

**T.C.
ERZİNCAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI**

**FİNANSAL KRİZLERİN BANKALARIN
PERFORMANSLARINA ETKİSİ: TÜRK MEVDUAT
BANKALARINDA CAMELS MODELİNİN İNCELENMESİ
VE ÖRNEK BİR UYGULAMA**

Yüksek Lisans Tezi

Kübra SAKA ILGIN

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Selami GÜNEY

Erzincan 2013

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu çalışma, İşletme Anabilim Bilim Dalının İşletme Bilim Dalında jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak Kabul edilmiştir.

Danışman / Jüri : Yrd. Doç. Dr. Selami GÜNEY

Jüri : Yrd. Doç. Dr. Oğuzhan ECE

Jüri : Yrd. Doç. Dr. Şule Yüksel YİĞİTER

Yukarıdaki imzalar, adı geçen öğretim üyelerine aittir. 19 / 12 / 2013

Prof. Dr. Adem BAŞIBÜYÜK

Enstitü Müdürü

**FİNANSAL KRİZLERİN BANKALARIN
PERFORMANSLARINA ETKİSİ: TÜRK MEVDUAT
BANKALARINDA CAMELS MODELİNİN İNCELENMESİ VE
ÖRNEK BİR UYGULAMA**

Kübra SAKA ILGIN

Erzincan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi, Aralık 2013

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Selami GÜNEY

ÖZET

Günümüzde, finansal sistemin yapı taşı olan bankacılık sektöründe, finansal krizlerin etkisinde ve oluşan rekabet ortamında, bankaların finansal performansının objektif bir şekilde ölçülememesinden dolayı, sektörde performans ölçümünün önemi artmıştır. Banka yönetimleri ya da denetim otoritelerince uygulanabilen performans değerlemeleri, bankaların mevcut durumlarını, potansiyellerini, yönetim stratejilerini belirleyebilmeleri ve sektörde rekabet avantajı elde edebilmelerini sağlamaktadır. Bu çalışmada, CAMELS modeli ile mevduat banka gruplarının kendi aralarında ve mevduat bankaları içindeki performansları 2002-2012 dönemi itibariyle TBB verileri kullanılarak analiz edilmiş, finansal krizlerin analiz sonuçlarına yansımaları değerlendirilmiştir. Analiz sonucunda; incelenen dönemde yabancı sermayeli mevduat bankalarının performansı en iyi olan ve özel sermayeli mevduat bankalarının performansı en düşük olan grup olduğu tespit edilmiştir. Mevduat bankalarının 2001 krizinden sonra yüksek sermaye yeterlilik ve likidite oranlarına sahip olmalarından dolayı krizlere karşı tedbirli oldukları ve 2008 küresel ekonomik krizini sektörle paralel olarak ufak sıyrıklarla atlatmayı başardıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bankacılık, Mevduat Bankaları, CAMELS, Performans Değerleme.

FINANCIAL CRISIS IMPACT ON THE PERFORMANCE OF BANKS: INVESTIGATION CAMELS MODEL IN TURKISH DEPOSIT BANKS AND A SAMPLE APPLICATION

Kübra SAKA ILGIN

**Erzincan University, Institute of Social Sciences, Department of Business
Administration**

M.A. Thesis, December 2013

Thesis Supervisor: Assist. Prof. Dr. Selami GÜNEY

ABSTRACT

Nowadays, it has increased the importance of performance measurement in banking sector that is the building block of the financial system due to inability measured banks' financial performance by the impact of financial crisis and the resulting competitive environment. Banks' management or supervisory authorities can be applied performance evaluations that banks determine current situation, potential, management strategies and ensure that they are able to achieve competitive advantage in banking sector. In this study, the performance of deposit bank groups were analyzed with CAMELS model in the 2002-2012 period by using the data of the Banks Association of Turkey. According to the results of the analysis, it is determined that foreign owned deposit banks have the best performance and the private owned deposit banks have the lowest one in the period examined. It is considered that deposit banks have high capital adequacy and liquidity ratios after 2001 crisis and due to this situation they were cautiously against any probable crisis and they have achieved to survive with minor injuries similar to the banking sector by the period of 2008 global crisis.

Keywords: Banking, Deposit Banks, CAMELS, Performance Evaluation.

ÖNSÖZ

Finansal Krizlerin Bankaların Performanslarına Etkisi konulu yüksek lisans tezimi hazırlarken araştırmalarımın her aşamasında bilgi, öneri ve desteğini esirgemeyerek çalışmamı tamamlamama katkıda bulunan danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Selami GÜNEY'e, yüksek lisans dersleri esnasındaki yardımlarından dolayı Erzincan Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi'nin saygıdeğer hocalarına, çalışmalarım süresince fedakarlık göstererek beni gönülden destekleyen aileme ve eşime teşekkürü bir borç bilirim.

Kübra SAKA ILGIN

Erzincan, 2013

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
TEZ KABUL TUTANAĞI.....	II
ÖZET	III
ABSTRACT	IV
ÖNSÖZ	V
İÇİNDEKİLER	VI
KISALTMALAR CETVELİ	IX
ŞEKİLLER DİZİNİ	XI
TABLolar DİZİNİ.....	XII
GİRİŞ	1

I.BÖLÜM

FINANSAL SİSTEM, TÜRK BANKACILIK SİSTEMİ VE FINANSAL KRİZLERİNİN TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNE ETKİLERİ

A.FİNANSAL SİSTEM	3
B.TÜRK BANKACILIK SİSTEMİ	6
1.Türk Bankacılık Sisteminin Finansal Sistemdeki Yeri ve Önemi.....	6
2.Türk Bankacılık Sisteminin Tarihsel Gelişimi	9
a)Cumhuriyet Öncesinde Bankacılık Sisteminin Gelişimi	9
b)Cumhuriyet Döneminde Bankacılık Sisteminin Gelişimi	12
(1)1923-1932 Dönemi	12
(2)1933-1944 Dönemi	13
(3)1945-1959 Dönemi	13
(4)1960-1980 Dönemi	14
(5)1980-1994 Dönemi	14
(6)1994-2000 Dönemi	16
(7)2000-2001 Yılı ve Sonrasında Yeniden Yapılandırma Dönemi.....	17
3.Türk Bankacılık Sisteminin Sınıflandırılması	17
a)Ölçeklerine Göre Bankalar	20
b)Mülkiyet Yapılarına Göre Bankalar	20
(1)Kamu Sermayeli Bankalar	21
(2)Özel Sermayeli Bankalar	21
(3)Yabancı Sermayeli Bankalar	21
c)Faaliyet Alanlarına Göre Bankalar	22
(1)Mevduat Bankaları	22

(2)Kalkınma ve Yatırım Bankaları.....	22
(3)Katılım Bankaları	24
C.FİNANSAL KRİZLERİN TÜRK BANKACILIK SİSTEMİNE ETKİLERİ.....	24
a)2001 Krizinin Türk Bankacılık Sektörüne Etkileri	25
b)2008 Krizinin Türk Bankacılık Sektörüne Etkileri	28

II.BÖLÜM

PERFORMANS DEĞERLEME VE BANKACILIK SEKTÖRÜNDEKİ ÖNEMİ

A.PERFORMANS KAVRAMI VE ÇEŞİTLERİ.....	32
1.Performans Kavramı.....	32
2.Performans Çeşitleri	32
a)Mutlak veya Nispi Performans	33
b)Formüle Dayalı veya Subjektif Performans	33
c)Finansal veya Finansal Olmayan Performans.....	34
d)Dar ve Geniş Anlamda Performans.....	35
B.PERFORMANS DEĞERLEME VE PERFORMANS DEĞERLEME SÜRECİ.....	36
1.Performans Değerleme	36
2.PERFORMANS DEĞERLEME SÜRECİ	36
a)Performans Değerlemenin Planlaması.....	38
Şekil 9.Performans Değerleme Süreci	38
b)Performansın Ölçülmesi ve Değerlemesi	39
c)Performans Değerlemesinin Geri Bildirimi.....	40
C.PERFORMANS DEĞERLEMENİN BANKACILIK SEKTÖRÜNDEKİ ÖNEMİ.....	40
1.Banka Performansı İle İlgilenen Taraflar	41
a)Yatırımcılar.....	41
b)Müşteriler	41
c)Banka Yönetimi	41
d)Denetleyici Kuruluşlar.....	42
2.Bankalarda Performans Değerlemede Kullanılan Bilgi Kaynakları.....	42
a)İç Bilgi Kaynakları	42
(1)Bilanço.....	42
(2)Gelir Tablosu	45
b)Dış Bilgi Kaynakları.....	47
(1)T.C. Merkez Bankası (TCMB).....	48
(2)Türkiye Bankalar Birliği (TBB)	48
(3)Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK)	48
(4)Sermaye Piyasası Kurulu (SPK).....	49

III.BÖLÜM

PERFORMANS DEĞERLEME YÖNTEMLERİ

A.ORAN ANALİZİ YÖNTEMİ	51
1.Oran Analizi Yönteminin Kullanım Amacı ve Uygulanışı	52
2.Oran Analizi Yönteminde Kullanılacak Olan Oranların Seçimi	53
3. Oran Analizi Yöntemine Hazırlık İçin Finansal Tablo Kalemlerinin Düzenlenmesi	54
4.Bankacılık Sektöründe Kullanılan Oranlar	56
a)Sermaye Yeterliliği Oranları.....	57
b)Aktif Kalitesi Oranları	59
c)Likidite Yeterliliği Oranları	60
d)Karlılık Oranları	63
e)Gelir-Gider Yapısı Oranları	65
f)Sektör Payları	66
g)Grup Payları.....	66
h)Şube Oranları.....	67
ı)Faaliyet Oranları.....	67
B.PARAMETRİK YÖNTEMLER	68
1.Stokastik (Değişken) Sınır Yaklaşımı (Stochastic Frontier Approach-SFA)..	68
2.Serbest Dağılım Yaklaşımı (Distribution-Free Approach-DFA)	69
3.Kalın Sınır Yaklaşımı (Thick Frontier Approach-TFA)	69
C.PARAMETRİK OLMAYAN YÖNTEMLER.....	70
1. Veri Zarflama Analizi (Data Envelopment Analysis-DEA).....	71
2. Serbest Atılabilir Zarf Yöntemi (Free Disposal Hull-FDH).....	72

IV. BÖLÜM

IV. TÜRK MEVDUAT BANKALARININ CAMELS PERFORMANS DEĞERLEME MODELİ İLE PERFORMANS ÖLÇÜMÜ ÜZERİNE BİR

UYGULAMA

A.CAMELS PERFORMANS DEĞERLEME MODELİ VE BİLEŞENLERİ	77
B.ANALİZİN AMACI	87
C.ANALİZİN VERİ SETİ VE YÖNTEMİ.....	89
D.ANALİZ SONUÇLARI	94
SONUÇ VE DEĞERLENİRME	121
KAYNAKÇA	128

KISALTMALAR CETVELİ

ABD	:Amerika Birleşik Devletleri
AKO	:Aktif Kalitesi Oranı
BDDK	:Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu
CAMELS	:Capital Adequacy-Asset Quality- Management Quality- Earnings-Liquidity-Sensitivity of Market Risk
DEA	:Data Envelopment Analysis
DFA	:Distribution-Free Approach
FDH	:Free Disposal Hull
GYO	:Gayrimenkul Yatırım Ortaklıkları
İMKB	:İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
KİT	:Kamu İktisadi Teşebbüsü
KO	:Kazançlar (Karlılık) Oranı
KSMB	:Kamu Sermayeli Mevduat Bankaları
LO	:Likidite Oranı
Md.	:Madde
ÖSMB	:Özel Sermayeli Mevduat Bankaları
PRDO	:Piyasa Riskine Duyarlılık Oranı
PUKÖ	:Planla-Uygula-Kontrol Et-Önlem Al
RG.	:Resmi Gazete
SFA	:Stochastic Frontier Approach
SMART	:Specific-Measurable- Achievable-Reasonable-Time Bound
SPK	:Sermaye Piyasası Kurulu
SYO	:Sermaye Yeterlilik Oranı

TBB	:Türkiye Bankalar Birliği
T.C.	:Türkiye Cumhuriyeti
TCMB	:Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası
TFA	:Thick Frontier Approach
TKBB	:Türkiye Katılım Bankaları Birliği
TL	:Türk Lirası
TMSF	:Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
TP	:Türk Parası
UFIRS	: The Uniform Financial Institutions Rating System
USD	:Dolar
VZA	:Veri Zarflama Analizi
YKO	:Yönetim Kalitesi Oranı
YSMB	:Yabancı Sermayeli Mevduat Bankaları
YP	:Yabancı Para

ŞEKİLLER DİZİNİ

		<u>Sayfa No</u>
Şekil 1	Finansal Sistemin Yapısı	13
Şekil 2	Doğrudan Finansman Kurumları	14
Şekil 3	Dolaylı Finansman Kurumları	15
Şekil 4	Türk Finans Sektöründe İstihdamın Dağılımı	18
Şekil 5	Türk Finans Sektörünün Bilanço Dağılımı (%)	18
Şekil 6	Türk Bankacılık Sisteminin Sınıflandırılması	29
Şekil 7	Güçlü Ekonomiye Geçiş Programının Bankacılık Sektörüne Etkileri	38
Şekil 8	Deming Sürekli İyileştirme Modeli	48
Şekil 9	Performans Değerleme Süreci	49
Şekil 10	Performans Değerleme Yöntemleri	61
Şekil 11	C (Capital Adequacy) Sermaye Yeterliliği Bileşeni CAMELS Değerleri	106
Şekil 12	A (Asset Quality) Aktif Kalitesi Bileşeni CAMELS Değerleri	110
Şekil 13	M (Management Quality) Yönetim Kalitesi Bileşeni CAMELS Değerleri	113
Şekil 14	E (Earnings) Kazançlar Bileşeni CAMELS Değerleri	116
Şekil 15	L (Liquidity) Likidite Bileşeni CAMELS Değerleri	119
Şekil 16	S (Sensitivity of Market Risk) Piyasa Riskine Duyarlılık Bileşeni CAMELS Değerleri	121
Şekil 17	Grup Bazında Bileşik CAMELS Değerleri	123

TABLolar DİZİNİ

		<u>Sayfa No</u>
Tablo 1	Türk Finans Sektöründe Faaliyet Gösteren Kuruluşlar ve Sayıları	7
Tablo 2	Küresel Kriz Öncesi ve Sonrası İçin Seçilmiş Bankacılık Sektörü Göstergeleri	30
Tablo 3	Bankaların Bilanço Kalemleri	44
Tablo 4	Bankaların Gelir Tablosu Kalemleri	46
Tablo 5	Analize Dahil Edilen Bankalar	88
Tablo 6	Analizde Kullanılan Finansal Oranlar ve Ağırlıkları	89
Tablo 7	CAMELS Analizinde kullanılan 2002-2012 yıllarına ait referans değerler	92
Tablo 8	2002 Yılı CAMELS Değerleri	95
Tablo 9	2003 Yılı CAMELS Değerleri	96
Tablo 10	2004 Yılı CAMELS Değerleri	97
Tablo 11	2005 Yılı CAMELS Değerleri	98
Tablo 12	2006 Yılı CAMELS Değerleri	99
Tablo 13	2007 Yılı CAMELS Değerleri	100
Tablo 14	2008 Yılı CAMELS Değerleri	101
Tablo 15	2009 Yılı CAMELS Değerleri	102
Tablo 16	2010 Yılı CAMELS Değerleri	103
Tablo 17	2011 Yılı CAMELS Değerleri	104
Tablo 18	2012 Yılı CAMELS Değerleri	105
Tablo 19	C (Capital Adequacy) Sermaye Yeterliliği Bileşeni CAMELS Değerleri	106
Tablo 20	A (Asset Quality) Aktif Kalitesi Bileşeni CAMELS Değerleri	109

Tablo 21	M (Management Quality) Yönetim Kalitesi Bileşeni CAMELS Değerleri	111
Tablo 22	E (Earnings) Kazançlar Bileşeni CAMELS Değerleri	113
Tablo 23	L (Liquidity) Likidite Bileşeni CAMELS Değerleri	115
Tablo 24	S (Sensitivity of Market Risk) Piyasa Riskine Duyarlılık Bileşeni CAMELS Değerleri	117
Tablo 25	Grup Bazında Bileşik CAMELS Değerleri	119

GİRİŞ

Finansal sistem içerisinde etkin bir fon transferinin sağlanması ve risklerin minimuma indirilmesi için fon arz ve talep edenlerin dışında sistem içerisindeki üçüncü bir aktör olan finansal araçlar da etkin bir rol oynamaktadır. Türk finans sektörünün tamamına yakın bir bölümünü oluşturan ve ülkedeki finansal araçların başında gelen bankacılık sektörü, ekonominin belirleyicisi konumundadır. Sektörde meydana gelen gelişmeler ekonominin gelişimini yansıtmakta, ekonomik gelişmeler de bankacılık sektörünü etkilemektedir. Sektördeki başarı ya da başarısızlıkların hızlı bir şekilde reel sektöre ve dolayısıyla ülke ekonomisine yansması nedeniyle bankacılık sektöründe faaliyet gösteren bankaların finansal sağlıkları ve performanslarının analiz edilmesi daha da fazla önem kazanmıştır.

Bankaların sahip oldukları sermaye büyüklüğü finansal sağlıklarının ölçüsü olarak görülmektedir. Bu nedenle bankaların işlevi gereği risk ağırlıklı bir sektör olan bankacılık sektöründe sermaye yeterliliği ön plana çıkmaktadır. Bankaların kredi oranlarının azalması ve takipteki kredi oranlarının artması aktif yapılarının dolayısıyla aktif kalitelerinin bozulmasına neden olmaktadır. Bankaların aktif yapılarının bozulması ise bankacılık krizlerinin temel nedenlerindedir. Bankacılık sektöründe yaşanan krizler sonucunda da mevduat sahiplerinin mevduatlarını çekmeleri bankaların iflasına neden olabilecek likidite sorununu beraberinde getirmektedir.

Bankacılık sektöründe performansın objektif ve sistematik olarak ölçülebilmesi, sektörün ve sektörde var olan bankaların finansal yapıları hakkında doğru ve güvenilir sonuçlara ulaşılabilmesi açısından önemlidir. Bankalar performans ölçümü sayesinde, rekabetin giderek arttığı bankacılık sektöründe rekabet avantajı elde edebilmek için gerekli durum değerlendirmesi yapıp, risk alabilme potansiyellerini belirleyerek, karlılıklarını öngörebilirler. İlk olarak ABD’de geliştirilen, Türkiye’de de uygulanabilirliği test edilmiş ve gerek bankaların kendi bünyelerinde kullandıkları gerekse denetim-gözetim sistemlerinde kamu otoriteleri tarafından kullanılan bir derecelendirme sistemi olan CAMELS modeli, bankaların finansal yapı ve performanslarının objektif olarak değerlendirilmesini sağlamaktadır.

Çalışmanın ilk bölümünde Türk Bankacılık Sistemi'nin finansal sistem içindeki önemi ve tarihsel gelişimi incelenerek Türk Bankacılık Sistemi'nin genel bir değerlendirmesi yapılacak ve Türkiye'de yaşanmış ya da ülkeyi etkilemiş olan en büyük finansal krizlerin bankacılık sektörüne etkileri incelenecektir. İkinci bölümde, performans kavramı ve performans çeşitleri, performans değerlendirme ve performans değerlendirme süreci konuları üzerinde durularak performans değerlemenin bankacılık sektöründeki önemi irdelenecektir. Üçüncü bölümde, analizde kullanılacak olan metoda temel teşkil etmesinden dolayı oran analizi yöntemi başta olmak üzere performans değerlendirme yöntemlerine değinilecektir. Çalışmanın son bölümünde ise analizde kullanılacak performans ölçüm metodu olan CAMELS performans değerlendirme modeli, kısa tarihçesine değinilerek anlatılacak, krizlerin etkisinde geçen 2002-2012 yılları arasında Türk mevduat banka gruplarının kendi aralarında ve mevduat bankaları genelinde karşılaştırmalı performansları CAMELS performans değerlendirme modeli kullanılarak analiz edilecek, finansal krizlerin mevduat banka gruplarının performanslarına etkileri incelenecek ve çalışma genel bir değerlendirme ile sonlandırılacaktır.

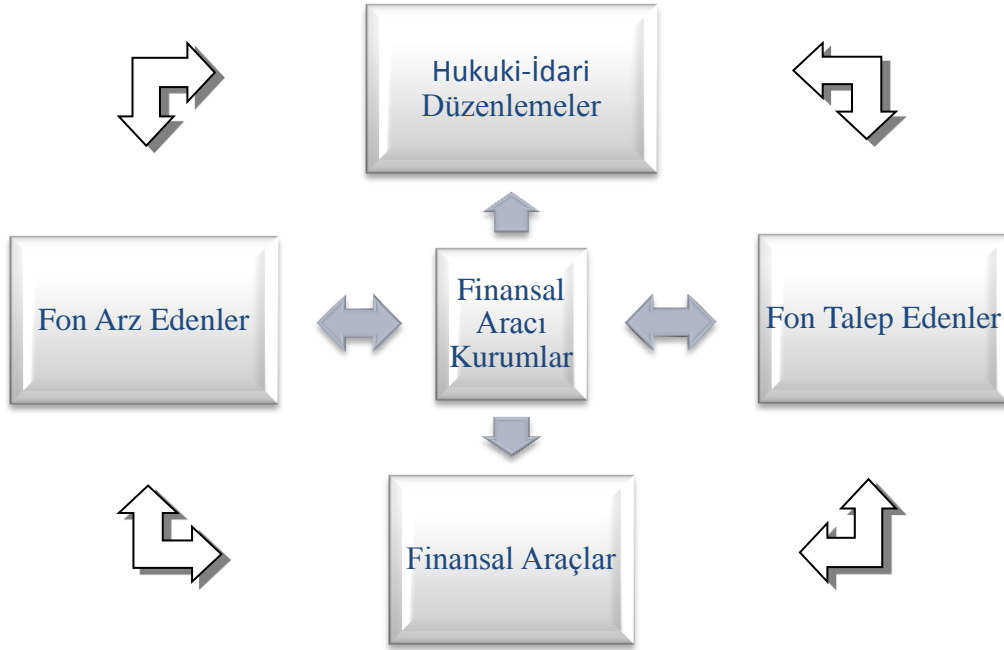
I. FİNANSAL SİSTEM, TÜRK BANKACILIK SİSTEMİ VE FİNANSAL KRİZLERİNİN TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNE ETKİLERİ

A.Finansal Sistem

Ekonomik sistemi oluşturan en temel unsurların başında gelen finansal sistem, bir ekonomide fon fazlası olanlardan fon açığı olanlara fon transferini sağlamaktadır.

Finansal sistemin temel unsurları olarak fon arz edenler, fon talep edenler, finansal aracı kurumlar, finansal araçlar ve hukuki-idari düzenlemeler sayılabilir. Finansal sistem içinde tasarruf sahipleri fon arz edici olarak, ellerinde buldukları fon fazlalarını çeşitli finansal araçlar ve aracı kurumlar vasıtasıyla ve yasal düzenlemeler çerçevesinde fon talep edenlere kullanıdılmaktadırlar.¹

Şekil 1.Finansal Sistemin Yapısı

¹ Aslı Afşar, Finansal Gelişme ile Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişki, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı.36, Yıl.2007, s.189.

Finansal sistem vasıtasıyla fon fazlası verenlerden fon açığı verenlere fon transferi iki şekilde yapılabilir.²

• Doğrudan (Aracısız) Fon Transferi; fon açığı verenlerin bu açığı ifade eden bir menkul kıymet karşılığında, fon fazlası verenlerden kaynak sağladıkları transfer şeklindedir. Bu transfer fon fazlası verenlere, fonlarını değişik yatırım alternatifleri arasında seçim yaparak tahsil etme şansı vermektedir. Şekil 2’de doğrudan fon transferi yapmakta olan finansal kurumlar gösterilmiştir.

Şekil 2. Doğrudan Finansman Kurumları

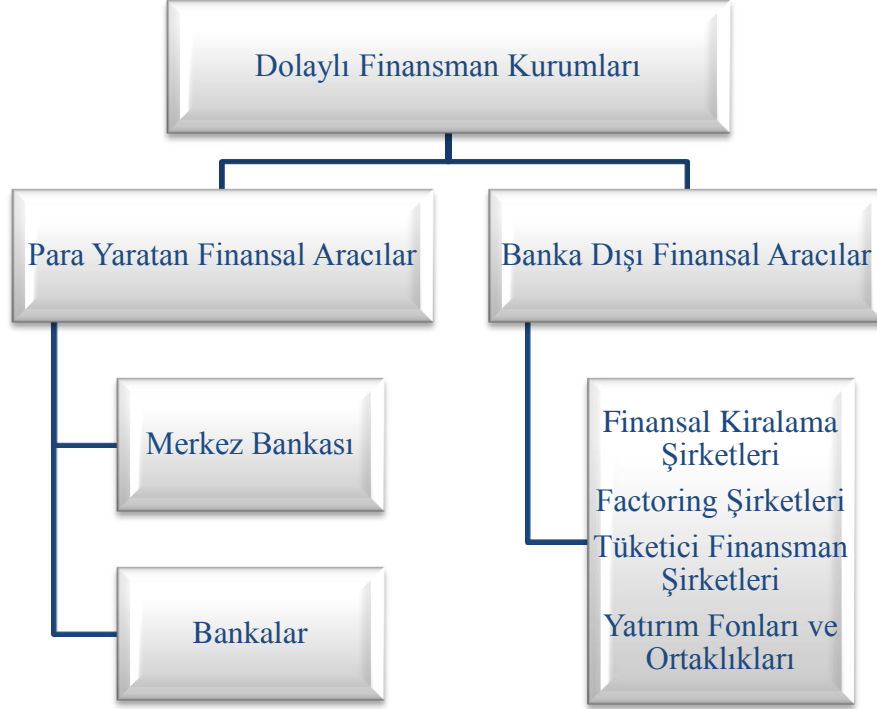

Kaynak: Mustafa İbicioğlu, TCMB Uzmanlık Tezi, 2006, s.9.

• Dolaylı (Aracılı) Fon Transferi; fon açığı verenlerin fon temin etmek için doğrudan fon fazlası verenlere başvurmak yerine finansal aracı kuruluşlara başvurdukları transfer şeklindedir. Şekil 3’te dolaylı fon transferine aracı olan kurumlar gösterilmiştir.

² Mustafa İbicioğlu, *Türkiye’de Mali Aracılar Sektörünün Mali Sistem İçindeki Yeri ve Finansal İşlemlerin Mali İstatistiklere Yansıtılması*, (Danışman: Prof. Dr. Mehmet Baha Karan), TCMB Uzmanlık Yeterlilik Tezi, 2006, s.8-9.

Şekil 3. Dolaylı Finansman Kurumları

Kaynak: Mustafa İbicioğlu, TCMB Uzmanlık Tezi, 2006, s.10.

Finansal sistemde faaliyet gösteren finansal araçların sundukları hizmetler ülkelere ve zamana göre değişiklik göstermelerine rağmen, finansal sistemin temel fonksiyonu, fon akımını kolaylaştırmaktır.

Finansal sistemin diğer fonksiyonları şunlardır;³

- Tasarruf hacmini arttırmak; finansal sistem tasarruflarını daha az riskli ve kar potansiyeli yüksek alanlara yönlendirmek,
- Ödemelerde kolaylık sağlamak,
- Likidite sağlamak; finansal araçların finansal araçların likiditesini sağlamak,
- Kredi kullandırmak,

³ Ersan Özgür, *Katılım Bankalarının Finansal Etkinliği ve Mevduat Bankaları İle Rekabet Edebilirliği*, (Danışman: Prof. Dr. Nevzat Aypek), Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, 2007, s.5-6.

- Servet birikimi; tasarruf sahiplerinin hisse senedi, tahvil, bono gibi finansal varlıklara yatırım yapmaları dolayısıyla servet birikimlerini sağlamak,
- Politika oluşturma; para ve finans politikalarının devlet tarafından ülkenin iktisat politikası çerçevesinde yürütülmesini sağlamaktır.

B.Türk Bankacılık Sistemi

1.Türk Bankacılık Sisteminin Finansal Sistemdeki Yeri ve Önemi

Finansal sistemde faaliyet gösteren ve temel fonksiyonu aracılık olan finansman kurumları ülkelerin ekonomik gelişimleri açısından büyük önem arz etmektedir. Gelişmiş ülkelerin finansal sistemleri incelendiğinde farklı çeşitlilikte ve sayıda finansal aracı kurumla çalıştıkları gözlenmektedir. Finansal sistemin gelişmiş olduğu ülkelerde, ekonomideki atıl fonlar üretime dolayısıyla yatırımlara aktarılmakta ve bu sayede ekonomik büyüme tetiklenmektedir. Ülkelerin ekonomik gelişmişlik düzeyine bağlı olarak finansal sistemde etkin olan finansal aracı kurumlarda farklılaşmaktadır.

Bankacılık, yüzyıllar öncesine dayanan geçmişi, geniş coğrafyalarda örgütlenmesi, kurumsallaşmasını zaman içinde tamamlaması, toplumun tüm kesimlerine hitap etmesi ve gelişen teknolojiye kısa zamanda ayak uydurması gibi faktörler nedeniyle dünya finans sektörü için en önemli kuruluşlardır.

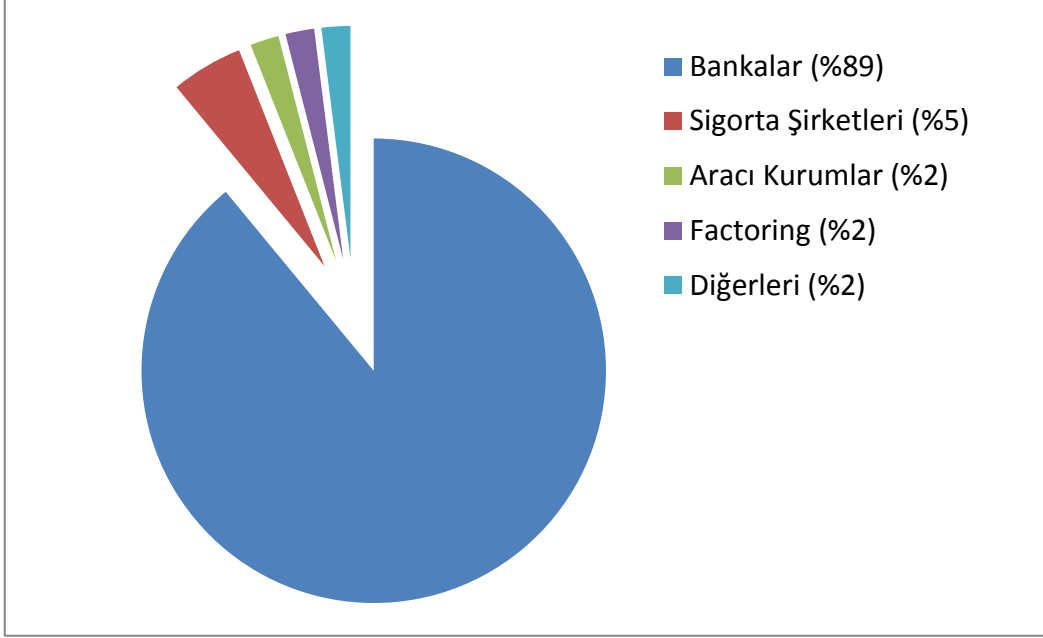
Tablo 1.Türk Finans Sektöründe Faaliyet Gösteren Kuruluşlar ve Sayıları

Finansal Kuruluşlar	Adet				
	2008	2009	2010	2011	2012
Bankalar	49	49	49	48	49
Finansal Kiralama Şirketleri	50	47	35	31	31
Factoring Şirketleri	81	78	76	75	78
Tüketici Finansman Şirketleri	10	10	11	11	13
Sigorta Şirketleri	53	54	57	59	64
Menkul Kıymet Aracı Kurumları	104	103	103	101	101
Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıkları	34	33	31	26	18
Gayrimenkul Yatırım Ortaklıkları	14	14	21	23	24
Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları	2	2	2	4	5
Portföy Yönetim Şirketleri	23	23	28	32	36
TOPLAM	429	419	413	410	419

Kaynak: BDDK, Finansal Piyasalar Raporu, Aralık 2011 ve 2012.

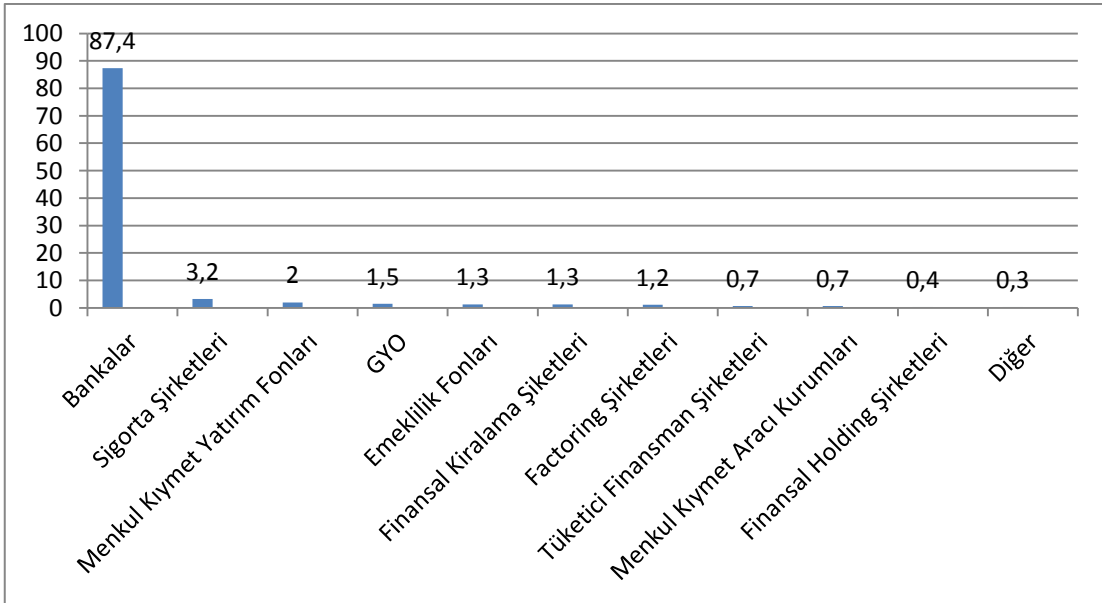
Tablo 1'deki Türkiye'de son yıllarda faaliyet gösteren ve yapısal gelişimini sürdüren finansal aracı kuruluş sayısına bakıldığında; menkul kıymet aracı kuruluşlarının ilk sırayı aldığı ve bu kuruluşları factoring şirketleri, sigortacılık faaliyeti yapan kuruluşlar ve bankaların izlediği görülmektedir.

Şekil 4.Türk Finans Sektöründe İstihdamın Dağılımı

Kaynak: BDDK, Finansal Piyasalar Raporu, Aralık 2012.

Şekil 5.Türk Finans Sektörünün Bilanço Dağılımı (%)

Kaynak: TCMB, Finansal İstikrar Raporu, Mayıs 2013, s.35.

Türkiye’de Finans Sektörünün aktif büyümesi 2012 yılı son çeyreğinde de devam ederek, yıllık büyüme %17,7 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bankacılık sektörünün yıllık aktif büyümesi %12,6 seviyesinde; diğer finansal aracı kurumların toplam aktif büyümesi ise % 11,9 seviyesinde gerçekleşmiştir.⁴

Şekil 4 ve 5’te gözlemlendiği gibi; bankalar Türk Finans Sistemi içinde istihdama en büyük katkısı olan ve sistem içinde en yüksek aktif payına sahip olan finansal aracı kurumlardır. Bütün bu sebeplerden ve bankalar dışındaki aracı kurumların Türkiye’de yeterince gelişmemiş olmasından dolayı, Türk Bankacılık Sistemi, Türk Finans Sistemi içinde oldukça önemli bir görev üstlenmektedir.

2.Türk Bankacılık Sisteminin Tarihsel Gelişimi

Türkiye’de bankalar dışındaki finansal aracı kurumların yeterince gelişmemiş olmasından dolayı bankacılık sistemi, Türk Finansal Sistemi’nin en önemli halkasını oluşturmakta ve ülkenin kalkınmasında önemli rol oynamaktadır.

Finansal piyasa içerisinde büyük paya sahip olan bankacılık sistemi, her ülkede olduğu gibi Türkiye’de de ülkenin ve dünyanın ekonomik gelişim süreci, sermaye birikimi ve teknolojik gelişmelerle birlikte şekillenmektedir. Türk bankacılık sisteminin tarihsel gelişimi incelendiğinde, bankacılık sisteminin temellerinin Osmanlı dönemine kadar uzandığı görülmektedir. Osmanlı’dan günümüze kadar geçen süreçte Türk bankacılık sistemi ekonomik gelişmelerden etkilenecek finansal piyasalarda varlığını devam ettirmiştir.

Türk bankacılık sisteminin tarihsel gelişimi, Cumhuriyet öncesi bankacılık ve Cumhuriyet döneminde bankacılık olmak üzere iki bölümde incelenebilir.

a)Cumhuriyet Öncesinde Bankacılık Sisteminin Gelişimi

19.yy’da Batı Avrupa ile birlikte tüm dünyayı etkisi altına alan Sanayi Devriminin etkisiyle dünya ekonomisinde hızlı bir büyüme yaşanmış fakat Osmanlı’nın Ahilik ve loncalarla ayakta durmaya çalışan finansal yapısı bu gelişmeden yeterince faydalanamamıştır. Gelişmiş ülkelerde sanayileşme süreciyle birlikte gelişen bankacılık anlayışı, Osmanlı’nın çöküş döneminde hazinenin finansman ihtiyacını karşılamak amacıyla ortaya çıkabilmiştir.

⁴ BDDK, Finansal Piyasalar Raporu, Sayı.28, Aralık 2012, s.24.

Osmanlı sanayisinin ve ekonomisinin dışa bağımlı ve borçlu hale gelmesi bankacılığın oluşup gelişmesi ve yapılanması üzerinde etkili olmuştur. 1847’de ilk bankanın kuruluşundan 1923 Cumhuriyet’in ilanına kadar geçen sürede finansal piyasalarda etkili olan bankalar daha çok yabancı sermayeli ya da iştirakli bankalar olmuştur.⁵

Osmanlı döneminde 19.yy’ın ilk yarısında, ticaret ve finansmanda batılı modellerin benimsenmesiyle birlikte, ülkede yabancı bankalar faaliyet göstermeye başlamıştır. O dönemde ulusal nitelikli bankacılık sisteminin kurulması için yeterli sermaye birikimi oluşmadığından dolayı milli bankacılığın varlığından söz edilmemektedir. ⁶ 19.yy’ın ikinci yarısına kadar herhangi bir bankaya rastlanmamaktadır fakat bazı şehirlerde para değiştirmeyi meslek edinmiş olan sarraflar faaliyet göstermişlerdir. Osmanlı’da sarraflığın ve bankerliğin ülkede yaşayan yabancılar tarafından yapılmasındaki en büyük etken Müslümanların dini inançlarından dolayı faize karşı olmalarıdır. Osmanlı tebaası içinde yaşamış olan gayr-i müslim bankerler; sarraflık yapmış, ticaretle uğraşmış, kredi vermiş dolayısıyla Osmanlı’da para piyasasının oluşmasını sağlamışlardır. ⁷ Ulusal bankacılık sisteminin dönem itibariyle Osmanlı’da henüz gelişmemiş olmasından en fazla zarar gören kesim çalışan nüfusun büyük çoğunluğunu oluşturan çiftçilerdi. Nitekim o dönemde çiftçiler gayri Müslim sarrafların (tefecilerin) verdikleri yüksek faizli özel şahıs kredilerine muhtaç durumdaydılar. 1847 yılında, hükümetle anlaşılan Galata’lı iki banker öncülüğünde devletin çıkardığı bonoların piyasa değerini korumak amacıyla Osmanlı dönemine ait ilk banka özelliği taşıyan Bank-ı Dersaadet (İstanbul Bankası) kurulmuş fakat kısa süre içinde amacını yerine getiremediğinden dolayı kapatılmıştır.⁸ Kırım Savaşı sonrasında 1856’da Osmanlı’ya borç vermenin önünün açılması amacıyla İngiltere sermayesi ile Ottoman Bank (Osmanlı Bankası)

⁵ Öztin Akgüç, ‘‘Türkiye’de Yabancı Bankalar’’, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı.36, Yıl.2007, s.7.

⁶ <http://www.ziraat.com.tr/tr/Bankamiz/Hakkimizda/Pages/BankamizTarihcesi.aspx> (10.10.2013).

⁷ Tuğba Tellioğlu, *Finansal Piyasalarda Düzenleme: Uluslar arası Bankacılık Faaliyetlerinin Düzenlenmesi ve Türk Bankacılık Sistemi*, (Danışman: Prof. Dr. Emin Ertürk), Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2011, s.76.

⁸ Arıkan Tarık Saygılı, Impacts of Wrong Financial Decisions On Collapse Of An Empire: The Ottoman Case, *African Journal of Business Management*, Vol.3(4), 2009, p.154.

kurulmuştur.⁹ 1860'lı yıllarda Osmanlı tarım sektörüne finansman sağlamak amacıyla, çiftçilere kredi kaynağı yaratma girişimlerinde bulunulmuş ve bugünkü Ziraat Bankası'nın temelini oluşturan Memleket Sandıkları kurulmuştur. Türk geleneklerinde var olan ve karşılıklı yardımlaşma esasına dayanan imece geleneğinden esinlenerek kurulan Memleket Sandıkları, milli bankacılığın ilk örneği olarak tarihe geçmiştir. İlerleyen dönemde sandıkların işleyişinde aksaklıkların olması nedeniyle Memleket Sandıklarının yerini Menafi Sandıkları almıştır. Menafi Sandıkları, Memleket Sandıklarının merkezi yönetime bağlanmasıyla işleyiş bozukluklarının giderilmesi amacıyla kurulmuştur. Fakat bu yeni yapılanma da, yeni ve çağdaş bir örgütlenmeye duyulan gereksinimi karşılayamamıştır. 1888 yılında Menafi Sandıklarının işlevlerini üstlenmek üzere ilk modern finans kuruluşu olan Ziraat Bankası kurulmuştur. Bu adım Osmanlı ve Türkiye'nin teşkilatlı tarımsal kredi tarihinde yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur.¹⁰

Osmanlı İmparatorluğu döneminin sosyo-ekonomik yapısı göz önünde bulundurulduğunda, gayrimüslim tüccarların sayısının Müslümanlara kıyasla fazla olması, Müslüman halkın tarımla ve askerlikle uğraşmalarından dolayı milli bankalar yabancı sermayeli bankalarla mücadele edemeyerek kapanmak zorunda kalmıştır.

Osmanlı'daki bankacılık anlayışının dönüm noktası 2.Meşrutiyet sırasında gelişen milliyetçilik anlayışı olmuştur. Meşrutiyetten önceki dönemde borçlanma bankacılığı olarak nitelendirilen bankacılık anlayışındaki yabancı sermayeli bankalar yerini daha çok ulusal bankalara bırakmıştır. 1908'de 2.Meşrutiyet'in ilanı ve 1911'de 1.Dünya Savaşı ile birlikte gelişen milli bankacılık anlayışının temel nedeni ise biriken sermayeyi yabancı bankalara kaptırmayarak ülke ticaretinin gelişiminde kullanmaktır.¹¹

⁹ Cevahir Polat, *Basel II Kriterlerinin Türk Bankacılık Sistemine Etkileri*, (Danışman: Prof. Dr. Zafer Tunca), Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2011, s.7.

¹⁰ <http://www.ziraat.com.tr/tr/Bankamiz/Hakkimizda/Pages/BankamizTarihcesi.aspx> (10.10.2013).

¹¹ Metin Coşkun, *Para ve Sermaye Piyasaları*, Detay Yayınları 1.Baskı, Ankara, 2010, s.100.

b)Cumhuriyet Döneminde Bankacılık Sisteminin Gelişimi

Cumhuriyet döneminde Türk bankacılık sisteminin gelişimi ekonomide yaşana gelişmelere ve izlenen politikalara göre dönemlere ayrılabilir. Bu dönemler şunlardır;¹²

- 1923-1932: Milli bankacılığın gelişme dönemi
- 1933-1944: Özel amaçlı devlet bankalarının kurulma dönemi
- 1945-1959: Özel bankaların gelişme dönemi
- 1960-1980: Planlı dönem
- 1980-1994: Bankacılıkta serbestleşme ve dışa açılma dönemi
- 1994-2000: 1994 krizi ve sektörü etkilediği dönem
- 2000 yılı sonrası: 2001 krizinin sektörü etkilediği dönem ve Yeniden yapılanma dönemi

(1)1923-1932 Dönemi

1923-1932 döneminde Cumhuriyet'in ilan edilmesi ve İzmir İktisat Kongresiyle birlikte gelişen ulusal sanayi ve bankacılık anlayışı doğrultusunda tek şubeli ve mahalli nitelikte çok sayıda milli banka kurulmuştur. Bu bankaların kuruluş amacı ulusal kredi piyasasını geliştirmek ve finansal krediler aracılığıyla bölgesel kalkınmaya destek olmaktı. Bu dönemde genellikle bankaların kurucu ya da sermayedarları aynı zamanda banka müşterisi olan yerli esnaf ve tüccarlardan oluşmaktaydı.¹³ Milli bankacılık döneminde kurulan belli başlı bankalar; 1924'te kurulan ilk milli ve özel banka olan Türkiye İş Bankası, 1925'te kurulan ilk kalkınma bankası olan Türkiye Sanayi ve Maadin Bankası, 1927'de konut kredisi vermek amacıyla kurulan Emlak ve Eytam Bankası, 1931'de kurulan Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası'dır. Bu bankalar haricinde aynı dönemlerde birçok milli banka kurulmuş fakat bu bankaların çoğu 1929 Dünya Ekonomik Bunalımı'nın etkisiyle atıl hale gelmiştir.¹⁴

¹² Coşkun, s.101-104 ; Polat, s.7.

¹³ Battal Arslan, *The Evolution Of Turkish Banking System (1980-2003) And The Restructuring Of The Banking System After The Financial Crises In 1999-2001*, (Advisor: Assoc. Prof. Nadir Ozbek), Bogazici University Institute for Modern Turkish History, Master of Arts Thesis, 2010, p.19. ; Coşkun, s.101.

¹⁴ Tellioglu, s.78-79.

(2)1933-1944 Dönemi

1933-1944 döneminde kurulmuş olan bankaların en belirgin özelliği devlet eliyle kurulan özel amaçlı bankalar olmalarıdır. 1930'lu yıllarda tarım üretiminin egemen olduğu Türkiye'de, 1920'li yıllardaki özel kesimin özendirilmesi ile sanayileşme planının ülkedeki sermaye yetersizliğinden dolayı sonuç vermemesi ve 1929 Dünya Ekonomik Krizi sonucunda tarım ürünü fiyatlarındaki düşüşün dış ticaret açıklarına yol açması yeni sanayi planlarının geliştirilmesini gerekli kılmıştır. Bu hedef doğrultusunda özel kesime göre daha fazla imkana sahip olduğu düşünülen devletin kamu iktisadi teşebbüsleri (KİT) ler ile İktisadi Devletçilik stratejisini benimseyerek sınai yatırımlarda bulunması yoluna gidilmiştir. Sanayi planlarında yer alan işletmelerin kurulması, işletilmesi ve finansmanının sağlanması amacıyla da devlet tarafından özel amaçlı bankalar kurulmuştur. Bu bankalar; Sümerbank (1933), Belediyeler Bankası (1933), Etibank (1935), Denizbank (1937) ve Halk Bankası (1938)'dir.¹⁵

(3)1945-1959 Dönemi

1945-1959 döneminde; II. Dünya Savaşı yıllarındaki yüksek enflasyon ortamında ülkede tarım ve ticaret sektöründe ortaya çıkan varlıklı özel kesim ve iktisadi liberalizm politikasını benimseyen Demokrat Parti'nin iktidara geçmesi sonucunda, Türkiye'de sanayileşme politikasında değişikliğe gidilmiş özel sektörün desteklenmesiyle ekonomik kalkınmanın hızlandırılması politikası benimsenmiştir. Bankacılık sektörü de sanayileşme politikasına paralel bir seyir izlemiş ve özel bankacılık gelişmiştir. Bu dönemde kurulan en önemli özel bankalar; Yapı ve Kredi Bankası (1944), Garanti Bankası (1946), Akbank (1948) ve Pamukbank (1955)'tir.¹⁶ Bu dönemde bankacılığın bir yatırım aracı olarak cazibesi artmıştır. Hükümetin faiz oranları ve bankacılık işlemlerinden alınan komisyon oranlarını belirlemesi ve Merkez Bankası'nın dövize dayalı işlem yapma yetkisini elinde bulundurmasının etkisiyle şube bankacılığı ve mevduat toplamaya dayalı bir rekabet başlamıştır.

¹⁵ http://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Yayinlar/Dokumanlar/2tbb50yil.pdf?bcsi_scan_C9AC10A0497 (11.09.2013).

¹⁶ Belgin Gökçen, *2001-2010 Basel II Kriterleri ve Türk Bankacılık Sistemine Etkileri*, (Danışman: Doç. Dr. İsmet Ateş) Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2012, s.31. ; Polat, s.8.

Şube bankacılığının yaygınlaşması ise yerel bankaların tasfiye sürecini hızlandırmıştır. 1958 yılında ise bankacılığın gelişmesi, bankalar arasındaki dayanışmanın sağlanması ve haksız rekabetin önlenmesi amacıyla Türkiye Bankalar Birliği kurulmuştur.¹⁷

(4)1960-1980 Dönemi

1960-1980 yılları arasında planlı dönem olarak adlandırılan bu süreçte, KİT'ler ve özel sektör aracılığıyla kalkınma planlarında yer alan yatırımlar gerçekleştirilerek ithal edilen sanayi ürünlerinin ülke içinde üretiminin sağlanmasını amaçlayan bir sanayileşme stratejisi (ithal ikameci strateji) izlenmiştir. Bankacılık sektörü büyük ölçüde devlet kontrolü ve etkisi altında kalmış, bankaların temel işlevinin kalkınma planlarındaki yatırımların finansmanı olduğu belirtilmiştir. Dönem itibarıyla yeni banka kurulması kısıtlanmış, şube bankacılığı gelişmeye başlamış, kalkınma ve yatırım bankacılığı teşvik edilmiş ve Türk bankacılık sistemi az sayıda bankanın sistemde egemen olduğu oligopolistik bir yapı haline gelmiştir.¹⁸

(5)1980-1994 Dönemi

1980-1994 döneminde; ithal ikameci iç pazara yönelik sanayileşme stratejisi terk edilerek, dışa açılmayı ve ihracata yönelik üretimi esas alan sanayi politikası benimsenmiştir. Ekonomide yaşanan bu gelişmeler daha önceki dönemlerde olduğu gibi bankacılık sektöründe de etkisini göstermiştir.

1980 yılında başlayan finansal liberalizasyon süreci ve sonrasında yaşanan finansal krizler Türk bankacılık sektörünün dönüm noktaları olmuştur. 1980 yılında başlayan finansal serbestleşme süreciyle birlikte bankacılık sektörünün araç zenginliğine kavuşması ve finansal sistemin daha verimli ve rekabetçi hale getirilmesi amaçlanmıştır.

1980 öncesinde Türk bankacılık sisteminin belirgin özellikleri; döviz işlemlerinin ve faiz oranlarının devletin kontrolünde bulunması, negatif reel faiz

¹⁷ http://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Yayinlar/Dokumanlar/2tbb50yil.pdf?bcsi_scan_C9AC10A0497
(11.09.2013).

¹⁸ Coşkun, s.102.

uygulaması, az gelişmiş hatta gelişmemiş sermaye piyasasında yetersiz kredi hacmi ve uluslar arası banka standartlarının zayıf olmasıdır.¹⁹

Serbestleşme ve dışa açılma döneminde bankacılık sektöründe gerçekleşen önemli gelişmeler ve yapılan düzenlemeler şu şekildedir;²⁰

- Mevduat/kredi faiz oranları serbest bırakılmasıyla faiz oranları hızla yükselmiş ve sektörde rekabet artmış,

- Uluslar arası bankacılık standartları benimsenmiş,
- Sektöre yerli/yabancı yeni banka girişlerine izin verilmiş,
- Tek düzen hesap planı kabul görmeye başlamış,
- Banka bilançoları dış denetime tabi tutulmaya başlanmış,
- Bankaların döviz kuru ve faiz riskleri artmış,

- Küçük ve orta ölçekli banka sayıları artarken büyük ölçekli bankaların pazar paylarında gerilemeler görülmüş,

- Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu kurulmuş,

- Bankaların kısa vadeli likidite ihtiyaçlarının karşılanması için İnterbank piyasası kurulmuş,

- Sermaye Piyasası Kanunu çıkarılarak sermaye piyasası araçlarının kullanımı için gerekli kurumsal yapı oluşturulmuş, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası faaliyete geçmiş ve bu sayede finansman araçları zenginleşerek tasarruf sahiplerinin seçenek şansı artmış,

- Finansal sistemdeki kaynakların daha etkin ve verimli kullanımının sağlanması için bankalar arası Para Piyasası kurulmuştur.

Sektördeki serbestleşme ve dışa açılma döneminde yaşanan olumlu gelişmelerin yanı sıra bankacılık sektörünü etkileyecek olan bir takım olumsuz gelişmeler de baş göstermiştir. Yüksek kamu finansman açıkları sonucunda dönem itibarıyla özellikle 1989 yılından sonra ekonomide yüksek faiz ve yüksek enflasyon dönemi başlamıştır. Enflasyonist politikalar ödemeler dengesi üzerinde baskı oluşturmuş ve bunun etkisiyle reel faizler yükselmiştir. Ekonomide ve sektörde

¹⁹ Deniz Balak ve Dilek Seymen, Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Gümrük Birliği'nin Türk Bankacılık Sistemi Üzerindeki Muhtemel Etkileri, *TBB Yayınları*, Sayı.201, Yıl.1996, s.49-51.

²⁰ Mert Ural, Bankacılık Sistemimizde Verimlilik, *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı.2, Yıl.1999, s.150. ; Coşkun, s.103.

yaşanan makroekonomik istikrarsızlığı giderecek doğru stratejiler uygulanamadığından dolayı sektördeki belirsizlik artmıştır.

(6)1994-2000 Dönemi

1994-2000 döneminde 1990'lı yılların bankacılık sektöründeki ilk büyük finansal krizi olan 1994 krizi baş göstermiştir. Krizle birlikte finansal yapıları zayıf olan bankalar ve kurumların finansal başarısızlıkları hızlanmış ve iflasla karşı karşıya gelmişlerdir. Dolayısıyla Türk bankacılık sisteminin aktifleri büyük oranda azalmış ve sektörde ciddi bir küçülme yaşanmıştır.

1994 krizinin temel nedeni olarak iktisat alanında ikiz açık olarak nitelendirilen bütçe açıkları ve dış açıklar gösterilmektedir.²¹ 1980'lerde serbest piyasa ekonomisine geçiş ve dışa açılmayla birlikte borçlanma olmadan ülke ekonomisi sürdürülemez hale gelmiştir ve bu dönemde alınan dış borçların en ağır faturası ise 1994 krizi ile ödenmiştir. Türkiye 1994 krizinden kurtulmak için yollar aramış ve hükümet gönülsüz de olsa 5 Nisan 1994'te 'Ekonomik Önlemler Uygulama Planı' adlı istikrar tedbirleri belirlemiştir. Bunlar;²²

- Enflasyonu hızla düşürmek, TL'ye istikrar kazandırmak, ihracat artışını hızlandırmak,
- Ekonominin hızla istikrara kavuşturulmasını ve bunu sürekli kılacak reformları gerçekleştirmek,
- Kamu açıklarını hızla minimize etmek, kamunun ekonomideki rolünün yeniden tanımlanmasını sağlamak,

1994 krizi sonucunda Türk finansal sistemine olan güven tamamen sarsılmıştır. Bu nedenle de Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu, mevduat sahiplerini krizin olumsuz etkilerinden korumak için mevduat sigortasını %100'e çıkarma kararı almıştır.

²¹ Sayım Işık, Koray Duman ve Adil Korkmaz, Türkiye Ekonomisinde Finansal Krizler: Bir Faktör Analizi Uygulaması, *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı.1, Yıl.2004, s.51.

²² Mehmet Demiral, *Türkiye'de Sıcak Para Hareketleri ve Ekonomik Krizlere Etkisi (1990-2006 Dönemi)*, (Danışman:Prof. Dr. Erdiç Tutar), Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2008, s.124.

Bu kararlarla birlikte 1995-1999 döneminde bankacılık sektörüne yeni girişler olmuş ve banka sayısı 68'den 81'e çıkmıştır.²³

Alınan tedbirlerin etkisiyle bankacılık sektörü bir süreliğine yeniden gelişmeye başlamış fakat ekonomik istikrarın tam olarak sağlanamaması ve mevcut finansal kırılganlığın devam etmesi nedeniyle sektör yeniden istikrarsız bir ortama girmiştir.²⁴

(7)2000-2001 Yılı ve Sonrasında Yeniden Yapılandırma Dönemi

2000 yılı sonları ve 2001 yıllarında Türk finansal ve ekonomik sistemi bir dizi güçlüklerle karşı karşıya kalmış ve bunun sonucunda Türkiye'de büyük bir finansal kriz yaşanmıştır.

Bankacılık sektöründeki banka sayısı 2001 yılında 81'den 61'e gerilemiştir. Kriz sonrasında hükümet bankacılık sektöründe yeniden yapılandırma yoluna gitmiş ve öncelikle özel bankaların sermayelerinin güçlendirilmesi için kararlar almıştır. Bu kararlar çerçevesinde, gerekli mevzuat ve kurumsal düzenlemeler kabul edilmiştir. 2001 krizinden sonraki yıllarda daha stabil bir ekonomik, finansal ve siyasi çizgi izleyen Türkiye, yabancı yatırımcılar için bankacılık sektörü de dahil olmak üzere pek çok sektörde daha cazip bir ülke konumuna gelmiştir.²⁵

2001 sonrasında yabancı yatırımcıların Türkiye'de faaliyet gösteren ulusal bankaların hisse senetlerini devralmasıyla başlangıçta tamamı yerli sermayeyle kurulan ve faaliyet gösteren bankalar yabancı sermayeli Türk bankası haline gelmiştir. Bu gelişme de 2000 yılı öncesinde, yeni banka kurarak ya da şube açarak bankacılık sektörüne giren yabancı sermayenin bu dönemden sonra, yeni bir banka oluşturmadan hisse senedi satın alma yoluyla faaliyet göstermeye başladıklarının göstergesidir.²⁶

3.Türk Bankacılık Sisteminin Sınıflandırılması

Bankalar çeşitli kaynaklarda farklı sınıflandırmalara tabi tutulmaktadır. Bu sınıflandırmalar bankaların fonksiyonlarına (faaliyet alanlarına), büyüklüklerine, sermaye kaynaklarına ve hizmet yelpazesine göre değişebilmektedir. Türk Bankalar

²³ Ömür Süer, Will Foreign Bank Entry Lead To Sounder Banks In Turkey?, *Journal Of Business And Behavioral Sciences*, Vol.19, No.1, 2008, s.136-137.

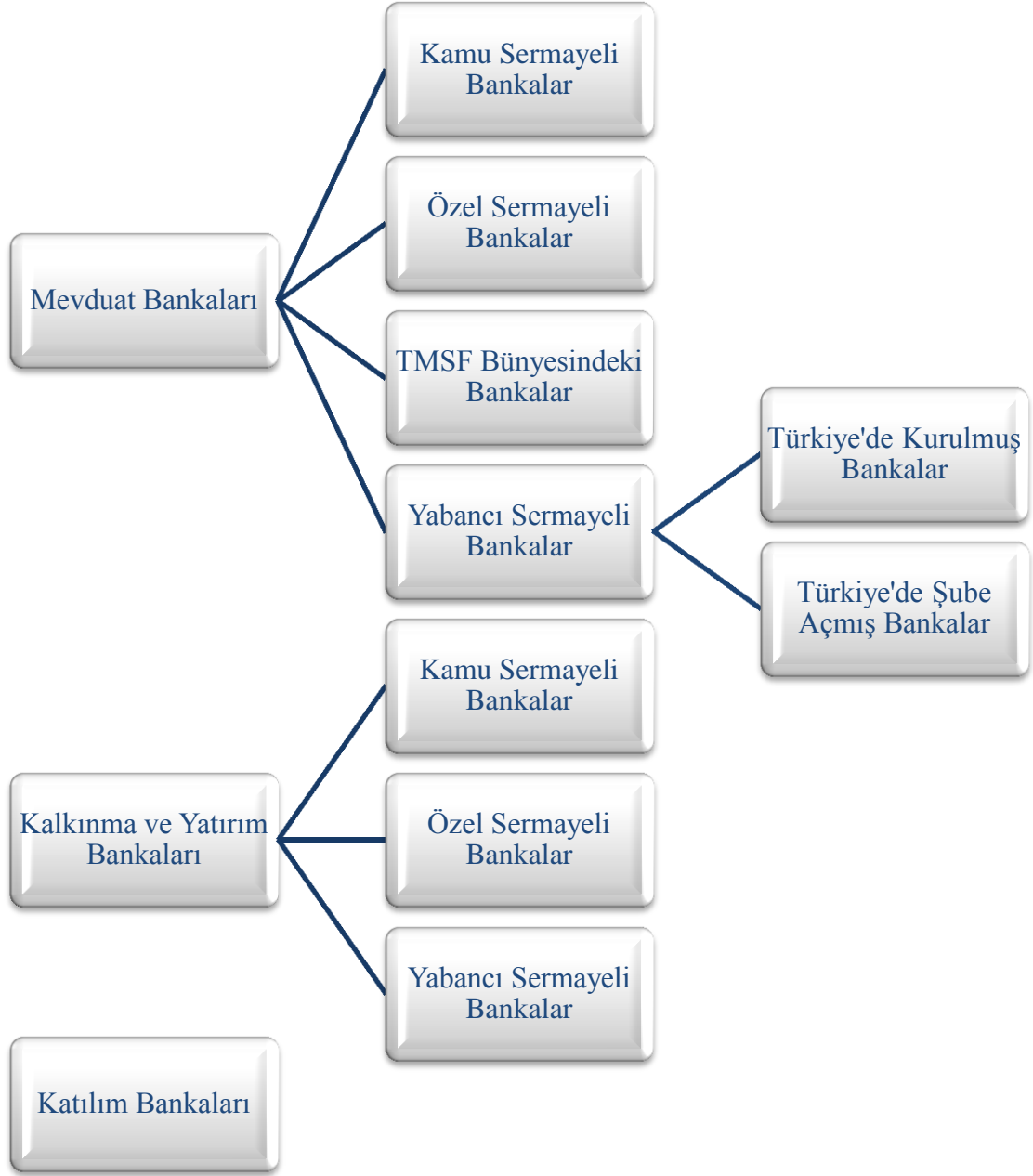
²⁴ Demiral, s.125.

²⁵ Süer, s.137.

²⁶ Akgüç, s.12-13.

Birliği bu sınıflandırmayı bankaların faaliyet alanlarına göre, yalnız Katılım Bankalarını içine almayarak; Mevduat Bankaları, Kalkınma ve Yatırım Bankaları ve Yabancı Sermayeli Bankalar şeklinde yapmaktadır. Türkiye’de faizsiz bankacılık anlayışıyla kurulmuş olan Katılım Bankaları da bu sınıflandırmaya dahil edilebilmektedir. Dolayısıyla Türk bankacılık sistemindeki bankaları genel olarak 4 grupta toplamak mümkündür. Bunlar; Mevduat Bankaları, Kalkınma ve Yatırım Bankaları, Yabancı Sermayeli Bankalar ve Katılım Bankaları’dır.

Şekil 6. Türk Bankacılık Sisteminin Sınıflandırılması

Kaynak: www.tbb.org.tr ; www.tkbb.org.tr (TBB ve TKBB resmi web sitelerinden derlenmiştir).

Bu çalışmada Türk bankacılık sistemi içerisindeki bankalar; ölçekleri, mülkiyet yapıları ve faaliyet alanları açısından incelenerek sınıflandırılacaktır.

a)Ölçeklerine Göre Bankalar

Bankalar ölçeklerine göre sınıflandırılmaya tabi tutulurken göz önünde bulundurulması gereken ölçek kriterleri farklılık gösterebilmektedir. Bu kriterler; şube veya personel sayısı, sermaye miktarı, aktif, mevduat ya da kredi paylarıdır. Bu kriterlerden herhangi birine göre yapılan ölçeklendirmeler sonucunda bankalar, şu şekilde sınıflandırılmaktadır.²⁷

- Mikro Ölçekli Bankalar
- Küçük Ölçekli Bankalar
- Orta Ölçekli Bankalar
- Büyük Ölçekli Bankalar

Bankaların sektördeki aktif paylarına göre değerlendirme yapılacak olursa; BDDK'nın yayınlamış olduğu 'Bankacılıkta Yapısal Gelişmeler-Aralık 2011' raporu incelendiğinde; 7 adet bankadan oluşan büyük ölçekli bankalar grubunun sektördeki payının %73,2, 9 adet bankanın bulunduğu orta ölçekli bankalar grubunun payının %18,5, 14 adet bankadan oluşan küçük ölçekli bankalar grubunun payının %6,8 ve 18 adet bankanın bulunduğu mikro ölçekli bankalar grubunun payının %1,4 olarak gerçekleştiği görülmektedir. Büyük ölçekli bankalar grubu içerisinde 3 adet kamu bankası bulunmakta ve tamamı mevduat bankalarından oluşmaktadır. Bu nedenle büyük ölçekli bankalar grubu, fonksiyonel açıdan diğer banka gruplarına göre daha homojen bir yapı sergilemektedir. Katılım bankaları ise orta ölçekli bankalar grubunda bulunmaktadır. Mikro ölçekli bankalar ise genel olarak kalkınma ve yatırım bankaları ile yabancı banka şubelerinden oluşmaktadır.²⁸

b)Mülkiyet Yapılarına Göre Bankalar

Bankalar sermayedarlarının kamu kurumu ya da özel, gerçek ya da tüzel kişiler olması yönünden bir sınıflandırmaya tabi tutulacak olursa mülkiyet yapılarına göre sınıflandırma yapılmaktadır. Mülkiyet yapısı açısından bankalar sınıflandırıldığında 3 tür sınıflandırma görülmektedir. Bunlar; kamu, özel ve yabancı sermayeli banka sınıflandırmalarıdır.

²⁷ Mert Ural, *Türk Bankacılık Sisteminde Verimlilik*, (Danışman:Doç. Dr. İlkin Baray), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1998, s.14.

²⁸ http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/Bankacilikta_Yapisal_Gelismeler/11085bygr_2011.pdf (31.08.2013).

Türk Bankacılık sektörünün mülkiyet yapısı incelendiğinde, %26,5'inin kamu kesimine, %35,4'ünün yabancı sermayeye ait olduğu ve %27,3'ünün halka açık olduğu görülmektedir.²⁹

(1) Kamu Sermayeli Bankalar

Sermayesinin tamamı ya da büyük bir kısmının devlet elinde olduğu bankalar kamu sermayeli bankalardır. Ülkemizde kurulmuş ve hala işlevini sürdürmekte olan kamu sermayeli mevduat bankaları; T.C. Ziraat Bankası, Türkiye Halk Bankası ve Türkiye Vakıflar Bankası'dır. Kamu sermayeli kalkınma ve yatırım bankaları ise; İller Bankası, Türk Eximbank ve Türkiye Kalkınma Bankası'dır.³⁰

(2) Özel Sermayeli Bankalar

Sermayeleri devlete ait olmayan, gerçek veya tüzel kişilere ait bankalar özel sermayeli banka sınıflandırmasına dahil edilmektedir. Ülkemizdeki özel sermayeli mevduat bankaları; Adabank, Akbank, Alternatif Bank, Şekerbank, Tekstil Bankası, Turkish Bank, Türk Ekonomi Bankası, Türkiye Garanti Bankası, Türkiye İş Bankası ve Yapı ve Kredi Bankası'dır. Özel sermayeli kalkınma ve yatırım bankaları ise; Aktif Yatırım Bankası, Diler Yatırım Bankası, GSD Yatırım Bankası, İMKB Takas ve Saklama Bankası, Nurol Yatırım Bankası ve Türkiye Sınai Kalkınma Bankası'dır.³¹

(3) Yabancı Sermayeli Bankalar

Sermayelerinin yurtdışında bulunan gerçek veya tüzel kişilere ait olduğu bankalardır. Yabancı sermayeli bankalar; Türkiye'de kurulmuş olan ve Türkiye'de şube açmış olan bankalar olmak üzere iki grupta incelenmektedir.

Türkiye'de kurulmuş olan yabancı sermayeli mevduat bankaları; Arap Türk Bankası, Citibank, Denizbank, Deutsche Bank, Eurobank Tekfen, Fibabanka, HSBC Bank, ING Bank, Turkland Bank; Türkiye'de şube açan yabancı sermayeli bankalar ise; Bank Mellat, Habib Bank Limited, JPMorgan Chase Bank, Societe Generale, The Royal Bank of Scotland ve WestLBAG'dır. Ülkemizdeki yabancı sermayeye

²⁹ http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/Bankacilikta_Yapisal_Gelismeler/11085bygr_2011.pdf (31.08.2013).

³⁰ TBB, Bankalarımız-2012, 2013, s.I-4,I-5. http://www.tbb.org.tr/tr/banka-ve-sektor-bilgileri/istatistiki-raporlar/Bankalarimiz_Kitabi_/1237 (31.08.2013).

³¹ TBB, Bankalarımız-2012, 2013, s.I-4,I-5.

sahip kalkınma ve yatırım bankaları ise BankPozitif Kredi ve Kalkınma Bankası, Credit Agricole Yatırım Bankası, Mernil Lynch Yatırım Bank, Taib Yatırım Bank'dır.³²

c) Faaliyet Alanlarına Göre Bankalar

Türk bankacılık sektörü, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'na göre fonksiyonel açıdan mevduat bankaları, kalkınma ve yatırım bankaları ile katılım bankaları olmak üzere 3 grupta sınıflandırılmaktadır.

(1) Mevduat Bankaları

Mevduat bankaları, topladıkları mevduatları genellikle kredi şeklinde kullandıran bankalardır. Bilançoları genellikle az olan mevduat bankaları işlerini sürekli borçla çevirmektedir. Tüm mevduat bankalarının en önemli iki işlevi; borç almak ve borç vermektir. Mevduat şeklinde borç alıp, kredi şeklinde borç verirler. Mevduat bankaları, bankaya yatırılan mevduatın kanuni karşılık miktarı düştükten sonra tekrar kredi olarak verilmesi sonucunda kaydi para (banka parası) oluşturmaktadır. Mevduat bankaları borç alıp vermenin yanı sıra, ekonominin gerektirdiği diğer bankacılık faaliyetlerini de yürütmektedirler. Bu bankaların çalışmalarına verecekleri yön, ülkenin ekonomik faaliyetlerinin seyrini değiştirebilmektedir.³³

Türkiye'de günümüzde 3'ü kamu sermayeli, 12'si özel sermayeli, 16'sı yabancı sermayeli, 1'i TMSF bünyesinde olmak üzere 32 adet mevduat bankası faaliyet göstermektedir.³⁴ Dolayısıyla Türk bankacılık sektörünün mevduat bankası ağırlıklı olduğu söylenebilmektedir.

(2) Kalkınma ve Yatırım Bankaları

Kalkınma ve yatırım bankaları sanayileşmede önemli rol oynamaktadır. Bu bankalar orta ve uzun vadeli kredi vererek yatırımları destekleyen aracı kuruluşlardır.

³² TBB, Bankalarımız-2012, 2013, s.I-5.

³³ Coşkun, s.108.

³⁴ TBB, Bankalarımız-2012, 2013, s.I-20. http://www.tbb.org.tr/tr/banka-ve-sektor-bilgileri/istatistiki-raporlar/Bankalarimiz_Kitabi_/1237 (15.09.2013).

Kalkınma bankaları genel olarak sermaye piyasalarının az gelişmiş olduğu, yatırım bankaları ise gelişmiş ülkelerde bulunmaktadır.³⁵

Kalkınma bankaları, hükümetin kalkınma planları çerçevesinde, yatırımın ve üretimin geliştirilmesi amacıyla kalkınma amaçlı kuruluşları destekleyip onlara fon sağlamak amacıyla kurulmuş, kar amacı gütmeyen bankalardır.

Kalkınma bankalarının ülke ekonomisine katkıları şu şekilde sıralanabilmektedir:³⁶

- Yatırımlara orta ve uzun vadeli yurt içi fon sağlama
- Sermaye piyasasını teşvik etme
- Girişim ve girişimcileri destekleme
- Finanse ettiği işletmeleri destekleyerek izleme
- Yurt dışı finansman kurumlarından fon temin etme

Yatırım bankaları ise sermaye piyasasının geliştiği ülkelerde fon ihtiyacı ve fon fazlası olanları bir araya getirerek menkul kıymet satışı ile finansman ihtiyacının karşılanmasına aracı olmaktadır.

Kalkınma ve yatırım bankaları ile mevduat bankaları arasındaki farklılıklar şunlardır,³⁷

- Mevduat bankaları kısa vadeli, kalkınma ve yatırım bankaları orta ve uzun vadeli kredi verirler,
- Mevduat bankaları çok şubeli, kalkınma ve yatırım bankaları ise az şubelidir,
- Kalkınma ve yatırım bankaları mevduat kabul etmezler,
- Kalkınma ve yatırım bankaları kaydi para oluşturmazlar.

³⁵ Gözde Tokmakoğlu, *The Role and The Importance of Foreign Banks In Turkish Banking System*, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Habil Gökmen), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2011, s.12.

³⁶ <http://www.kalkinma.com.tr/misyonumuz-ve-vizyonumuz.aspx> (03.09.2013).

³⁷ Coşkun, s.110.

Türkiye’de güncel olarak 3 kamu sermayeli, 6 özel sermayeli, 4 yabancı sermayeli toplam 13 adet kalkınma ve yatırım bankası faaliyetini sürdürmektedir.³⁸

(3)Katılım Bankaları

Katılım bankaları, finansal sektörde faizsiz bankacılık anlayışı prensibiyle her türlü bankacılık faaliyetlerini yürüten kuruluşlardır. Katılım bankalarının oluşumundaki en büyük neden, dini inançlarından dolayı faize karşı olan tasarruf sahiplerinin fonlarının atıl kalması sonucunda hem kendilerinin hem de ülke ekonomisinin bundan olumsuz şekilde etkilenmesidir.

Katılım bankaları ile tasarruf sahipleri arasında ülkemizde kar-zarar ortaklığı denen emek-sermaye ortaklığı kurulmaktadır. Katılım bankaları, tasarruf sahiplerinden topladığı fonları işletmeyi ve elde edeceği kar ya da zararı tasarruf sahipleriyle paylaşmayı taahhüt etme prensibiyle çalışmaktadır.³⁹

Türkiye’de günümüzde de faaliyetlerini sürdürmekte olan katılım bankaları, Kuveyt Türk Katılım Bankası, Al Baraka Türk Katılım Bankası, Bank Asya Katılım Bankası ve Türkiye Finans Katılım Bankası’dır.⁴⁰

Türk bankacılık sistemi içerisinde yer alan bankaların farklı sınıflandırmalara tabi tutulabilmesi ve sınıflandırma çeşidinin yapılacak çalışmaya göre seçilebilmesi ışığında; benzer mülkiyet yapısında ve faaliyet alanında yer alan bankaları bir arada sınıflandırmak bankaların performans değerlendirmesinde ve kıyaslama yapılmasında büyük önem taşımaktadır.

C.Finansal Krizlerin Türk Bankacılık Sistemine Etkileri

Finansal piyasalarda ortaya çıkan bozulmaların finansal kurumların performansını olumsuz yönde etkileyerek tüm ekonomiye yayılmasının etkisiyle, ödeme sistemlerinin bozulması ve kaynakların etkin dağılımının engellenmesi sonucunda finansal krizler ortaya çıkmaktadır.⁴¹

³⁸ TBB, Bankalarımız-2012, s.I-20.

³⁹ Hamza Özkan, *Katılım Bankacılığının Klasik Bankalarla Karşılaştırılması ve Muhasebe Uygulamaları*, (Danışman: Prof. Dr. Abitter Özulucan), Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2012, s.4.

⁴⁰ <http://tkbb.org.tr/banka-bilgileri.aspx?pageID=121> (15.09.2013).

⁴¹ Işık, Duman ve Korkmaz, s.46.

Bankacılık sektöründe yaşanan krizler, finansal ve finansal olmayan diğer sektörlerdeki ekonomik durgunluğa, döviz kuru ve faiz oranlarındaki aşırı dalgalanmalara ve yükümlülüklerin zamanında yerine getirilmemesine neden olmaktadır. Bu durum, bankacılık sektöründe vadesi gelmiş alacakların tahsil edilememesini hızlandırdığından dolayı büyük kayıplara yol açmaktadır.⁴² Bankacılık sektöründe yaşanan krizlerin; hızlı yayılmaları, çok sayıda iflas ile sonuçlanmaları, bu bankalardan alacaklı olanların daha büyük zararlarla karşılaşmaları ve krizin sektör dışına da yayılması dolayısıyla makro ekonomide önemli tahribatlara neden olmaktadır.

Son yıllarda ülkemizde bankacılık sektörü krizlerle karşı karşıya kalmıştır. Bu krizlerin bazıları ekonomideki olumsuz gelişmelerden dolayı bankacılık sektöründe krize neden olmuş, bazıları da bankacılık sektöründe yaşanan olumsuzluklardan dolayı ekonomik krizlere neden olmuştur. Bankacılık sektörünün, Türk Finansal Sistemi içindeki en önemli sistem olduğu düşünüldüğünde, ülkede yaşanan finansal krizden en fazla etkilenen sektörün bankacılık sektörü olduğu açıkça söylenebilmektedir.

a)2001 Krizinin Türk Bankacılık Sektörüne Etkileri

Türkiye 1999 yılında enflasyonu düşürmek, sürdürülemez kamu iç borçlanma sürecine son vermek ve ekonomik büyümeyi yeniden sağlamak amacıyla yürürlüğe koyduğu İstikrar Programı'nın başarısızlığının sonucunu 2000 yılı Kasım ayında bankacılık krizi olarak görmüş ve bu kriz 2001 yılında döviz krizine dönüşerek ikiz kriz karakterine bürünmüştür.⁴³ Türkiye ekonomisi ve bankacılık sektörü bu krizlerden olumsuz yönde etkilenmiştir.

Şubat 2001 krizinin temel nedeni, yüksek kamu borçlanma gereği ve bunun finansmanındaki yanlışlıklardan kaynaklanan bankacılık sektörünün kırılganlığıdır. Bankacılık sisteminde artan açık pozisyonlar ve kamu bankacılığının artan görev

⁴²Stijin Claessens, Daniela Klingebiel and Luc Laeven, Financial Restructuring In Banking And Corporate Sector Crises: What Policies To Purpose?, *National Bureau Of Economic Research*, NBER Working Paper No.8386, Year.2001, s.2. http://www.nber.org/papers/w8386.pdf?new_window=1 (17.09.2013).

⁴³ Zeynep Karaçor, Öğrenen Ekonomi Türkiye: Kasım 2000- Şubat 2001 Krizinin Öğrettikleri, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı.16, Yıl.2006, s.387-388.

zararları, faiz oranlarında artışa neden olmuş ve borçların sürdürülebilirliği üzerindeki kuşkuları arttırmıştır.⁴⁴

2001 krizinin bankacılık sektörüne etkileri şu şekilde sıralanabilir;⁴⁵

- 2001 yılı sonunda bankacılık sektörünün aktif toplamı önceki yıla göre %26 azalarak 115 milyar USD'ye düşmüştür. Bankaların faiz oranlarındaki artışla kısa vadeli finansman toplayıp bunları uzun vadeli yatırımlara yönlentmeleri sonucunda bilançoları olumsuz etkilenmiştir.

- Reel ekonomideki durgunluk ve enflasyondaki yükselme bankacılık sektörünün aktif kalitesini zayıflatmıştır. Bu durumun sonucu olarak bankacılık sektöründe verilen kredilerin geri dönüş oranı azalmıştır.

- Bankaların finansman şekli olarak, dövizle borçlanıp, TL ile yatırım yapmaları sonucunda; kamu kesimi borçları yüksek miktarlara ulaşmış, kamu bankalarının görev zararlarını karşılaması zorlaşmış ve döviz kurundaki normal olmayan yüksek artışlar sektörü olumsuz etkilemiştir.

- Dönem itibariyle kamu bankaları verimsiz yüksek maliyetle çalışmaktaydı. Kamu bankalarının bankacılık sektöründeki toplam aktifler içinde %35 olan payı sektörün verimliliğini olumsuz yönde etkilemiştir.

- Faiz artışı ve kur riski nedeniyle sektörün sermayesi hızlı bir şekilde azalmış ve sermaye yeterliliği oranına yetişmekte zorluk yaşanmıştır. Dolayısıyla sermaye artırımına gidemeyen bankacılık sektöründe riskler artmaya başlamıştır. Bankaların verdikleri kredileri geri istemeye başlamaları batık kredi oranlarını arttırmış, 2001 yılı sonunda bu oran %10'u aşmıştır.

- Bütün bu nedenlerle bankacılık sektörü ciddi bir daralma süreci yaşamış; banka, şube ve personel sayılarında büyük azalmalar olmuştur. 9 adet banka TMSF'ye devredilmiş, 19 adet banka kapanmış ve kamu bankalarında 14.083, özel bankalarda ise 6.574 personel işinden olmuştur.

2000 Kasım ve 2001 Şubat tarihlerinde yaşanan ikiz krizin ardından, dalgalı kura geçilmiştir. Bu amaçla ülkede yaşanan güvensizliği gidermek ve kamu yönetimi

⁴⁴ Işık, Duman ve Korkmaz, s.52.

⁴⁵ Seyfettin Adanur, *Türk Bankacılık Sisteminde 2001 Krizi ve 2008 Finansal Krizinin Türk Bankacılık Sektörüne Etkileri*, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Gonca Atıcı), Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2012, s.54-55-56.

ile ekonominin yeniden yapılandırılması için ‘Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı’ yürürlüğe girmiştir.

Bu programın bankacılık sektörü açısından amacı, sektör içindeki kamu bankaları ve TMSF bünyesindeki bankaların yeniden gözden geçirilmesi, özel bankaların daha güçlü hale getirilmesi, gözetim ve denetim faaliyetlerinin güçlendirilmesiyle sektörde geniş kapsamlı düzenlemelerin yapılması ve reel sektör ile bankacılık sektörü arasında daha güçlü bir iletişim ortamının oluşturulmasıdır.⁴⁶

Bu amaçlar ışığında Güçlü Ekonomiye Geçiş Programının bankacılık sektöründeki nihai hedefi ve gerçekleşen gelişmeler Şekil 7’de gösterilmiştir;

⁴⁶ Engin Akçakoca, Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı: Vakıf 2000 Tarafından Düzenlenen ‘‘Türk Bankacılık Sisteminin Temel Sorunları ve Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı’’ Konulu Toplantıda Yapılan Sunuş, *Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Raporları*, 2002, s.3. http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/Diger_Raporlar/1533vakif2000.pdf (18.09.2013).

Şekil 7.Güçlü Ekonomiye Geçiş Programının Bankacılık Sektörüne Etkileri

Kaynak: Engin Akçakoca, Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı: Vakıf 2000 Tarafından Düzenlenen ‘‘Türk Bankacılık Sisteminin Temel Sorunları ve Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı’’ Konulu Toplantıda Yapılan Sunuş, *Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Raporları*, 2002, s.15.

b)2008 Krizinin Türk Bankacılık Sektörüne Etkileri

2008 küresel krizi ortaya çıktığında Türk bankacılık sektörü kendisini krizin etkilerinden koruyabilecek önemli avantajlara sahipti. Türk bankacılık sektörünü krizin ortasına düşüren diğer ülkelerden ayıran bu avantajlarından ilki; uzun ve zorlu bir yapılandırmanın sonucunda hedeflenenden oldukça yüksek (%17-18) sermaye

yeterliliği oranına sahip olması, ikincisi ise likidite riskinin düşük olması ve yapısında yüksek riskli finansal ürünleri barındırmamasıdır.⁴⁷

Bankacılık sektörünün küresel krizden etkilenmemek için aldığı tedbirler Şu şekildedir;⁴⁸

- 2008 ve 2009 yılında elde edilen karlar ve sermaye yeterlilik oranı nedeniyle hızlı büyüyen bankaların kar dağıtımlarına izin verilmemiştir.

- Kredi kartları ile yapılan taksitli alışverişlerden kaynaklanan kredilerin geri ödeme dönemi içinde ekonomide olumsuz bir gelişme yaşanabileceği düşüncesiyle durumun müşterilere yansımaması için kredilerin vadelerine kalan süreye göre risk ağırlıklarının arttırılması sağlanmıştır.

- Bankalar koruma amaçlı işlemler dışında sorunlu türev ürünlerle uğraşmamaları konusunda uyarılmış, yeni yapıda daha ihtiyatlı olmaları konusunda bankalara moral desteği verilmiştir.

- Finansal piyasalardaki güven, istikrar ve gelişmeyi temin etmek ve kurumlar arasındaki koordinasyonu sağlamak üzere kurulan Finansal Sektör Komisyonu'na işlerlik kazandırılmış, BDDK ve TMSF arasındaki işbirliğini arttırmaya yönelik Eşgüdüm Komitesi kurulmuştur.

- Kredi kartı, çek, protesto edilmiş senet ve diğer kredi borçlarına ilişkin Merkez Bankası'nda tutulan kayıtlar, söz konusu borçların altı ay içinde ödenmesi veya yeniden yapılandırılması halinde silinmiştir.

⁴⁷ Bora Selçuk, Küresel Krizin Türk Finans Sektörü Üzerindeki Etkileri, *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, Cilt.2, Sayı.2, Yıl.2010, s.23.

⁴⁸ BDDK, Krizden İstikrara Türkiye Tecrübesi, Çalışma Tebliği, Gözden Geçirilmiş İkinci Baskı, Aralık 2009, s.30-31-32.
http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Raporlar/Calisma_Raporlari/7378Krizden%20%C4%B0stikrara%20T%C3%BCrkiye%20Tecr%C3%BCbesi.pdf (18.09.2013).

Tablo 2.Küresel Kriz Öncesi ve Sonrası İçin Seçilmiş Bankacılık Sektörü Göstergeleri

%	2007	2008	2009
Aktif Büyümesi (Önceki Yıla Göre)	16,4	26,0	13,9
Kredi Büyümesi (Önceki Yıla Göre)	30,4	28,7	6,9
Sermaye Yeterliliği Oranı	18,9	18,0	20,5
Aktif Karlılık Oranı	2,8	2,0	2,6
Öz Kaynak Karlılık Oranı	21,7	16,8	20,2

Kaynak: BDDK, Finansal Piyasalar Raporu, Aralık 2009, s.iv.

Tablo 2’de, BDDK’nın 2009 yılı sonunda yayınladığı raporda, 2008 krizi öncesi ve sonrasında Türk Bankacılık sisteminin krizin etkisiyle olumlu ve olumsuz değişim gösteren oranları incelenmiştir. 2008 krizi ve sonraki dönemde sektörde oldukça önemli olumlu gelişmeler yaşanmıştır. 2008 yılında bankacılık sektörünün toplam aktifleri bir önceki yıla göre %26 büyüyerek 733 milyar TL’ye ulaşmıştır. Krediler bir yıllık dönemde yaklaşık %29 oranında büyüyerek aktifteki artışın temel belirleyicisi olmuştur. Döviz kurlarında ve faiz oranlarında yaşanan artışlar mevduatın %35 büyümesinde etkili olmuştur.⁴⁹ Kriz sürecinde bankacılık sektöründe şube ve personel sayısında azalmanın aksine krize rağmen artış gözlenmiştir.⁵⁰

Kriz döneminde Türk bankacılık sektöründe birkaç olumsuz gelişme de gözlenmiştir. Bunlar; öz kaynak karlılığı oranınının 2007 yılında %21,7 iken 2008’de

⁴⁹ BDDK, Finansal Piyasalar Raporu, Aralık 2008, Sayı.12, s.22. http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Raporlar/Finansal_Piyasalar_Raporlari/6320Finansal_Piyasalar_Raporu_Aralik_2008.pdf (18.09.2013).

⁵⁰ Selçuk, s.24.

%16,8'e ve aktif karlılık oranının, 2007'de %2,8 iken 2008'de %2,0'a gerilemiş olmasıdır.⁵¹

Sonuç olarak, Türk bankacılık sektörü 2001 krizinin ardından gerçekleştirdiği yeniden yapılanma çalışmaları ve küresel krizden etkilenmemek için aldığı tedbirler sayesinde 2008 finansal krizini ufak sıyrıklarla atlatabilmiştir. Bankacılık sektörünün tedbirli ve sağlam yapısı ülkenin finansal sistemini krizden korumaya yetmiştir.

⁵¹Mete Bumin, Türk Bankacılık Sektörünün Karlılık Analizi: 2002-2008, *Maliye Finans Yazıları*, Sayı.84, Yıl.2009, s.49-50. ; BDDK, Finansal Piyasalar Raporu, Aralık 2009, Sayı.16, s.iv. http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Raporlar/Finansal_Piyasalar_Raporlari/7824FPRAral%C4%B1k2009.pdf (18.09.2013).

II. PERFORMANS DEĞERLEME VE BANKACILIK SEKTÖRÜNDEKİ ÖNEMİ

A.Performans Kavramı ve Çeşitleri

1.Performans Kavramı

Performans kavramının Türkçe karşılığı, ‘‘bir görev ya da amacı yerine getirmek, tamamlamak, başarmak’’tır.⁵²

Performansa ilişkin literatür incelendiğinde, bu kavramla ilgili kesin bir tanımlama yapmanın oldukça zor olduğu görülmektedir. Nitekim performans kavramı çok boyutlu, farklı süreçlere göre değişebilen ve pek çok etki faktörü olan bir kavramdır.

Performansa ilişkin en genel tanımlama; bir işi yapan birey, grup ya da teşebbüsün, o işle amaçlanan hedeflere ne kadar ulaşabildiğinin nitel ve nicel olarak anlatımı şeklinde yapılabilmektedir.⁵³ Belirlenmiş olan hedefe ulaşım seviyesinin ölçümü olarak da tanımlanan performans, bir başka deyişle, birey, grup ya da teşebbüsün işini yaparken sağladığı verimlilik ve etkinliktir.

Performans kavramının tanımından da anlaşıldığı gibi, performansın nitel (kalite) ve nicel (miktar) olmak üzere iki temel faktörü vardır. Nitel faktörler; işletmelerin ürettikleri mal ve hizmetlerin özellikleri, personel yapısı, yönetim kalitesi ve müşteri memnuniyeti gibi özelliklerini kapsamakta iken, nicel faktörler; işletmelerin finansal durumunu gösteren finansal tablo ve raporlardan oluşturmaktadır.

2.Performans Çeşitleri

Performans kavramı; performans ölçümünün hedefi, kullanılan yöntem ve ölçümün hangi unsurlarla yapılacağı gibi etkenlere göre çeşitlenmektedir. Bu ayrımlara göre performans çeşitleri şu şekilde incelenebilmektedir;⁵⁴

⁵² <http://oxforddictionaries.com/definition/english/performance?q=performance> (21.09.2013).

⁵³ Mehmet Akif Özer, Performans Yönetimi Uygulamalarında Performansın Ölçümü ve Değerlendirilmesi, *Sayıştay Dergisi*, Sayı.73, Yıl.2009, s.4.

⁵⁴ Mehmet Beycan, *Bankalarda Performans Değerlemesi ve Bir Uygulama*, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Nilgün Kutay), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2007, s.31-37.

- Mutlak veya Nispi Performans
- Formüle Dayalı veya Subjektif Performans
- Finansal veya Finansal Olmayan Performans
- Dar ve Geniş Anlamda Performans

a) Mutlak veya Nispi Performans

Mutlak performans, performansın diğer birim, çalışan veya işletmelerin performanslarından bağımsız olarak tanımlanması; nispi performans ise diğer birim, çalışan veya işletmelerin performansları ile birlikte belli bir ağırlıklandırmaya göre tanımlanmasıdır.⁵⁵

Bir şubenin kredi kullandırmasının dönem başında belirlenen yıllık ortalama hedefi mutlak performansa, bu ölçeğin dönem sonunda tüm şubeler için ağırlıklandırılmasıyla belli bir ortalamanın üzerinde olanların başarılı addedilmesi ise nispi performansa örnek gösterilebilir.⁵⁶

b) Formüle Dayalı veya Subjektif Performans

İşletmelerde doğru, güvenilir ve kanıtlanabilir performans değerlemesi yapılırken matematiksel ifadelerden ve bunlara dayalı sayısal verilerden yararlanılmaktadır. Formüllerin açıklayamadığı durumlarda subjektif performans değerlendirme yoluna gidilebilmektedir.

Bankalarda performans değerlendirme yapılırken genellikle matematiksel formüller kullanılmaktadır. Örneğin bankaların performans değerlemelerinde kullanılan oranlardan biri olan ve aktiflerini ne ölçüde karlı kullandıklarını gösteren aktif karlılık oranı, (net kar/aktif toplamı) formülüyle hesaplanmaktadır. Formüle dayalı performans değerlemenin beklenen faydayı sağlaması ise doğru, güvenilir ve kanıtlanabilir ölçüm verilerine bağlıdır. Aksi halde anlamlı gibi görünen değerlendirme sonuçları yanıltıcı performans değerlemesine neden olabilmektedir.

Banka çalışan ve yöneticilerinin banka ile ilgili müşterilerde bıraktığı izlenimlerin etkisiyle müşterilerde bankaya karşı oluşan tutumlar subjektif performans olarak tanımlanabilmektedir. Örneğin belli bir dönemde herhangi bir

⁵⁵ Erkan Işığışık, Performans Ölçümü, Yönetimi ve İstatistiksel Analizi, *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Ekonometri ve İstatistik Dergisi*, Sayı.7, Yıl.2008, s.9-10.

⁵⁶ Beycan, s.32.

banka şubesinin açmış olduğu kredi miktarı düşük görünebilir. Fakat çalışanların müşterilerle olan diyalogu ve müşterilerin sadakatini korumayı amaçlayan tutumları, banka imajına ve performansına olumlu katkı yapan subjektif performans göstergeleridir. Dolayısıyla subjektif performansta formüllerin açıklayamayacağı değerler de hesaba katılmaktadır.⁵⁷

Subjektif yaklaşımla işletme ya da personel performansı belirlenirken yanlış bilgi aktarımı ya da adam kayırmacılık durumlarıyla karşılaşılabilir; formüle dayalı performansta ise performansla ilgili taraflar daha gerçekçi sonuçlara ulaşabilmektedir. Bu iki performans çeşidi birbirini tamamlayacak şekilde kullanıldığında performans değerlendirmeden en optimum verim alınabilmektedir.⁵⁸

c)Finansal veya Finansal Olmayan Performans

Kar amacı güden işletmelerin asıl amaçları finansal bir fayda elde etmek ve bunun devamlılığını sağlamaktır. Finansal performans işletmelerin belirlemiş oldukları finansal hedeflerinin gerçekleşme derecesini göstermektedir. İşletmelerin mali tablolarının finansal analiz teknikleriyle analiz edilmesi sonucunda finansal performans göstergelerine ulaşılmaktadır. Banka işletmeleri içinde, bu analizler sonucunda elde edilen sermaye yeterliliği, aktif kalitesi, karlılık ve likidite oranları finansal performanslarının değerlendirilmesinde kullanılan ölçütlerden bir kısmıdır.

Finansal olmayan performans, işletmenin insan kaynakları yönetimi ve müşteri ilişkileri odaklıdır. Örneğin bankalar, müşteri talepleri doğrultusunda insan kaynaklarını yönlendirme ve piyasa yapısına göre müşteri taleplerini etkileme olanağına sahiptir. Personel performansının değerlendirilmesi ve yarattıkları değerle orantılı olarak ödüllendirilmesi de finansal olmayan performansa örnek olarak verilebilir.

İşletmelerde sadece finansal göstergelere dayalı performans değerlemenin eksik yönlerinin fark edilmesiyle, örgütlerde çok boyutlu performans değerlendirme yaklaşımlarını gündeme getirmiştir. Bu yöntemler; karlılık, verimlilik, müşteri memnuniyeti, kalite, insan kaynakları gibi hem finansal hem de finansal olmayan

⁵⁷ Beycan, s.33.

⁵⁸ Beycan, s.34.

performans göstergelerini kullanmaktadır.⁵⁹ Buradan ulaşılabilecek sonuç ise; sağlıklı bir işletme performans sonucuna ulaşmak için, finansal ve finansal olmayan performansın belirli bir denge içerisinde birlikte ölçülmesi gerekliliğidir.

d)Dar ve Geniş Anlamda Performans

Dar ve geniş anlamda performans kavramı, performansı ölçülen ve değerlendirilen birimlere göre tanımlanmaktadır. Bankalarda dar anlamdaki performanstan geniş anlamdaki performansa doğru şu sıralama yapılmaktadır;⁶⁰

- Çalışanların bireysel performansı
- Şube performansı
- Departman performansı
- Bölge temsilciliği performansı
- Genel müdürlük kapsamında tüm banka performansı

İşletmelerde, çalışanların bireysel performansları dar anlamda performans, tüm işletmenin performansı ise geniş anlamda performanstır. Performansın değerlemenin yapıldığı bankalarda, çalışanlar arasında; departman, şube, bölge temsilciliği ya da banka genelinde işletme içi rekabet ortamı oluşacaktır. Fakat iyi yönetilen bir rekabet ortamında dar veya geniş anlamdaki tüm banka performansı olumlu yönde etkilenecektir.

Dar anlamda performanstan geniş anlamda performansa doğru performans değerlendirme maliyetlerinin azalacağı bilinmektedir. Nitekim tüm banka performansı ölçülürken sayısal ve finansal verilerden yararlanılarak ölçüm yapılmakta ve bu verilere ulaşmak daha kolay ve düşük maliyetli olmaktadır. Ancak bireysel ya da şube bazlı performans gibi daha dar anlamda performans ölçümü için işletmeler bazen kendi kaynaklarından bazen de dışarıdan ek iş gücü kullanımıyla istenen verilere dolaylı yollardan ekstra maliyetle ulaşabilirler.⁶¹

Çalışanların bireysel performanslarının ölçümü, hedeflerini ne ölçüde gerçekleştirebildiklerini göstererek işletmelere birey ve kurum düzeyinde kontrol

⁵⁹ Cemal Elitaş ve Veysel Ağca, Firmalarda Çok Boyutlu Performans Değerleme Yaklaşımları: Kavramsal Bir Çerçeve, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt.8, Sayı.2, Yıl.2006, s.343.

⁶⁰ Beycan, s.36.

⁶¹ Beycan, s.36-37.

sağlamakta, işletmenin amaç ve beklentileri ile çalışanın amaç ve beklentilerinin bütünleştirilmesi için gereken ortamın hazırlanmasına katkıda bulunmaktadır. Çalışanların ve birimlerin performanslarındaki gelişme yöneticilerin başarılarını etkilemektedir.⁶²

Şube performansının ölçümü bankacılıkta karlılık ve prestijin artmasında son derece önemlidir. Bankacılık sektöründeki şube performansı, şube yöneticisinin performansı ile doğru orantılıdır. Şube performansının doğru ve etkin bir şekilde yapılması, banka genelinin performansında önemli bir yol göstericidir.⁶³

B.Performans Değerleme Ve Performans Değerleme Süreci

1.Performans Değerleme

Performans kavramının tanımından yola çıkarak performans değerlendirme; işletmelerin önceden belirlenmiş nitel ya da nicel hedeflerine inceleme dönemine ilişkin verilere göre ulaşılabilirlik ölçüsünü gösteren süreç olarak tanımlanabilmektedir.

İşletmelerin yürüttükleri faaliyetlerde hedeflenen sonuçlara ulaşıp ulaşmadığı, hizmetlerinin verimli, etkin ve karlı bir şekilde gerçekleşip gerçekleşmediği konularının değerlendirilmesinde performans ölçümü ve değerlendirilmesi önemli bir yere sahiptir.

2.Performans Değerleme Süreci

Ekonomik ve toplumsal yaşamda hizmet veren işletmelerin, yoğun rekabet ortamında başarılı olabilmeleri için etkin bir performans değerlendirme sistemine sahip olmaları gerekmektedir.⁶⁴ İşletmelerdeki performansın sistematik olarak ölçülüp değerlendirilmesi gerekmektedir. Performans değerlemenin gerçekleştirilebilmesi için de; öncelikle performans hedeflerinin ve uygun performans göstergelerinin ve

⁶² Barış İ. Dilek, *Performans Değerlendirme ve Bankacılık Sektörüne Yönelik Bir Uygulama*, (Danışman: Prof. Dr. Tahir Akgemci), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2009, s.44-45.

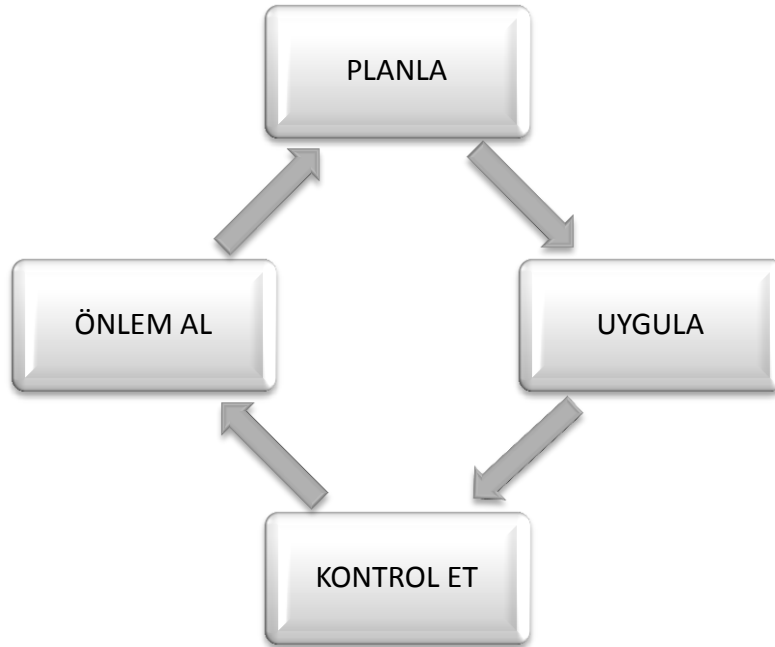
⁶³ Hatice Okur, *Bankaların Performans Değerlendirmelerinde Bilgisayarın ve Bilgi Teknolojilerinin Kullanımı*, (Danışman: Prof. Dr. Ali Rıza Okur), Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2010, s.64-65.

⁶⁴ İsmail Bakan, İnci Fatma Doğan, Burcu Erşahan ve A. Melih Eyitmiş, Bankalarda Performans Değerleme ve Ücretleme İlişkisine Dair Çalışanların Algılamaları: Yerli ve Yabancı Menşeli Banka Uygulamalarının Karşılaştırılmasına Yönelik Bir Alan Araştırması, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt.17, Sayı.1, Yıl.2012, s.3.

standartlarının objektif bir değerleme sağlayacak şekilde belirlenmesi, ilgili verilerin toplanması ve bu verilerle performans ölçme işleminin yapılması gerekmektedir.⁶⁵

Performans değerleme süreci, yönetim süreçlerinde olduğu gibi genel olarak planlama, uygulama, kontrol etme ve önlem alma (iyileştirme) aşamalarından oluşmaktadır. Performans değerleme süreci, Deming Sürekli İyileştirme modelindeki başarı anlayışı ile de ilişkilendirilebilmektedir.⁶⁶

Şekil 8.Deming Sürekli İyileştirme Modeli

PUKÖ Döngüsünden hareketle performans değerleme sürecinin aşamaları Şekil 9’da görüldüğü üzere; Performans değerlemenin hedeflerinin belirlenmesi diğer bir deyişle performans değerlemenin planlaması, performans değerlemenin uygulaması yani performansın ölçülmesi, performans değerleme ve geri bildirim-iyileştirme aşamalarıdır.

⁶⁵ Elitaş ve Ağca, s.349.

⁶⁶ Mümin Ertürk, İnsan Kaynakları Yönetimi, Beta Yayınları 1. Baskı, İstanbul 2011, s.173.

Şekil 9.Performans Değerleme Süreci

a)Performans Değerlemenin Planlaması

Performans değerlendirme sürecinin en önemli aşaması olan planlama aşamasında, değerlemeden beklenen yararların elde edilebilmesi için sistemli bir değerlendirme planının geliştirilmesi ve sürecin bu plan çerçevesinde ilerlemesi gerekmektedir.⁶⁷

Planlama aşamasında performans ölçümü ve değerlemesinden beklenen amaçlar belirlenmektedir. Performans değerlemenin yapıldığı işletmeye ve faaliyet gösterdiği sektöre sağlayacağı faydalar göz önünde bulundurularak hedefler saptanmaktadır.

İşletmedeki performans değerlendirme sisteminin, sadece içinde bulunulan dönem itibarıyla veya sadece kendi hedeflerine ulaşma derecesine göre yani statik bir yapı ile ya da geçmiş dönem verilerini de kullanarak veya sektördeki rakiplerinin içindeki pozisyonuna göre yani dinamik bir yapı ile uygulanacağı, planlama aşamasında belirlenmektedir.⁶⁸

⁶⁷ Dilek, s.48.

⁶⁸ Beycan, s.26.

b)Performansın Ölçülmesi ve Değerlemesi

Ölçme işlemi, ölçülmek istenen özelliğin, bu özelliğin ölçülmesine yarayan bir ölçek ile aslına uygun olarak betimlenmesidir. Değerleme işlemi ise ölçme sonuçlarının ölçütlerle karşılaştırılıp, ölçütlerle belirlenen koşulu karşılayıp karşılamadığına bakılarak karar verilmesidir. Performansın ölçülmesinin önemi ‘‘ölçemediğinizi yönetemezsiniz ve iyileştiremezsiniz’’ sözünden de anlaşılmaktadır.⁶⁹

Performans ölçümü, işletmelerin performans seviyelerinin belirlenmesi, faaliyetlerinde ve kaynak kullanımlarında ekonomiklik, etkinlik, verimlilik ve karlılık ilkelerine ulaşabilirliklerinin ölçülmesi, sorunların tespiti ve iyileştirilmesi için gerekli tedbirlerin alınmasına temel oluşturan performans değerlendirme aşamasıdır.⁷⁰ Bankalarda performans ölçümü ile kullanılan kaynakların verimli, etkin ve karlı bir şekilde kullanılıp kullanılmadığı analiz edilmiş ve finansal performans değerlemesine bu veriler sayesinde zemin hazırlanmış olmaktadır.

Performans ölçümünde öncelikle sistemde kullanılacak olan performans ölçüm kriterleri belirlenmelidir. Performans ölçümünde kullanılacak olan standartlar/hedefler/kriterler belirlenirken SMART özelliklere sahip olmalarına özen gösterilmelidir. SMART özellikler şunlardır:⁷¹

S-Specific: Kriterler yapılan işle ilgili, belirli (somut) olmalıdır.

M-Measurable: Kriterler objektif ve ölçülebilir olmalıdır. Performansın nasıl (nicel/nitel) ölçüleceği belirlenmelidir.

A-Achievable: Kriterler ulaşılabilir olmalıdır.

R-Reasonable: Kriterler ve hedefler gerçekleştirilebilir olmalıdır.

T-Time-Bound: Hedeflerin gerçekleştirilmesi zaman sınırlı (altı aylık/yıllık) olmalıdır.

Performans ölçümünde kullanılacak olan kriterler belirlendikten sonra ölçüm modeli belirlenmeli ve gerekli veriler toplanarak ölçüm modeline göre analiz edilmelidir.

⁶⁹ Işığışık, s.2.

⁷⁰ Beycan, s.27.

⁷¹ Işığışık, s.3.

Performans değerlendirme aşamasında ise performans ölçümleri sonucunda ulaşılan sonuçlar planlamada belirlenen hedeflerle karşılaştırılmakta ve beklenen sonuca ulaşabilirlik düzeyine göre işletmenin performans değerlendirmesi yapılmış olmaktadır.

c)Performans Değerlemesinin Geri Bildirimi

Performans ölçüm ve değerlendirme aşamalarıyla elde edilen performans sonuçlarına göre hedeflere ulaşabilirlik ve hedeflerden sapmalar geri bildirim aşamasında belirlenmektedir. Hedeflerden sapmaların nedenlerinin araştırıldığı bu aşamada gerekli görüldüğü takdirde performans ölçüm ve değerlendirme sistemini ve hatta performans planlamasını yani hedefleri değiştirmek ve yeniden sistemi kurmak gerekebilmektedir. Bu şekilde sistemde iyileştirme yoluna gidilerek daha etkin ve verimli bir performans değerleme süreci oluşturulması sağlanmış olmaktadır.

C.Performans Değerlemenin Bankacılık Sektöründeki Önemi

Bankacılık sektöründe performans değerlemenin önemi bankaların finansal sistem içindeki stratejik konularından kaynaklanmaktadır. Nitekim bankalar ülke ekonomisinin finansmanında ilk sırada yer alan ve mevduat sahiplerine ve hissedarlarına karşı sorumlulukları olan kuruluşlardır.

Yatırımcıların fonlarını yatıracakları bankanın seçimi, fonlarını mevduat olarak ya da banka hisse senetlerine yatırım olarak değerlendirme kararı almaları; bankaların yönetim kalitesi, yöneticilerin faaliyetleriyle ilgili karar almaları ve gelecekteki stratejileri belirlemeleri bankaların finansal performansları ile doğrudan ilişkilidir. Bunun nedeni ise finansal performans değerlemeleri sonucunda bankaların riskliliğinin, karlılığının ve büyüme eğiliminin analiz edilmiş olmasıdır.

Bankalarda performans değerleme konusunda çeşitli finansal oranlardan yararlanılmaktadır. Finansal performans değerlemede kullanılan bu oranlar bankadan bankaya farklılık arz etmektedir. Bunun nedeni ise her banka için aynı tarzda uygulanan bir metodun olmayışından kaynaklanmaktadır.⁷²

⁷² Aydın Ünsal ve Sibel Duman, Türkiye'deki Bankaların Performanslarının Temel Bileşenler Yaklaşımı İle Karşılaştırımlı Analizi, *VII. Ulusal Ekonometri ve İstatistik Sempozyumu*, Yıl.2005, s.2.

1.Banka Performansı İle İlgilenen Taraflar

Bankaların finansal performansları ile çeşitli kişi ya da kurumlar farklı nedenlerle ilgilenmektedir. Bu kişi ve kurumlar genel olarak; yatırımcılar, müşteriler, banka yöneticileri ve denetleyici kurumlardır.⁷³

a)Yatırımcılar

Genellikle güvenilir yatırımların düşük, riskli yatırımların ise yüksek kazanç sağlayacağı bilinmektedir. Ancak yüksek kazanç isteğiyle yatırımın çoğunun yitirilme riski de bulunmaktadır. Yatırımcılar riskli ve risksiz yatırım alanlarını bildiklerinde getirilerini karşılayacak en uygun alternatifi seçme imkanı bulacaklar ve yatırımın geri dönmeyeceği alanlara boş yere kaynak ayırmayacaklardır.

Yatırım yapılacak olan bankanın mali tablolarının dolayısıyla finansal performansının izlenmesi ve finansal başarısızlık riski varsa bunun önceden tahmin edilmesiyle yatırımcılar portföylerinde önemli değişikliklere gidebilmekte ve bu riski taşıyan bankalara yatırım yapmaktan vazgeçebilmektedirler.⁷⁴

b)Müşteriler

Mudiler paralarını güvende tutma isteği ve ekstra gelir beklentisiyle bankalarla çalışmaktadır. Mevduat sahibi olan kişi ya da kurumlar, bankaların finansal performans analizlerini inceleyerek finansal riskliliği konusunda bilgiye sahip olduktan sonra paralarını tutacakları bankaya karar vermektedirler.

c)Banka Yönetimi

Bankaların varlıklarını başarılı bir şekilde devam ettirebilmeleri yöneticiler tarafından mevcut durumun dönemsel olarak nesnel bir biçimde değerlendirilmesiyle sağlanabilmektedir. Bankaların finansal performansında olumsuzlukların öngörülmesi halinde yöneticiler mevcut yönetim politikasını gözden geçirerek gerekli tedbirleri alabilmektedirler.⁷⁵ Bankaların performans analizleri sonucu kötü gidişatın öngörülmesi, yöneticilerin, bankanın ilişkili olduğu kuruluşlarla ilgili doğru karar verebilmesini sağlamaktadır. Banka yöneticileri, mali başarı için performans

⁷³ İsmail Karaayhan, *Bankalarda Performans Değerlendirme ve Türkiye’de Faaliyet Gösteren Katılım Bankaları Üzerinde Bir Uygulama*, (Danışman: Doç. Dr. Raif Parlakkaya), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2008, s.49.

⁷⁴ Soner Akkoç, *Finansal Başarısızlığın Öngörülmesinde Sinirsel Bulanık Ağ Modelinin Kullanımı ve Ampirik Bir Çalışma*, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, 2007, s.27-28.

⁷⁵ Akkoç, s.25.

analizleri sonuçlarına dayanarak geleceğe dair yeni hedef ve politikalarını belirlemektedir.

d)Denetleyici Kuruluşlar

Türk bankacılık sistemini denetleyip sürekli gözetim altında tutan Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası (TCMB), Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) ve Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF); bankaların finansal durumunun sektöre etkilerini, iflasın yani TMSF' ye devrinin söz konusu olup olmadığını finansal performans değerlendirmeler sonucunda elde edilen performans analizlerine dayanarak denetlemektedir.

Denetleyici kuruluşlar, bankaların performans değerlemelerine ulaşarak finansal riski yüksek olan bankaların durumlarının önceden belirlenmesini ve tedbir alınmasını sağlamaktadır. Bu şekilde bankacılık sisteminde güven ortamının oluşması ve sürekliliği sağlanmaktadır.⁷⁶

2.Bankalarda Performans Değerlemede Kullanılan Bilgi Kaynakları

Bankalarda finansal performansın değerlendirilmesi, finansal verilerinin elde edilebilmesi ile mümkündür. Bankalarda performans değerlendirmelerinde kullanılan veriler, iç ve dış bilgi kaynakları olmak üzere iki tür kaynaktan elde edilmektedir.

a)İç Bilgi Kaynakları

Bankalar belirli hesap dönemlerinde sermaye ve mevduat sahiplerini bankanın finansal yapısı hakkında aydınlatmak için finansal durumlarını gösteren faaliyet raporları hazırlamaktadır. Bankalarda kullanılan temel finansal tablolar tıpkı ticari işletmelerde olduğu gibi bilanço ve gelir tablosudur. Bankaların kendisi tarafından sağlanan bilgiler olan bilanço ve gelir tabloları iç bilgi kaynakları olarak değerlendirilebilmektedir.

(1)Bilanço

Bilanço, genel olarak, bir işletmenin belli bir tarihte sahip olduğu varlıklar ile bu varlıkların sağlandığı kaynakları gösteren finansal tablodur. Bir işletmenin varlıkları (aktifleri) ile bu varlıkların sağlandığı kaynaklar (pasifler) arasında eşitlik vardır. Bu eşitlikten dolayı işletmenin kaynakları ile bu kaynakların kullanım yerini gösteren tabloya bilanço denilmektedir.

⁷⁶ Karaayhan, s.51.

Bankaların da bilançolarının belli bir tarihteki varlık (aktif) toplamı, kaynak (pasif) toplamına yani borçlar ve öz sermayeye eşittir. Bilançonun aktifi, mevcutlar ve alacaklar; pasifi ise borçlar yani yabancı kaynaklar ve öz kaynaklar ve varsa kar ya da zarardan oluşmaktadır.

Bankalar ve ticari işletmelerin bilançoları yapı olarak aynı olsa da alt kalemlerde farklılıklar bulunmaktadır. Bankaların finansal analizinde ve dolayısıyla performans değerlemelerinde kullanılan bilanço aktif ve pasif kalemleri Tablo 3'te verilmiştir:

Tablo 3. Bankaların Bilanço Kalemleri

AKTİF KALEMLERİ	PASİF KALEMLERİ
NAKİT DEĞERLER	MEVDUAT
BANKALAR	Tasarruf Mevduatı
T.C. Merkez Bankası	Mevduat Sertifikası
Diğer Bankalar	Resmi Kuruluşlar Mevduatı
Yurtiçi Bankalar	Ticari Kuruluşlar Mevduatı
Yurtdışı Bankalar	Diğer Kuruluşlar Mevduatı
MENKUL DEĞERLER CÜZDANI	Bankalar Mevduatı
Devlet İç Borçlanma Senetleri	Döviz Tevdiat Hesabı
Hisse Senetleri	Altın Depo Hesapları
Diğer Menkul Kıymetler	BANKALARARASI PARA PİYASASI
KREDİLER	ALINAN KREDİLER
Kısa Vadeli	T.C. Merkez Bankası Kredileri
Orta ve Uzun Vadeli	Alınan Diğer Krediler
TAKİPTEKİ ALACAKLAR (NET)	Yurtiçi Banka ve Kuruluşlardan
İdari Takipteki Alacaklar	Yurtdışı Banka Kuruluş ve Fonlardan
Ayrılan Karşılık (-)	Sermaye Benzeri Krediler
Kanuni Takipteki Alacaklar (Net)	FONLAR
Kanuni Takipteki Alacaklar	ÇIKARILAN MENKUL KIYMETLER
Ayrılan Karşılık (-)	Bonolar
FAİZ VE GELİR TAHAK. VE REESK.	Varlığa Dayalı Menkul Kıymetler
Kredilerin	Tahviller
Menkul Değerlerin	FAİZ VE GİDER REESKONTLARI
Diğer	Mevduatın
FİNANSAL KİRALAMA ALACAKLARI	Alınan Kredilerin
MEVDUAT MUNZAM KARŞILIKLARI	Diğer
KANUNİ YEDEK AKÇE KARŞILIĞI DEVLET TAHVİLİ	FİNANSAL KİRALAMA BORÇLARI (NET)
MUHTELİF ALACAKLAR	ÖDENECEK VERGİ RESİM HARÇ VE PRİMLER
İŞTİRAKLER (NET)	İTHALAT TRANSFER EMİRLERİ
Mali İştirakler	MUHTELİF BORÇLAR
Mali Olmayan İştirakler	KARŞILIKLAR
BAĞLI ORTAKLIKLAR (NET)	Kıdem Tazminatı Karşılığı
Mali Ortaklıklar	Diğer Karşılıklar
Mali Olmayan Ortaklıklar	DİĞER PASİFLER
BAĞLI MENKUL KIYMETLER (NET)	ÖZKAYNAKLAR
Hisse Senetleri	Ödenmiş Sermaye
Diğer Menkul Kıymetler	Nominal Sermaye
SABİT KIYMETLER (NET)	Ödenmemiş Sermaye (-)
Defter Değeri	Yedek Akçeler
Birikmiş Amortismanlar (-)	Muhtemel Zararlar Karşılığı
DİĞER AKTİFLER	Yeniden Değerleme Fonları

Tablo 3.(Devam) Bankaların Bilanço Kalemleri

AKTİF TOPLAMI	Değerleme Farkları
	KAR
	Dönem Karı
	Geçmiş Yıl Karları
	PASİF TOPLAMI

Kaynak: TBB Yayınları, Mesut Yıldırım, Banka Muhasebesi, Yayın No.258, 2008, s.429-430.

(2)Gelir Tablosu

İşletmeler için genel anlamda gelir tablosu; mizanda yer alan gelir ve gider kalemlerinin sınıflandırılarak belirli formatlara göre hazırlanmasıyla elde edilen ve hesap dönemi sonunda işletmenin kar veya zarar durumunu ayrıntılı olarak gösteren finansal tablodur.

Bu tanımdan yola çıkılacak olursa; bankalar için gelir tablosu, belirli bir dönem için banka hizmetlerinin faaliyet performansının göstergesidir. Dolayısıyla bankalarda performans değerlemesi yapılırken, bankaların kendilerinin hazırladıkları gelir tablosu kalemleri de bilanço kalemleri gibi finansal durum analizlerinde iç bilgi kaynağı olarak kullanılmaktadır.

Bankaların gelir tablosunda yer alan kalemler Tablo 4’te ayrıntılarıyla verilmiştir:

Tablo 4. Bankaların Gelir Tablosu Kalemleri

FAİZ GELİRLERİ
Kredilerden Alınan Faizler
TP Kredilerden Alınan Faizler
YP Kredilerden Alınan Faizler
Takipteki Alacaklardan Alınan Primler
KKDF'dan Alınan Primler
Mevduat Munzam Karşılıklarından Alınan Faizler
Bankalardan Alınan Faizler
T.C. Merkez Bankasından
Yurtiçi Bankalardan
Yurtdışı Bankalardan
Bankalararası Para Piyasası İşl. Alınan Faizler
Menkul Değerler Cüzdanından Alınan Faizler
Devlet İç Borçlanma Senetlerinden
Diğer Menkul Kıymetlerden
Diğer Faiz Gelirleri
FAİZ GİDERLERİ
Mevduata Verilen Faizler
Tasarruf Mevduatına
Mevduat Sertifikalarına
Resmi Kuruluşlar Mevduatına
Ticari Kuruluşlar Mevduatına
Diğer Kuruluşlar Mevduatına
Bankalar Mevduatına
Döviz Tevdiat Hesaplarına
Altın Depo Hesaplarına
Bankalararası Para Piyasası İşl. Verilen Faizler
Kullanılan Kredilere Verilen Faizler
T.C. Merkez Bankasına
Yurtiçi Bankalara
Yurtdışı Bankalara
Diğer Kuruluşlara
Çıkarılan Menkul Kıymetlere Verilen Faizler
Diğer Faiz Giderleri
NET FAİZ GELİRİ
FAİZ DIŞI GELİRLER
Alınan Ücret ve Komisyonlar
Nakdi Kredilerden
Gayri Nakdi Kredilerden

Tablo 4.(Devam)Bankaların Gelir Tablosu Kalemleri

Diğer
Sermaye Piyasası İşlem Karları
Kambiyo Karları
İştirakler ve Bağlı Ortaklıklardan Alınan Kar Payları
Olağanüstü Gelirler
Diğer Faiz Dışı Gelirler
FAİZ DIŞI GİDERLER
Verilen Ücret ve Komisyonlar
Nakdi Kredilere Verilen
Gayri Nakdi Kredilere Verilen
Diğer
Sermaye Piyasası İşlem Zararları
Kambiyo Zararları
Personel Giderleri
Kıdem Tazminatı Provizyonu
Kira Giderleri
Amortisman Giderleri
Vergi ve Harçlar
Olağanüstü Giderler
Takipteki Alacaklar Provizyonu
Diğer Provizyonlar
Diğer Faiz Dışı Giderler
NET FAİZ DIŞI GELİRLER
VERGİ ÖNCESİ KAR/ZARAR
VERGİ PROVİZYONU
NET KAR/ZARAR

Kaynak: TBB Yayınları, Mesut Yıldırım, Banka Muhasebesi, Yayın No.258, 2008, s.432.

b)Dış Bilgi Kaynakları

Finans sektörünün ve sektörde oldukça önemli role sahip olan bankaların diğer tüm sektörleri ve ekonominin genelini doğrudan etkilemesi nedeniyle sağlam bir yasal altyapısının oluşturulması, sürekli gözetim ve denetiminin yapılması büyük önem taşımaktadır. Tüm ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de bankacılık sektörünün düzenlenmesi ve denetlenmesi ile görevli kamu kuruluşları bulunmaktadır. Bu kurumlar bankacılık sektörüne ve bankalara ait bilgilerin elde edilmesini ve kamuya açıklanmasını sağlamaktadır. Bankaların performans değerlemesinde kullanılacak

olan finansal bilgilere ulaşılabilecek olan dış bilgi kaynakları; T.C. Merkez Bankası, Türkiye Bankalar Birliği, Bankacılık Dzenleme ve Denetleme Kurumu ve Sermaye Piyasası Kurulu'dur.

(1)T.C. Merkez Bankası (TCMB)

Merkez Bankası'nın temel görevi para politikasının nihai amacı olan fiyat istikrarının sağlanması için hükümetin etkisi olmadan bağımsız bir Şekilde tedbirler almaktır. T.C. Merkez Bankası, mali piyasaları izlemek amacıyla bankalar ve diğer mali kurumlardan ve bunları dzenlemek ve denetlemekle yetkili kurum ve kuruluşlardan gerekli bilgileri istemeye ve istatistiki bilgi toplamaya yetkilidir.⁷⁷ Bu nedenle Merkez Bankası verileri bankaların ve bankacılık sektörünün finansal performansına yön verecek olan önemli bir dış bilgi kaynağıdır.

(2)Türkiye Bankalar Birliği (TBB)

TBB'nin vizyonu, Türk finans sektörünün verim ve etkinliğinin artırılarak uluslar arası büyüklüğe ve güce ulaşmasına öncülük etmektir. Misyonu ise, üyelerinin hak ve menfaatlerini korumak, sektörün büyümesine, rekabet gücünün artırılmasına, haksız rekabetin nlenmesine ve bankacılık mesleğinin gelişmesine katkıda bulunmaktır.⁷⁸ Bu amaçlarla TBB, ekonomi, finansal sektör ve bankacılık sistemindeki yurtiçi ve yurtdışı gelişmeleri izleyerek topladığı bilgileri yeleri ve ilgililerle paylaşmaktadır.⁷⁹

(3)Bankacılık Dzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK)

BDDK, tasarruf sahiplerinin haklarını ve bankaların dzenli ve emin bir Şekilde çalışmasını tehlikeye sokabilecek ve ekonomide önemli zararlara yol açaabilecek her türlü işlem ve uygulamaları önlemek, kredi sisteminin etkin bir Şekilde çalışmasını sağlamak için gerekli karar ve tedbirleri almak ve uygulamakla yükümlü, idari ve mali özerkliğe sahip kamu kurumudur.⁸⁰ Kurumun hazırlamış olduğu yıllık faaliyet raporları Őeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri doğrultusunda bankacılık sisteminin performans değerlemede ilgili mercileri ve kamuoyunu aydınlatan önemli bilgi kaynaklarındandır.

⁷⁷ Coşkun, s.76-79.

⁷⁸ <http://www.tbb.org.tr/tr/tbb/hakkinda/vizyon,-misyon-ve-temel-degerler/12> (26.09.2013).

⁷⁹ <http://www.tbb.org.tr/tr/tbb/hakkinda/gorevleri/13> (26.09.2013).

⁸⁰ Coşkun, s.89.

(4)Sermaye Piyasası Kurulu (SPK)

Sermaye Piyasası Kurulu, temel görevi sermaye piyasasının güven, açıklık ve kararlılık içinde çalışmasını ve tasarruf sahiplerinin haklarının korunmasını sağlamak olan; idari ve mali özerkliğe sahip düzenleyici bir kamu kurumudur.⁸¹ Sermaye piyasalarında faaliyet gösteren bankaların finansal bilgilerinin kamuoyu ile paylaşılmasını sağlayan SPK, bu boyutuyla, bankaların performans değerlemede kullanılan dış bilgi kaynaklarından biri olma özelliği taşımaktadır.

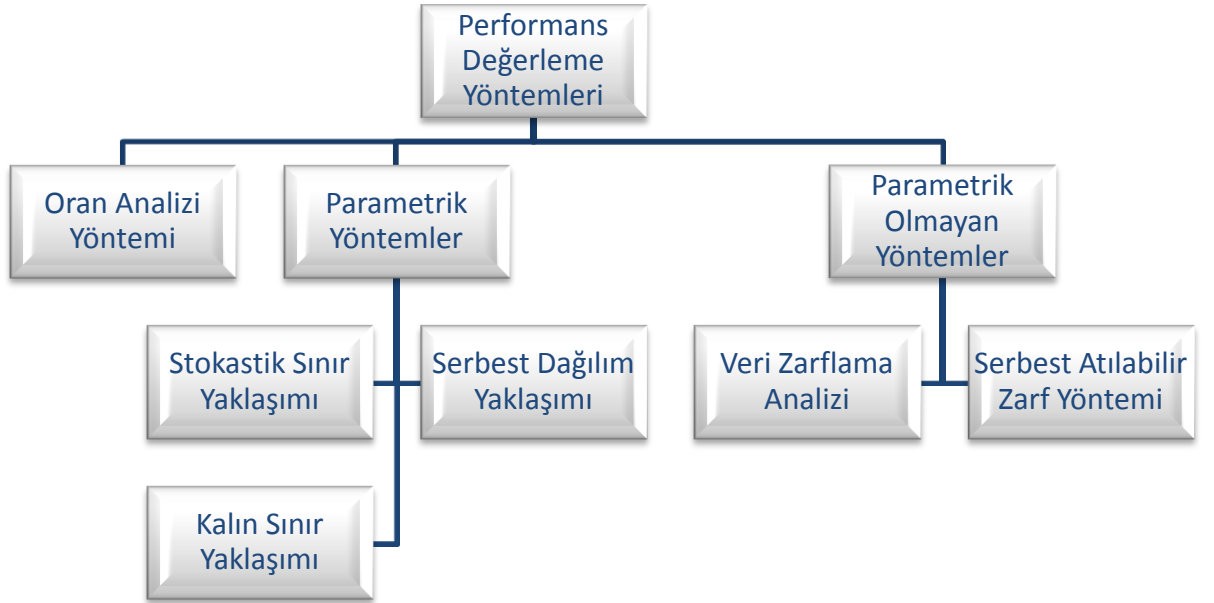
⁸¹ <http://www.spk.gov.tr/indexcont.aspx?action=showpage&menuid=0&pid=0&submenuheader=-1>
(26.09.2013).

III. PERFORMANS DEĞERLEME YÖNTEMLERİ

Bankacılık sektöründe bankaların ve sektörün performans değerlemesi genellikle çeşitli finansal oranların kullanımıyla gerçekleştirilmektedir. Performans değerlemelerinde kullanılan analiz yönteminin türü ve analiz verilerinin farklılığının, uygulama sonuçlarının farklılaşmasına neden olmasından dolayı kullanılacak olan model ve değişkenlerin özenle seçilmesi doğru bir değerlendirme için büyük önem arz etmektedir.

Bankacılık sektöründe kullanılan performans değerlendirme yöntemleri Şekil 10’da görüldüğü gibi; oran analizi yöntemi, parametrik ve parametrik olmayan yöntemler olarak üç gruba ayrılabilir. ⁸² Bu yöntemlerin birbirlerine göre bir takım avantaj ve dezavantajları vardır. Çalışmada kullanılacak olan CAMELS metoduna temel teşkil etmesinden dolayı Oran Analizi Yöntemi konusunda diğer yöntemlere göre daha ayrıntılı bilgi verilecek ve son olarak CAMELS performans değerlendirme metodu incelenecektir.

Şekil 10. Performans Değerleme Yöntemleri

⁸² İbrahim Halil Seyrek ve H. Ali Ata, Veri Zarflama Analizi ve Veri Madenciliği ile Mevduat Bankalarında Etkinlik Ölçümü, *BDDK Bankacılık ve Finansal Piyasalar Dergisi*, Cilt.4, Sayı.2, Yıl.2010, s.69.

A.Oran Analizi Yöntemi

Oran analizi, geniş anlamda iki sayı arasındaki sayısal ilişkiyi oran veya yüzde olarak ifade eden; dar anlamda ise bilanço ve gelir tablolarının kendi kalemleri ya da karşılıklı kalemleri arasındaki ilişkileri belirlemede kullanılan analiz çeşididir.⁸³

Oran analizi; işletmelerin içinde buldukları finansal durumu analiz edebilmek ve finansal performanslarını değerlemek için sıklıkla kullanılan bir tekniktir. İşletmelerin geçmiş yıllara ait finansal tablo oranları analiz edilerek; faaliyetleri, likiditeleri, finansal yapıları, karlılıkları ile ilgili bilgiler elde edilebilmekte ve bu bilgiler işletmenin geçmiş yıllarıyla ya da aynı işkolundaki diğer işletmelerle karşılaştırılabilmektedir.

Bankacılık sektöründe de oran analizi tekniğiyle bankaların geçmiş dönem ve cari bilgileri kullanılarak gelecekteki finansal durumları hakkında fikir edinilebilmektedir. Bankaların finansal tablolarındaki kalemler arasında anlamlı ilişkiler kurularak sermaye yeterlilikleri, aktif kaliteleri, likiditeleri, karlılıkları ve dolayısıyla finansal performansları oran analizi yöntemi ile ölçülebilmektedir.

Oran analizi sonucunda elde edilen oranlar, bankaların geçmiş dönem ve cari finansal durumlarını analiz eden analistlerin yanı sıra; sektörün finansal performansı ile ilgilenen taraflar (hissedarlar, yatırımcılar, müşteriler ve denetleyici kuruluşlar) tarafından da kullanılmaktadır.

Oran analizi yöntemi tek bir girdi ile tek bir çıktının birbirleriyle oranlanması sonucu oluşan oranın zaman içinde izlenmesi şeklinde uygulanmaktadır. Uygulama ve yorumlama kolaylığından dolayı performans ölçümünde diğer yöntemlere oranla daha yoğun kullanılan bir yöntemdir.⁸⁴

Bu yöntemin uygulama kolaylığı nedeniyle sık kullanılmasının yanı sıra bazı dezavantajları da bulunmaktadır. Özellikle bankacılık sektörü gibi çok sayıda girdi ve çıktı içeren bir sektörde kullanımında bazı güçlüklerle karşılaşılabilir.

⁸³ Ahu Yaşa, *Bankacılık Sektöründe Etkinlik ve Veri Zarflama Analizi Yöntemi ile Ölçülmesi*, (Danışman: Doç. Dr. A. Argun Karacabey), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2008, s.11.

⁸⁴ E. Alpan İnan, *Banka Etkinliğinin Ölçülmesi ve Düşük Enflasyon Sürecinde Bankacılıkta Etkinlik*, *Bankacılar Dergisi*, Sayı.34, s.83.

Çok sayıda girdi ve çıktı içeren karar birimlerinde tek bir orana göre bankanın performansı hakkında karar vermek oldukça zor bir durum olabilmektedir. Bu sakıncanın giderilmesi için birden fazla oran aynı anda incelenerek değerlendirilmekte fakat bu durumda da bu oranların anlamlı bir şekilde gruplandırılması nedeniyle birlikte değerlendirilip yorumlanmasında güçlüklerle karşılaşabilmektedir.⁸⁵ Bankacılık sektöründeki çok sayıda girdi ve çıktının ne olacağı konusunda da bir uzlaşma yoktur; bazı yaklaşımlara göre girdi olarak kabul edilen bir değişken başka bir yaklaşımda çıktı olarak kullanılabilir ve bu değişkenler birim olarak da homojen değildiler.⁸⁶ Bu dezavantajlar göz önünde bulundurularak kullanılacak olan yöntemin seçilmesi ve uygulanmasında fayda olacağı açık bir şekilde görülmektedir.

1.Oran Analizi Yönteminin Kullanım Amacı ve Uygulanışı

Oran analizinde asıl amaç, finansal tablolardaki ilişkili hesapların oranlarının hesaplanarak bunların ne anlama geldiğinin doğru yorumlanmasıdır. Bu oranlar yorumlanırken; hesaplanan oranların, işletmenin geçmiş dönem oranlarıyla, benzeri işletme ya da sektör oran ortalamalarıyla, deneyler sonucunda belirlenen oranlarla karşılaştırılması gerekmektedir.⁸⁷ Nitekim oran analizi yöntemi sonucunda hesaplanan oranlar tek başlarına bir anlam ifade etmemektedirler.

Bankacılık sektöründe de finansal tablolardan yararlanılarak elde edilen oranların anlamlı hale getirilip yorumlanabilmeleri için yararlanılan ölçütler şunlardır.⁸⁸

- Hesaplanan oranların, bankaların geçmiş faaliyet dönemlerindeki oranlarla karşılaştırılması: Burada amaç bankaların zaman içerisindeki finansal durumu, likiditesi, karlılığı ve performansı konusunda bilgi edinilmesi ve geçmiş dönemleri referans alınarak belli bir hesap dönemine ait oranlarının olumlu ya da olumsuz gelişmelere göre yorumlanmasıdır. Bu sayede bankaların gelecekteki finansal

⁸⁵ Özgür, s.118.

⁸⁶ Yaşa, s.12.

⁸⁷ Nurhan Aydın, Mehmet Başar ve Metin Coşkun, *Finansal Yönetim*, Detay Yayıncılık 1.Baskı, Ankara, 2010, s.105.

⁸⁸ Öztin Akgüç, *Finansal Yönetim*, Avcıol Basım 7.Baskı, İstanbul, 1998, s.21-22.

durumlarına ait tahminlerde bulunmak ve durumu korumak ya da iyileştirmek için yol haritası belirlemek kolaylaşmaktadır.

- Hesaplanan oranların aynı faaliyet alanındaki bankaların oranlarıyla ya da sektör ortalaması ile karşılaştırılması: Aynı gruptaki benzer bankaların (kamu/özel/yabancı sermayeli ya da mevduat/kalkınma ve yatırım/katılım bankaları), finansal performanslarının değerlemesinde sektördeki standart oranlarla karşılaştırmasının yapılabilmesi için sektörün standart oranlarının bilinmesi gerekmektedir. Bu tür bir karşılaştırma yapılması, bankaların finansal durumunun faaliyet alanlarında veya sektördeki yeri hakkında fikir verebilecektir.

- Hesaplanan oranların deneyimler sonucu bulunmuş, genel kabul görmüş oranlarla karşılaştırılması: Her oran için olmasa da belirli oranlar için deneyimler sonucu genel kabul görmüş oranlar geliştirilmiştir. Fakat bu oranlar, bankaların ve sektörün özellikleri dikkate alınmadan belirlendiğinden dolayı analizi yapanları yanlış yönlendirebilmektedir bu nedenle performans değerlemede çok dikkatli kullanılması gereken bir ölçüttür.

2.Oran Analizi Yönteminde Kullanılacak Olan Oranların Seçimi

Oran analizi yönteminden gerçeğe uygun sonuçların elde edilebilmesi için aralarında yakın ilişki kurulmuş olan ve hata riskini minimize etmek için optimum sayıda oranların seçilmesi gerekmektedir. Finansal performans analizi için doğru bir şekilde ve uygun sayıda seçilecek olan oranlar topluluğu hem işletmelerin farklı dönemleri arasında hem de aynı sektörde faaliyet gösteren diğer işletmeler arasında güvenilir sonuçlara ulaştırabilecek karşılaştırmalar yapılmasına olanak tanımaktadır.

Oran analizinde kullanılacak olan oranlar seçilirken oranların niteliklerine dikkat etmek gerekmektedir. Oran analizlerinde kullanılan oranlar niteliklerine göre dört grupta incelenebilmektedir. Bunlar;⁸⁹

- **Zamansal Oranlar:** Finansal verilerin cari yıl ile geçmiş yıllar arasındaki değişikliklerini gösteren oranlardır.

- **Anlık Oranlar:** Finansal tablolarındaki iki ayrı verinin ilişkisinin belirli bir tarih için incelendiği oranlardır.

⁸⁹ Berrak Gökmen, *Bankalarda Finansal Tablolar Analizi*, (Danışman: Doç. Dr. Tefik Hakan Ongan), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2007, s.54.

• **Normatif Oranlar:** İşletmelerin genel finansal durumu hakkında yoruma açık olan oranlardır. Aktif getiri oranında olduğu gibi önceden belirlenmiş iyi performansı gösteren hedef bir oranın söz konusu olduğu oranlar ve sermaye yeterliliği oranı gibi kritik değerler belirlenen oranlar normatif oranlara örnek teşkil etmektedir. Hedeflenen oranın ve kritik değerinin altına düşen oranlara göre işletmelerin finansal durumunun genel olarak risk altında olduğu yorumu yapılabilmektedir.

• **Normatif Olmayan Oranlar:** İşletmelerin genel finansal durumu hakkında yoruma açık olmayan oranlardır. Bu oranlar normatif oranların açıklayıcısı ve değişimlerin sebeplerinin işaretçisi niteliğindedirler.

3. Oran Analizi Yöntemine Hazırlık İçin Finansal Tablo Kalemlerinin Düzenlenmesi

Oran analizi yönteminin diğer yöntemlerden en önemli farkı finansal tablo kalemlerinin finansal performans değerlemesi için tek başına yeterli olmamasıdır. Bu nedenle oran analizine başlamadan önce finansal tablo kalemlerinin düzenlenmesi ve özet finansal tablo kalemlerinin oluşturulması gerekmektedir.

Bankacılık sektöründe Oran Analizi Yöntemi ile finansal performans analizinde kullanılan özet finansal tablo kalemleri şu şekildedir:⁹⁰

Hazır Değerler=Nakit Değerler+Bankalar

Bankalar=Yurtiçi Bankalar+ Yurtdışı Bankalar+Merkez Bankası+Bankalararası Para Piyasası+Diğer Mali Kurumlar+Mevduat Munzam Karşılıkları

Krediler (Net)=Kısa Vadeli Krediler+Orta ve Uzun Vadeli Krediler+Takipteki Krediler-Özel Karşılıklar

Takipteki Krediler (Net)=Takipteki Krediler- Özel Karşılıklar

Faiz Getirili Aktifler=Bankalar+Menkul Değerler Cüzdanı+Krediler+Kanuni Yedek Akçe Karşılığı

⁹⁰ Gökmen, s.55-56-57.

Menkul Değerler Cüzdanı (Net)=Alım Satım Amaçlı Menkul Değerler (net)+Satılmaya Hazır Menkul Değerler (net)+Vadeye Kadar Elde Tutulacak Menkul Değerler (net)

Duran Aktifler=İştirakler (net)+Bağlı Ortaklıklar (net)+Maddi Duran Varlıklar (net)+Maddi Olmayan Duran Varlıklar (net)+Takipteki Krediler-Özel Karşılıklar

Yabancı Kaynaklar=Mevduat+Mevduat Dışı Kaynaklar

Mevduat Dışı Kaynaklar=Para Piyasaları+Alınan Krediler+ Fonlar+İhraç Edilen Menkul Kıymetler (net)

Kullanılan Krediler=Yurtiçi Bankalar+Bankalararası Para Piyasası+Merkez Bankası+Fonlar+Alınan Dış Krediler

Özsermaye=Ödenmiş Sermaye+Yedek Akçeler+Yeniden Değerleme Fonu+Geçmiş Yıl Zararları

Serbest Sermaye=Özsermaye-Duran Varlıklar

Likit Aktifler=Nakit Değerler ve TCMB+Bankalar ve Diğer Mali Kuruluşlar+Para Piyasaları+Menkul Değerler Cüzdanı (net)+Zorunlu Karşılıklar

Diğer Aktifler=Faiz ve Gelir Tahakkuk ve Reeskontları+Factoring Alacakları+Diğer Yatırımlar (net)+Finansal Kiralama Alacakları (net)+Muhtelif Alacaklar+Ertelenmiş Vergi Aktifi+Diğer Aktifler

Diğer Pasifler=Faiz ve Gider Reeskontları+Ödenecek Vergi, Resim, Harç ve Primler+Karşılıklar+Muhtelif Borçlar+Diğer Yabancı Kaynaklar+Factoring Borçları+Finansal Kiralama Borçları (net)+Sermaye Benzeri Krediler+Ertelenmiş Vergi Pasifi

Gayrinakdi Riskler=Garanti ve Kefaletler+Taahhütler

Faiz Marjı=Faiz Gelirleri-Faiz Giderleri

Kambiyo Karları (Net)=Kambiyo Karları- Kambiyo Zararları

Sermaye Piyasası Karları (Net)=Sermaye Piyasası Karları-Sermaye Piyasası Zararları

Bankacılık Hizmet Gelirleri (Net)=Alınan Ücretler ve Komisyonlar-Verilen Ücret ve Komisyonlar

Faiz Dışı Gelirler=Net Ücret ve Komisyon Gelirleri+Temettü Gelirleri+Net Ticari Kar/Zarar+Diğer Faaliyet Gelirleri

Faiz Dışı Giderler=Personel+Kıdem Tazminatı+Diğer Provizyonlar+Vergi ve Harçlar+Kira+Amortisman+Diğer Faiz Dışı Giderler

Faaliyet Giderleri=Personel Giderleri+Kıdem Tazminatı+Amortisman

Ayrılan Provizyonlar=Kıdem Tazminatı Povizyonu+Takipteki Alacaklar Provizyonu+Vergi Provizyonu+Diğer Provizyonlar

Vergi Öncesi Kar=Takipteki Alacaklar Sonrası Net Faiz Geliri+Faiz Dışı Gelirler+Faiz Dışı Giderler

Net Kar=Vergi Öncesi Kar-Vergi Provizyonu

4.Bankacılık Sektöründe Kullanılan Oranlar

Bankacılık sisteminde performans analizi ve değerlemesi ile ilgilenen kişi ve kurumlar, ilgilenilen bankaların sermaye yapıları, likiditeleri, aktif getiri oranları, varlıklarını etkin ve verimli kullanmaları, karlılıkları ve riskleri ile ilgili performanslarını yansıtabilecek bilgilere ulaşabilmek için çeşitli oranlar kullanmaktadır.

Analizde kullanılacak olan oranlar analizi yapacak kişi ya da kurumlara ve elde edilmek istenen performans göstergelerine göre çeşitli sınıflandırmalara tabi tutulabilmektedir. TBB tarafından analizde kullanılan oranlara dair yapılan sınıflandırma, yayınlanan yıllık raporlarda da görüleceği gibi;⁹¹

- Sermaye Yeterliliği Oranları,
- Aktif Kalitesi Oranları,
- Likidite Yeterliliği Oranları,
- Karlılık Oranları,
- Gelir-Gider Yapısı Oranları,
- Grup Payları,
- Sektör Payları,
- Şube Oranları,
- Faaliyet Oranları şeklindedir.

⁹¹ TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi ‘‘Seçilmiş Rasyolar’’ 2002-2012, Haziran 2013, s.i-ii.

a)Sermaye Yeterliliği Oranları

Sermaye yeterliliği oranları, bankaların öz kaynaklarının yeterli olup olmamasının yanı sıra öz kaynakların düzeyi ile bankaların faaliyetleri arasındaki ilişkinin ölçülmesini sağlamaktadır.

Sermaye yeterliliği, 5411 Sayılı Bankacılık Kanununa göre; ‘‘Bu Kanunun uygulanmasında maruz kalınan riskler nedeniyle oluşabilecek zararlara karşı yeterli öz kaynak bulundurulması’’ şeklinde tanımlanmıştır. Bankacılık Kanunu’nun 45. Maddesi gereğince; ‘‘Bankalar, Kurum (BDDK) tarafından düzenlenecek yönetmelikte öngörülen usul ve esaslara göre %8 oranından az olmamak üzere belirlenecek sermaye yeterliliği oranını hesaplamak, tutturmak, idame ettirmek ve raporlamak zorundadır.’’⁹²

5411 Sayılı Bankacılık Kanununun 45. Maddesinin gerekçesi şu şekilde ifade edilmiştir:⁹³

‘‘Bankaların finansal gücünün önemli göstergelerinden biri, öz kaynaklar ile mevcut ve potansiyel riskleri nedeniyle karşılaşılabilecek olası zararlar arasındaki ilişkiyi esas alan sermaye yeterliliği standart oranıdır. Bu oranın düzenlemelerde öngörülen orana nispeten düşük olması halinde, bankanın faaliyetlerinin emin ve güvenilir bir şekilde sürdürülmesinin tehlike arz ettiği ve faaliyetin devamının tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerine zarar verebileceği fikri uluslar arası uygulamalarda kabul görmektedir. Sermaye yeterliliğine ilişkin standart bir oranın belirlenmiş olması ile rekabeti bozucu fiillerin engellenmesi ve finansal sistemin güçlenmesi beklenmektedir.

Bu oranın hesaplanmasına ilişkin standart 1988 yılında Basel Bankacılık Gözetim ve Denetim Komitesi tarafından oluşturulmuş ve bu standartta 1996 yılında değişiklik yapılmıştır. Sermaye yeterliliği oranının daha hassas bir şekilde ölçülebilmesi için Basel II olarak adlandırılan ‘‘Yeni Sermaye Yeterliliği Uzlaşısı’’ Basel Bankacılık Gözetim ve Denetim Komitesi tarafından geliştirilmiş olup, söz konusu Uzlaşının 2007 yılında gelişmiş ve gelişmekte olan pek çok ülke tarafından

⁹² TBB, 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu, Yayın No.273, Nisan 2011, s.48-49.

⁹³ Gülen Ünsal, 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu, BDDK 2006, s.64.

uygulanması beklenmektedir. Benzer şekilde, söz konusu Uzlaşı Avrupa Birliği tarafından benimsenmiştir.

Sermaye yeterliliği oranının hesaplanmasında alternatif yöntemler bulunmakla birlikte son yıllarda yaşanan gelişmeler neticesinde, özellikle maruz kalınan riskler nedeniyle karşılaşılabilecek risklerin hesaplanması konusunda, daha hassas ölçümler yapması nedeniyle matematik ve istatistiğe dayalı ve bilişim sistemlerinin kullanıldığı ölçüm teknikleri gündemde yer almaktadır. Yeni ölçüm tekniklerinin istatistiksel varsayımlara, veri tabanına ve bilişim programları gibi bir takım teknik konulara bağlı olması bu tür ölçüm tekniklerine ilişkin düzenlemelerin alt düzenlemeler ile detaylı bir şekilde yapılmasını da beraberinde getirmiştir. Ayrıca finansal araçlardaki gelişim bugün için öngörülmeleyen birçok riskin ileride dikkate alınmasını ve hızlı bir şekilde piyasanın düzenlenmesini gerektirebilecektir. Bu hususlar göz önünde bulundurularak sermaye yeterliliği oranının hesaplanması, tutturulması, idame ettirilmesi ve raporlanmasına ilişkin hususların Kurum tarafından düzenlenecek yönetmelikle belirlenmesi öngörülmüştür. Ayrıca Kurul, bankaların iç sistemleri, aktif ve mali yapılarını dikkate alarak asgari sermaye yeterliliği oranını artırmaya veya bankalar bazında farklılaştırmaya yetkili kılınmıştır.’’

Görüldüğü gibi Sermaye Yeterliliği Standart Oranı, bankaların performansı ile ilgilenen tarafların performans değerlemede kullandıkları bir oran olmasının yanında, bankacılık sistemini düzenleyici ve denetleyici kuruluşların da yasal bir çerçevede belirledikleri bir standart niteliğindedir.

Asgari sınırı Kanunda belirlenmiş olan Sermaye Yeterliliği Standart Oranının formülü ve formüldeki risk tanımları şu şekildedir:⁹⁴

Sermaye Yeterliliği Standart Oranı = Öz Kaynak / (Kredi Riskine Esas Tutar + Piyasa Riskine Esas Tutar + Operasyonel Riske Esas Tutar)

Kredi Riski: Bankanın verdiği kredi, satın aldığı menkul kıymet ihracatçısının veya herhangi bir nedenle verdiği paranın geri ödenmesinin kısmen veya tamamen

⁹⁴ BDDK, Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik, 28.06.2013 Tarih ve 28337 Sayılı R.G., Md.3.

olmaması ve borca karşılık teminat olarak gösterilen kıymetlerin değer kaybederek ödenmeyen borcu karşılayamaması sonucunda maruz kalabileceği zarar olasılığı⁹⁵,

Kredi Riskine Esas Tutar: Sermaye yeterliliği standart oranının hesabında kredi riski nedeniyle maruz kalınabilecek zararlara karşı bulundurulması gereken özkaynak miktarının tespitinde dikkate alınacak tutar,

Operasyonel Risk: Yetersiz veya başarısız iç süreçler, insanlar ve sistemlerden ya da harici olaylardan kaynaklanan ve yasal riski de kapsayan zarar etme olasılığı,

Operasyonel Riske Esas Tutar: Sermaye yeterliliği standart oranının hesabında operasyonel risk nedeniyle maruz kalınabilecek zararlara karşı bulundurulması gereken özkaynak miktarının tespitinde dikkate alınacak tutar,

Piyasa Riski: Bankanın genel piyasa riski, kur riski, spesifik risk, emtia riski, takas riski ve alım satım hesaplarındaki karşı taraf kredi riski nedeniyle maruz kalabileceği zarar olasılığı,

Piyasa Riskine Esas Tutar: Sermaye yeterliliği standart oranının hesabında piyasa riski nedeniyle maruz kalınabilecek zararlara karşı bulundurulması gereken özkaynak miktarının tespitinde dikkate alınacak tutardır.

Sermaye Yeterliliği Standart Oranının yanı sıra diğer sermaye yeterlilik oranları şu şekilde sıralanabilir:⁹⁶

- Öz Kaynaklar/Toplam Aktifler
- (Öz Kaynaklar - Duran Aktifler) / Toplam Aktifler
- Öz Kaynaklar / (Mevduat + Mevduat Dışı Kaynaklar)
- Bilanço İçi Döviz Pozisyonu / Öz Kaynaklar
- Net Bilanço Pozisyonu / Öz Kaynaklar
- (Net Bilanço Pozisyonu + Net Nazım Hesap Pozisyonu) / Öz Kaynaklar

b)Aktif Kalitesi Oranları

Bankaların aktif kaliteleri incelenirken varlıklarının çeşitleri ve portföylerindeki krediler üzerinde durulmaktadır. Banka aktifleri içinde verilen kredilerin ağırlıkları fazla olduğundan dolayı aktif kalitesini değerlendirmeye yönelik

⁹⁵ Ünsal ve Duman, s.5.

⁹⁶ TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi ‘‘Seçilmiş Rasyolar’’ 2002-2012, Haziran 2013, s.1-6.

ölçütlerin çoğunun kredi kalitesini değerlendirmeye yönelik olduğu söylenebilmektedir.⁹⁷ Bankalar aktif portföylerini doğru seçtikleri takdirde aktif kaliteleri artmakta, yanlış seçtikleri takdirde ise aktif kaliteleri bozulmakta, krizlerle karşı karşıya kalmakta ve bu süreç tasfiye ya da iflaslarla sonuçlanabilmektedir.

Oran Analizinde kullanılan bazı Aktif Kalitesi oranları şu şekilde sıralanabilir:⁹⁸

- Finansal Varlıklar (Net) / Toplam Aktifler
- Toplam Krediler ve Alacaklar* / Toplam Aktifler
- Toplam Krediler ve Alacaklar* / Toplam Mevduat
- Takipteki Krediler / Toplam Krediler ve Alacaklar*
- Özel Karşılıklar / Takipteki Krediler
- Duran Aktifler / Toplam Aktifler
- Tüketici Kredileri / Toplam Kredi ve Alacaklar*

c) Likidite Yeterliliği Oranları

Likidite, işletme aktiflerinin kısa sürede ve sorunsuz bir şekilde, değer kaybına uğramadan nakde çevrilebilme yeteneğidir.

İşletmelerde likidite yönetimi, nakit giriş-çıkışlarının iyi ayarlanmasıyla gerçekleşmektedir. İşletmelerin yetersiz likidite ile çalışmaları; faaliyetlerini gerçekleştirememeye riskiyle sürekli olarak karşı karşıya gelmelerine, karlı yatırımlar yapamamalarına ve vadesi gelen borçların ödenmeme riskinin oluşmasına neden olmaktadır. Bu durum geçici ise çok büyük sorun oluşturmaz fakat süreklilik arz ederse işletme varlığını devam ettirme tehlikesiyle karşı karşıya kalabilmektedir.⁹⁹ Bankacılık sektöründe ise likidite bankaların nakit kullanımını, likidite yönetimi ise nakit giriş-çıkışlarının dengelenmesini ifade etmektedir.

Bankaların likiditelerinin yeterli ve güçlü olması, kriz dönemlerinde ayakta kalabilmelerini sağlayan en önemli unsurlardan biridir. Nitekim bankalar genellikle

⁹⁷ Pelin Çelik, *Bankaların Risk Derecelendirmesi*, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Timur Han Gür), TCMB Uzmanlık Yeterlilik Tezi, 2004, s.102.

*2008 yılından sonra 'Toplam Krediler', 'Toplam Kredi ve Alacaklar' olarak değiştirilmiştir.

⁹⁸ TBB, Türkiye'de Bankacılık Sistemi "Seçilmiş Rasyolar" 2002-2012, Haziran 2013, s.13-18.

⁹⁹ Nazlıgül Gülcan, *Finansal Oranlar Yardımıyla İşletmelerin Finansal Başarısızlıklarının Tespit Edilmesi; IMKB'de Bir Uygulama*, (Danışman: Doç. Dr. Şeref Kalaycı), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2011, s.8.

borçlarını ödeyemediklerinden dolayı değil, likit olmamalarından dolayı iflasla karşı karşıya gelmektedirler.¹⁰⁰ Bu nedenle bankacılıkta likidite riski asgari düzeyde tutulmaya çalışılmaktadır. Bankacılık sektöründe, mevduat çekme talebini karşılayamamak ve kredi taleplerini geri çevirmek likidite yetersizliğinin işareti olarak kabul edilmektedir.

Bankaların vadesi dolan borçlarını ödemesi, yasal yükümlülüklerini yerine getirerek faaliyetlerini sürdürmesi için yeterli miktarda nakit bulundurmaları gerekmektedir. Bankaların yeterli düzeyde nakde sahip olma gerekliliğinin sebepleri şunlardır:¹⁰¹

- Toptan fonların yenilenmesi veya perakende fonların çekilmesi sonucu ortaya çıkan net fon çıkışlarının yeniden yerine konması gereği,
- Beklenen fon girişlerinin gerçekleşmemesi durumunda bu fonların karşılanma gereği,
- Olası yükümlülüklerin oluşması durumunda ihtiyaç duyulan yeni fonlar bulma gereği,
- Bankanın yeni yatırımlara yönelme isteği.

Bankaların mevduat sahiplerine yapılacak ödemeleri varsa ve verilen kredilerin tamamı kullanılmamışsa, müşterilerinin ihtiyaçlarını karşılayabilmek amacıyla ellerinde likit değer bulundurmaları zorunludur. Bankaların elinde bulundurması gereken likit değerler; birinci ve ikinci derece likit değerler olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. Birinci derece likit değerler; bankaların kasalarındaki nakitleri, Merkez Bankası'ndaki tevdiatları, bankalardan, diğer finans kurumlarından ve Interbank'tan alacaklarıdır. Bu değerler likidite güvenliği amacıyla kullanılmaktadır. İkinci derece likit değerler ise menkul kıymet portföyü, piyasada satış imkanı olan iştirakler ve bağlı menkul kıymetlerdir. Bu değerlerin nakde dönüştürülmesinde bankanın az miktarda bir kaybı olmakta ya da hiç kaybı olmamaktadır. Bankalar likidite gereksinimlerini karşılamak için aktif veya pasif yönetimi ve vade yapısının düzenlenmesi gibi yaklaşımlar izleyebilmektedirler. Bankaların kısa sürede

¹⁰⁰ Çelik, s.106.

¹⁰¹ Murat Atan, *Risk Yönetimi ve Türk Bankacılık Sektöründe Bir Uygulama*, (Danışman: Prof. Dr. Nihat Bozdağ), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2002, s.25.

aktiflerini satıp, rehin bırakıp ya da iskonto ettirip likidite gereksinimlerini karşılamaya çalıştıkları yaklaşıma aktif yaklaşıma; bankalar arası piyasadan veya önceden belirlenen kredi hatlarından borç alıp satarak ellerinde fırsat maliyeti yüksek olan aşırı rezervleri tutmak zorunda kalmayarak likidite gereksinimlerini karşılamaya çalıştıkları yaklaşıma ise pasif yönetimi denmektedir. Bankalar bilançolarındaki vade yapısının düzenlenmesiyle fon giriş-çıkışlarının dengelenmesini sağlayarak da likidite gereksinimlerini giderebilmektedirler. Nitekim likidite riski sadece finansal varlıkların yükümlülüklerinin vadesinin uyuşmamasından değil, aynı zamanda fon ile nakit giriş-çıkışları arasındaki uyuşmazlıklardan da kaynaklanabilmektedir.¹⁰²

5411 Sayılı Bankacılık Kanunu'nun 46. Maddesi gereğince; "Bankalar, Merkez Bankası'nın uygun görüşü alınmak suretiyle Kurulca belirlenecek usül ve esaslara göre asgari likidite düzeyini hesaplamak, tutturmak, idame ettirmek ve raporlamak zorundadır."¹⁰³ Likidite yeterliliği ile ilgili bu kanun maddesinin gerekçesi de şöyle belirtilmiştir;¹⁰⁴ "Yakın dönemde yaşanan krizler, bankaların likidite durumlarının banka başarısızlıklarında çok önemli bir faktör olduğunu göstermiştir. Ayrıca, uluslar arası standartlar likidite riskinin ölçülmesi ve yönetilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu kapsamda, bu maddeyle bankaların, etkin denetimi çerçevesinde mali bünyelerinin yakından takibi ve asgari likidite yükümlülüğü tutarının karşılanabilmesi için Merkez Bankası'nın uygun görüşü alınmak suretiyle usül ve esasları Kurul tarafından belirlenecek asgari likidite düzeyini hesaplamalarını, tuturmalarını, sürdürmelerini ve raporlamalarını sağlamaları amaçlanmıştır."

Bankalarda oran analizi yöntemiyle performans değerlemede ilgili Kanun yönetmeliğinde de belirtildiği üzere iki çeşit likidite yeterlilik oranı kullanılmaktadır. Bunlar Toplam Likidite Yeterlilik Oranı ve Yabancı Para Likidite Yeterlilik Oranı'dır.

Toplam Likidite Yeterlilik Oranı, vade dilimleri itibariyle Türk parası ve yabancı para cinsinden varlıkların, Türk parası ve yabancı para cinsinden yükümlülüklerle oranını; Yabancı Para Likidite Yeterlilik Oranı ise vade dilimleri

¹⁰² Gökmen, s.72. ; Atan, s.25-26.

¹⁰³ TBB, 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu, Yayın No.273, Nisan 2011, s.49.

¹⁰⁴ Gülen Ünsal, 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu, BDDK 2006, S.65.

itibariyle yabancı para cinsinden varlıkların, yabancı para cinsinden yükümlülüklerle oranını ifade etmektedir.¹⁰⁵ İlgili Yönetmeliğin 13. Maddesinde ise bankalarda bulunması gereken asgari Likidite Yeterlilik Oranı ile ilgili belirtilen şartlar şu şekildedir; “Birinci vade dilimine ilişkin toplam likidite yeterlilik oranlarının haftalık basit aritmetik ortalaması ile ikinci vade dilimine ilişkin toplam likidite yeterlilik oranı % 100’den; birinci vade dilimine ilişkin yabancı para likidite yeterlilik oranlarının haftalık basit aritmetik ortalaması ile ikinci vade dilimine ilişkin yabancı para likidite yeterlilik oranı % 80’den az olamaz.”¹⁰⁶

Bankacılık sektöründe likidite yeterliliğini ölçebilmek ve performans değerlemesi yapabilmek için kullanılan Likidite Yeterliliği Oranları şu şekilde sıralanabilir:¹⁰⁷

- Likit Aktifler / Toplam Aktifler
- Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler
- TP. Likit Aktifler / Toplam Aktifler
- Likit Aktifler / (Mevduat+Mevduat Dışı Kaynaklar)
- YP. Likit Aktifler / YP. Pasifler

d) Karlılık Oranları

İşletmelerin en temel amacı faaliyetlerine devam edebilmeleri ve pay sahiplerinin getiri beklentilerini karşılayabilmeleri için belli seviyede kar edebilmeleridir. Faaliyetlerini karlı bir biçimde sürdüren işletmelerin başarısız olması beklenemez. Dolayısıyla işletmenin karlılık oranının, başarı (performans) seviyesiyle paralel olduğu söylenebilir.

Karlılık oranları, işletmelerin yatırım ve finanslama kararlarının uygunluk derecesini gösteren oranlardır. Satışlar ve yatırımlar üzerinden elde edilen karlılığın yeterli olup olmadığını ortaya koyan ölçütlerdir. Dolayısıyla yatırımcılar, işletmenin elde ettiği karın ölçülü, yeterli ve tatmin edici olup olmadığıyla yakından

¹⁰⁵ BDDK, Bankaların Likidite Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik, 10.02.2012 Tarih ve 28200 Sayılı RG., Md.3. http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/mevzuat/bankacilik_kanununa_iliskin_duzenlemeler/1683likidite_yonetmelik_rg_10.2.2012_28200_islenmis.pdf (08.10.2013).

¹⁰⁶ BDDK, Bankaların Likidite Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik, 01.11.2006 Tarih ve 26333 Sayılı RG., Md.13.

¹⁰⁷ TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi “Seçilmiş Rasyolar” 2002-2012, Haziran 2013, s.19-22.

ilgilendiklerinden dolayı daha çok işletmenin karlılık oranlarını dikkate alacaklardır.¹⁰⁸

Bankaların da diğer işletmelerde olduğu gibi faaliyetlerini sürdürebilmek için kar elde etme zorunlulukları bulunmaktadır. Bankaların elde ettikleri kar, mevduat sahiplerinin ve banka ile çalışan kuruluşların güvencesi niteliğindedir. Kar elde eden bankalar karlarını sermayelerine ilave ederek finansal performanslarını artırmaktadır.

Bankaların karlılık oranları sermaye yeterlilik oranı ile ilişkilendirilebilmektedir. Sermaye yeterliliği bankaların karlılık yeterliliğinin bir fonksiyonudur. Banka sermayesinin fonksiyonlarını yerine getirmede sahip olması gereken yeterlilik oranını idame ettirebilmesi için elde edilen karlılık oranı yeterli seviyede olmalıdır. Bundan daha yüksek düzeydeki karlılık oranı ise daha güçlü bir banka sermayesinin göstergesidir.¹⁰⁹

Bankaların karlılık oranları gelir yaratma kabiliyetlerinin de belirleyicisidir. İstikrarlı bir karlılık oranı, bankaların yeni yatırımlarda bulunmalarını, hissedarlara kar sağlamalarını ve sermayelerini sarsmadan kredi ve piyasa zararlarını kapatmalarını sağlamaktadır. Risk olarak daha yüksek kar elde etmek, gelecekte önemli zararlara yol açabileceğinden dolayı sürdürülebilir ve istikrarlı bir karlılık oranının benimsenmesi bankacılık faaliyetlerinin devam etmesi açısından son derece önemlidir. Bunun yanı sıra bankaların karlılık oranlarının ölçümünde, karlarının aktif büyüklükleri, karı elde etmek için sahip oldukları sermaye miktarı ve sektörün karlılık ortalaması ile bankaların kıyaslanması gerekmektedir.¹¹⁰

Bankaların karlılıklarının analiz edilmesinde TBB tarafından da kullanılan temel karlılık oranları şu şekilde sıralanabilir¹¹¹:

- Net Dönem Karı / Toplam Aktifler
- Net Dönem Karı / Özkaynaklar
- Vergi Öncesi Kar / Toplam Aktifler
- Net Dönem Karı / Ödenmiş Sermaye

¹⁰⁸ Aydın, Başar ve Coşkun, s.122.

¹⁰⁹ Gökmen, s.83.

¹¹⁰ Çelik, s.96-97 ; Atan, s.14.

¹¹¹ TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi ‘‘Seçilmiş Rasyolar’’ 2002-2012, Haziran 2013, s.23-26.

e)Gelir-Gider Yapısı Oranları

Bankaların gelir tabloları, banka hizmetlerinden sağlanan gelirler ve bu gelirlerin elde edilmesi için yapılan giderler arasındaki net gelir ya da gideri raporlamaktadır. Bankaların gelir tablolarının ilk bölümünde faiz gelir ve giderleri; ikinci bölümünde ise faiz dışı gelir ve giderler yer almaktadır. Dolayısıyla bankaların gelir ve giderleri faize ve faiz dışı faktörlere bağlıdır. Gelir tablolarından ulaşılabilecek olan net faiz gelir-giderleri ve net faiz dışı gelir-giderleri bankaların gelir-gider yapılarının analiz edilmesinde ve performans değerlemesinde kullanılmaktadır.

Önceki bölümde açıklanan bankaların karlılıklarının sürdürülebilir ve istikrarlı olmasında gelirlerinin kalitesine odaklanmaları oldukça önemlidir. Örneğin bankaların menkul kıymetlerden elde ettiği gelir sürdürülebilir olsa da kaliteli gelirleri ifade etmemektedir. Bankalar fiyatlaması her an değişebilen bu kağıtlardaki getiriyi kontrol edememektedirler. Bu nedenle aktiflerde sabit getirili menkul kıymet tutulmalı ve faiz oranlarındaki öngörülemeyen değişmelerin bankaların sermayesinde ve karında ciddi kayıplara yol açabileceği dikkate alınmalıdır. Türk bankacılık sisteminde gelirler daha çok kaydi, giderler ise nakdi niteliktedir. Gider kısmı daha çok nakit çıkışına dayanmaktadır fakat gelirlerde böyle bir durum söz konusu değildir. Aktifin uzun vadeli yapısı devamlı reeskont yoluyla gelirlere yansıtılmaktadır. Genellikle uzun vadeli olan menkul kıymetler reeskont olarak kaydedilmekte ancak nakit girişi uzun vadede gerçekleşmektedir. Bu da banka gelirlerinin kalitesini düşürmektedir.¹¹²

Bankaların gelir-gider yapılarının analiz edilebilmesi için kullanılacak oranlar şu şekilde sıralanabilir¹¹³:

- Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Aktifler
- Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Faaliyet Gelirleri
- Faiz Dışı Gelirler (Net) / Toplam Aktifler
- Faiz Dışı Gelirler (Net) / Diğer Faaliyet Giderleri
- Diğer Faaliyet Giderleri / Toplam Faaliyet Gelirleri

¹¹² Çelik, s.97.

¹¹³ TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi ‘‘Seçilmiş Rasyolar’’ 2002-2012, Haziran 2013, s.27-40.

- Kredi ve Diğer Alacaklar Değer Düşüş Karşılığı / Toplam Aktifler
- Faiz Gelirleri / Faiz Giderleri
- Faiz Dışı Gelirler / Diğer Faaliyet Giderleri
- Toplam Gelirler/ Toplam Giderler
- Faiz Gelirleri / Toplam Aktifler
- Faiz Giderleri / Toplam Aktifler
- Faiz Gelirleri / Toplam Gelirler
- Faiz Giderleri / Toplam Giderler

f)Sektör Payları

Banka performanslarının değerlemesinde karşılaştırmalı analize dayalı dinamik performans analizi sonuçlarına ulaşabilmek için bankaların bazı bilanço ve gelir tablosu kalemlerinin sektördeki paylarının bilinmesi önem arz etmektedir.

Bankaların sektör bazında incelenmesi gereken kalemleri şu şekilde sıralanabilir¹¹⁴:

- Toplam Aktifler
- Toplam Kredi ve Alacaklar
- Toplam Mevduat

g)Grup Payları

Bankaların sınıflandırılmasına ve gruplara ayrılmasına çalışmanın ilk bölümünde yer verilmişti. Bu sınıflandırmaya göre bankalar, faaliyet alanlarına göre; mevduat, katılım, kalkınma ve yatırım bankaları gibi gruplara ayrılmaktadır. Bu gruplar ise kendi aralarında mülkiyet yapılarına göre; kamu, özel ve yabancı sermayeli bankalar olmak üzere alt gruplara ayrılmaktadır. Grup payları kullanılarak bankaların grup bazında performanslarının karşılaştırılması, banka performansını yapan analistlerin işlerini kolaylaştırmaktadır.

Bankaların grup bazında incelenmesi gereken kalemleri sektör paylarında olduğu gibi şu şekilde sıralanabilir¹¹⁵:

¹¹⁴ TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi ‘‘Seçilmiş Rasyolar’’ 2002-2012, Haziran 2013, s.41-44.

¹¹⁵ TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi ‘‘Seçilmiş Rasyolar’’ 2002-2012, Haziran 2013, s.45-48.

- Toplam Aktifler
- Toplam Kredi ve Alacaklar
- Toplam Mevduat

h)Şube Oranları

Bankacılık sistemindeki banka şubelerinin performans değerlemesi bankaların ve bankacılık sektörünün sistematik performans analizinin yapılmasına imkan tanımaktadır. Şube oranlarının analiz edilmesi neticesinde bankaların şubeleri arasında performans kıyaslaması yapılabilmektedir.

Her şubeye düşen müşteri mevduatı, her şube başına çalışan sayısı ve her şube başına faaliyet karı gibi oranlar sayesinde bankalar arasındaki strateji ve verimlilik farkları belirlenebilmektedir.¹¹⁶

Bankacılık sisteminde kullanılan şube oranları şu şekilde sıralanabilir¹¹⁷:

- Şube Başına Toplam Aktif
- Şube Başına Toplam Mevduat
- Şube Başına TL Mevduat
- Şube Başına YP Mevduat
- Şube Başına Krediler ve Alacaklar
- Şube Başına Personel
- Şube Başına Net Kar

ı)Faaliyet Oranları

Personel giderleri ve diğer giderlerden (kıdem tazminatı, diğer provizyonlar, vergi ve harçlar, kira ve amortisman) oluşmakta olan faiz dışı giderler bankaların karlılıklarının ve performanslarının belirlenmesinde önemli faktörlerdir. Faiz dışı gider tutarları toplam gelirlerle, getirili aktiflerle ve personel sayısı ile oranlanarak analiz edilmektedir.¹¹⁸

Oran analizi yöntemi ile performans değerlemede kullanılan faaliyet oranları şu şekilde sıralanabilir¹¹⁹:

¹¹⁶ Çelik, s.100.

¹¹⁷ TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi ‘‘Seçilmiş Rasyolar’’ 2002-2012, Haziran 2013, s.49-54.

¹¹⁸ Çelik, s.101.

¹¹⁹ TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi ‘‘Seçilmiş Rasyolar’’ 2002-2012, Haziran 2013, s.55-60.

- (Personel Gideri + Kıdem Tazminatı) / Toplam Aktifler
- (Personel Gideri + Kıdem Tazminatı) / Personel Sayısı (Bin TL)
- Kıdem Tazminatı / Personel Sayısı (Bin TL)
- Personel Gideri / Diğer Faaliyet Giderleri
- Diğer Faaliyet Giderleri / Toplam Aktifler
- Toplam Faaliyet Gelirleri / Toplam Aktifler
- Net Faaliyet Karı (Zararı) / Toplam Aktifler

B.Parametrik Yöntemler

Parametrik yöntemlerde analitik bir üretim fonksiyonu varsayımı yapılmakta ve bu fonksiyonun parametreleri belirlenmeye çalışılmaktadır. Oran analizinde performans tek bir girdi ve çıktıyla ölçülürken parametrik yöntemlerde tek bir çıktının birden fazla girdi ile ilişkilendirildiği çoklu regresyon teknikleri kullanılmaktadır. Buradaki amaç bağımlı değişkendeki değişime neden olduğu düşünülen etkenleri belirlemeye çalışmaktır.¹²⁰ Parametrik yöntemler sınır etkinliğine dayalı olarak hesaplama yapan yöntemlerdir. Parametrik yöntemlerde genel olarak bir gözlem kümesi vardır ve bu küme içinde en iyi performansın regresyon çizgisi (etkinlik sınırı) üzerinde olduğu varsayılarak, bu çizgiden sapma göstermeyen gözlemler etkin (yüksek performanslı), sapma gösterenler ise etkinsiz (düşük performanslı) olarak tanımlanmaktadır. Bu yöntemde her zaman bir rassal hatanın olacağı varsayılmaktadır. Bir gözlemin etkin ya da etkinsiz olduğuna ancak ölçüm hataları giderildikten sonra karar verilebilmektedir. Etkinlik sınırından sapmalar, etkinsiz gözlem ve rassal hata unsurlarından oluşmakta ve bu iki hata unsurunun ayırt edilebilmesi, nasıl dağıldığının tespit edilmesi ile ilgili varsayımlar sonucunda parametrik yöntemler üç gruba ayrılmaktadır: Stokastik Sınır Yaklaşımı, Serbest Dağılım Yaklaşımı ve Kalın Sınır Yaklaşımı.¹²¹

1.Stokastik (Değişken) Sınır Yaklaşımı (Stochastic Frontier Approach-SFA)

Ekonometrik yaklaşım olarak da bilinen bu yaklaşım maliyet, kar ve üretim değişkenleri ile girdi, çıktı ve çevresel faktörler gibi değişkenler arasında açıklayıcı

¹²⁰ Özgür, s.119-120.

¹²¹ İnan, s.83.

bir ilişki kurmakta ve hata payının modelde yer almasına imkan tanımaktadır. Gözlemlerin en iyi durumdan sapmalarının ne kadarının rassal hata, ne kadarının da etkinsiz gözlem olduğu anlaşılmeden modelin sonuçlarının güvenilir olmayacağı bilinmektedir.¹²² Bu iki unsur genellikle farklı dağılımlara sahip oldukları varsayımıyla ayrılmaktadır. Rassal hatanın standart normal, etkinsiz gözlemin ise asimetrik dağılım gösterdiği varsayılmaktadır.¹²³

Stokastik sınır yaklaşımı iki yönüyle eleştirilere maruz kalmıştır. Ekonometrik bir modele dayandırılan bu yaklaşım ölçülecek olan performans türüne göre bir fonksiyonel yapının belirlenmesini gerektirmektedir ve bu yönüyle kısıtlayıcı bulunmaktadır. Diğer bir eleştiri ise dağılım varsayımları ile ilgilidir. Etkinsiz gözlemin normal dağılıma yakın, rassal hatanın ise normal dağılım göstermediği sonucuna ulaşan çok sayıda araştırma bulunmaktadır.¹²⁴

2.Serbest Dağılım Yaklaşımı (Distribution-Free Approach-DFA)

Stokastik yaklaşıma yapılan eleştiriler serbest dağılım yaklaşımının gelişmesine yol açmıştır. Bu yaklaşımda hata ve etkinsizliklerin dağılımı üzerindeki varsayımlar ortadan kaldırılmıştır. Dağılımdan bağımsız olan bu yaklaşımın temel varsayımları; etkinliğin istikrarlı olması, etkinsizliklerin negatif olmayan herhangi bir dağılım göstermesi ve rassal hatanın ise ortalaması sıfır olacak şekilde dalgalanmasıdır. Bu yaklaşım işletmelerin/bankaların herhangi bir noktadaki etkinsizliğinden çok en iyi uygulamadan ortalama sapmasını göstermektedir. Bu yöntem bankalara uygulandığında, çok düşük ve/veya çok yüksek hata terimine sahip olan gözlemler dışlanmakta ve bu işleme kısıltma (truncation) denmektedir.¹²⁵

3.Kalın Sınır Yaklaşımı (Thick Frontier Approach-TFA)

Bu yaklaşımda etkinsiz gözlem ve rassal hata unsurlarının dağılımına ilişkin diğer iki yaklaşımdan farklı olarak herhangi bir varsayım bulunmamaktadır. Bu yöntemdeki tek varsayım; gözlemlenen ve beklenen değerler arasındaki farkların en büyük ve en küçük değerlerinin rassal hatayı, diğer değerlerin ise etkinsiz gözlemleri

¹²² Yasemin T. Kaya ve Eda Doğan, Dezenflasyon Sürecinde Türk Bankacılık Sektöründe Etkinliğin Gelişimi, *BDDK Ard Çalışma Raporları 2005/10*, s.10.

¹²³ İnan, s.84.

¹²⁴ Yaşa, s.14.

¹²⁵ İnan, s.84 ; Özgür, s.121.

oluşturduğudur. Bundan dolayı bu yöntem tek bir üretim biriminin etkinliğinin tahmini için uygun değildir fakat genel performans düzeyi hesaplanırken kullanılabilen bir yaklaşımdır.¹²⁶

Parametrik yöntemlerin kullanımıyla ilgili literatür incelendiğinde Kalın Sınır Yaklaşımı yönteminin çok fazla kullanılmadığı, diğer iki yaklaşımın özellikle de Serbest Dağılım Yaklaşımı'nın daha sık kullanıldığı görülmektedir.

Parametrik yöntemlere yöneltilen eleştiriler ve bu yöntemlerin kısıtlı kullanımının nedenleri şunlardır:¹²⁷

- Parametrik yöntemler maliyet, kar, üretim gibi açıklanan değişkenlerle, girdi ve çıktı ve çevresel faktörler gibi açıklayıcı değişkenler arasında işlevsel bir ilişki kurduğundan dolayı bu ilişkinin oluşumunu mümkün kılacak bazı davranışsal varsayımlar da bulunmaktadır. Bu varsayımlar yanlışsa, modelin bulguları da tartışmalı hale gelmektedir. Dolayısıyla, yöntemlerin geçerliliği varsayımların geçerliliğince kısıtlanmaktadır.

- Parametrik yöntemlerin hepsinde birden fazla açıklayıcı değişken kullanılabilen fakat tek bir açıklanan değişken kullanılmaktadır. Bankalar gibi birden fazla çıktının olduğu sektörlerde bu yöntemlerin kullanılabilirliği kısıtlanmaktadır.

C.Parametrik Olmayan Yöntemler

Sınır etkinliğine dayalı yöntemlerden bir diğeri olan parametrik olmayan yöntemler, kısıtlayıcı koşullar altında optimizasyonu sağlayan doğrusal programlama tabanlı yöntemleri kullanarak etkinlik sınırına olan uzaklığı ölçmeye çalışmaktadır. Bu yöntemler, parametrik yöntemlerde olduğu gibi davranışsal varsayımlara ihtiyaç duymamakta ve çok sayıda bağımlı ve bağımsız değişken kullanabilmektedir. Bu özelliklerinden dolayı parametrik yöntemlere göre daha avantajlı konumdadırlar. Rassal hata unsuru içermediklerinden dolayı ölçüm hataları ve veri hatalarına karşı daha hassas olmaları, etkinlik sınırının yanlış tespit edilebilme olasılığını artırmaktadır.¹²⁸

¹²⁶ Yaşa, s.16-17.

¹²⁷ İnan, s.84-85.

¹²⁸ Türker Kaya ve Doğan, s.11.

Bu yöntemlerde girdi ve çıktıların ölçüm birimlerinden bağımsız olmaları, işletmelerin değişik boyutlarının aynı anda değerlendirilebilmesine imkan tanımaktadır. Her bir karar birimi için göreceli etkinlik hesaplanırken amaç fonksiyonları ayrı ayrı optimize edilmekte ve her bir karar birimine ait en uygun küme belirlenmektedir. Parametrik yöntemlerde ise endüstri grubunun ya da sektörün tümü göz önünde bulundurularak ortalama etkinliğe göre değerlendirilmektedir.¹²⁹

Parametrik olmayan yöntemlerde ilk olarak girdi ve çıktılar belirlenmekte ve her birimin etkinliği hesaplanmaktadır. Etkinlik sınırına göre yapılan değerlendirme sonucunda sınırın üzerinde yer alan birimlerin etkin oldukları yani yüksek performans gösterdikleri söylenebilmektedir.

Bu yöntemlerden en yaygın olanı 1978’te Charnes, Cooper ve Rhodes tarafından geliştirilmiş olan Veri Zarflama Analizi (Data Envelopment Analysis-DEA) ‘dir. Diğer yöntem ise Serbest Atılabilir Zarf Yöntemi (Free Disposal Hull) ‘dir.¹³⁰

1. Veri Zarflama Analizi (Data Envelopment Analysis-DEA)

Veri Zarflama Analizi, karşılaştırılmaları zor olan çoklu girdi ve çıktıları içeren örgütsel birimlerin (karar verme birimlerinin) göreceli performanslarını ölçmek için kullanılan doğrusal (matematiksel) programlama tabanlı bir tekniktir.¹³¹ En iyi gözlem etkinlik sınırı olarak kabul edilmekte ve diğer gözlemler bu en etkin gözleme göre değerlendirilmektedir. Dolayısıyla bu yöntemde etkinlik sınırı, varsayım değil, gerçekleşen bir gözlemdir ve bu yüzden yöntemde rassal hata kullanılmamaktadır.¹³²

Etkin birimler 1 değerini alırken etkin olmayan birimlerin değeri 1’den küçük olmaktadır. Tam etkin ve etkin olmayan birimlerin etkinlik skorları arasındaki fark,

¹²⁹ Özgür, s.123.

¹³⁰ Guliz Ozturul, *Performance Evaluation Of Banks And Banking Groups: Turkey Case*, (Supervisor: Assist. Prof. Dr. Esmâ Gaygısız), Middle East Technical University The Graduate School Of Social Sciences The Degree Of Master Of Science, 2011, p.10. ; İnan, s.85.

¹³¹ Can Deniz Köksal, *Veri Zarflama Analizi İle Bankacılıkta Göreceli Verimlilik Ölçümü*, (Danışman: Prof. Dr. Ayşe Kuruüzüm), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, 2001, s.87.

¹³² Özgür, s.125.

aynı miktar çıktının bu fark oranında daha az girdiyle elde edilebileceğini ya da aynı miktar girdi kullanılarak daha fazla çıktı elde edilebileceğini göstermektedir.¹³³

Çok sayıda girdi ve çıktıyı ölçümler için kullanabilen DEA yöntemi bu özelliğinden dolayı bankacılık sektörünün performans değerlemesi için uygun bir yöntemdir.

Bu yöntemde etkinlik sınırı ile ilgili bir varsayım olmadığından dolayı etkinliğin zaman içindeki gelişimini inceleme imkanının olmaması, veri düzenleme ve yorumlamada sağladığı kolaylıklar nedeniyle banka performansını ölçmede önemli bir yöntemdir.¹³⁴

Bankacılık sektöründe performansın ölçülmesinde en büyük sorun olan ve anlaşmazlığa düşülen konu girdi ve çıktıların nelerden oluşacağıdır. Girdi ve çıktılarının belirsizliği sorunu; sektörde çok sayıda girdi ve çıktı kullanılmasından ve hizmet üreten bankaların performanslarının ölçümünün zorluğundan kaynaklanmaktadır. DEA yönteminin kullanıldığı çalışmalarda girdi ve çıktılarının belirlenmesi konusunda iki temel yaklaşımdan birinin kullanıldığı görülmektedir. Bu yaklaşımlar üretim ve aracılık yaklaşımlarıdır. Üretim yaklaşımında, bankalar girdi olarak işgücü, sermaye gibi kaynakları kullanarak, mevduat ve krediler gibi çıktıları üretmek konumunda olan kuruluşlar olarak kabul edilmekte ve çıktılarının ölçülmesinde hesap sayısı baz alınmaktadır. Aracılık yaklaşımında ise, bankalar, topladıkları fonları, fonların kredi ve diğer varlıklara dönüştürülmesinde aracılık işlevi gerçekleştiren finansal kurumlar olarak tanımlamakta ve girdi ve çıktılarının ölçülmesinde para birimi kullanılmaktadır.¹³⁵ Üretim yaklaşımları genellikle şube performansının değerlendirilmesinde ve diğer şubelerle karşılaştırılmasında kullanılmakta, aracılık yaklaşımı ise tüm sektörün performansının değerlendirilmesinde kullanılmaktadır.

2. Serbest Atılabilir Zarf Yöntemi (Free Disposal Hull-FDH)

Serbest Atılabilir Zarf Yöntemi, Veri Zarflama Analizinin özel bir durumudur. Bu yöntemde etkinlik sınırı üzerindeki farklı noktalar arasında bir ikame olmayacağı varsayılmakta ve bu noktalar etkinlik sınırına dahil edilmemektedir.

¹³³ Türker Kaya ve Doğan, s.4.

¹³⁴ Zijiang Yang, DEA Evaluation Of Bank Branch Performance, *Engineering Management Conference 2005 Proceedings*, 2005 IEEE International, Vol.1, Year.2005, p.82.

¹³⁵ İnan, s.86-87.

DEA yöntemi açıklanırken bahsedilen avantajlarından ötürü bankaların performans değerlemesinde en çok kullanılan parametrik olmayan yöntem Veri Zarflama Analizi'dir.

Görüldüğü üzere bankacılık sektöründe performans değerlemesi için farklı yöntemler geliştirilmiştir. Bu yöntemlerin avantaj ve dezavantajlarını göz önünde bulundurarak, sektörde yapılmak istenen analize ve ulaşılmak istenen sonuçlara göre en uygun yöntemin seçilmesi gerekmektedir. Bu çalışmada oran analizi kapsamında değerlendirilebilecek olan CAMELS Performans Değerleme Metodu ile bankaların performans değerlemesi yapılacaktır.

IV. TÜRK MEVDUAT BANKALARININ CAMELS PERFORMANS DEĞERLEME MODELİ İLE PERFORMANS ÖLÇÜMÜ ÜZERİNE BİR UYGULAMA

Bankacılık sektörünün bir bütün olarak ülke ekonomisinde önemli bir etkiye sahip olmasından dolayı, sektörün denetimi, performansının ölçülmesi, analiz edilmesi ve değerlemesi çok önemlidir.

1980'li yıllarda yaşanan finansal liberalizasyon süreciyle tüm dünya finansal sistemde krizlerle karşı karşıya kalmıştır. Finansal sistemin temelini oluşturan bankacılık sisteminde, serbestleşme süreciyle birlikte bankaların risklerinin çeşitlenmesi ve artmasının etkisiyle bankacılık, finansal krizlerin en fazla yaşandığı sektör olmuştur. Krediler sisteminin temelini oluşturan bankacılık sektöründe yaşanan krizler ekonomiyi bunalıma sürüklemiştir. Türk ekonomisinde de son yıllarda karşılaşılan en önemli sorunlardan biri finansal başarısızlık yaşayan bankalardır.

Tüm dünyada finansal sistemde istikrarsızlıkların yaşandığı bu dönemde, ulusal ve uluslar arası düzeyde sağlıklı ve istikrarlı bir finansal büyümenin temel belirleyicilerinden biri olan bankacılık sektörünün gözetim ve denetimi büyük önem taşımaya başlamıştır. Tüm ülkelerdeki bankacılık sistemleri diğer sektörlerden farklı olarak kamu otoriteleri tarafından çok sıkı takibe alınmıştır. Bu amaçla, uluslar arası düzeyde bankacılık sektörünün gözetim ve denetimine ilişkin çalışmalar yürütülmektedir. Bu çalışmalar Basel Bankacılık Denetim Komitesi tarafından yönlendirilmektedir.¹³⁶ Basel Komitesi, uluslar arası alanda bankacılık sektörünün denetim kalitesinin arttırılmasını ve bankacılık sektörünün denetiminden sorumlu kuruluşlar arasında işbirliğinin güçlendirilmesini amaçlamaktadır. Basel Komitesi'nin bu doğrultudaki hedefi; uluslar arası ve yerel bankalarla çalışarak, onların düşünce ve önerilerine göre, bankacılık sektörü için standartların belirlenmesi, uygulanması ve test edilmesidir.¹³⁷

¹³⁶ Murat Çinko ve Emin Avcı, Camels Dereceleme Sistemi ve Türk Ticari Bankacılık Sektöründe Başarısızlık Tahmini, *BDDK Bankacılık ve Finansal Piyasalar Dergisi*, Cilt.2, Sayı.2, Yıl.2008, s.26.

¹³⁷ Gökçen, s.3-4.

Basel Komitesi, 1988 yılında yayınlanan Basel I Uzlaşısı ve 2006 yılında son şekli verilen Basel II Uzlaşısı ile bankacılık sermaye yeterliliği ölçümlerinin standarda kavuşturulması ve uluslar arası bankacılık sisteminin sağlamaştırılmasına yardımcı olmaya çalışmaktadır. Komite tarafından belirlenen standartlar ve kriterler birçok ülke tarafından benimsense de, uygulamada yasal bir zorunluluk getirmediği ve tavsiye niteliği taşıdığından dolayı, ülkeler arası gözetim ve denetim uygulamalarında farklılıklar görülebilir. Bankacılık sektörünün gözetim ve denetimindeki ülkeler arası farklılıklara rağmen, uygulanmakta olan iki temel sistemden söz edilmektedir. Bunlar ‘Yerinde Denetim (On-site)’ ve ‘Uzaktan Gözetim (Off-site)’ sistemleridir.¹³⁸

Banka denetçileri, yerinde denetim ve uzaktan gözetim sistemlerini bankaların finansal durumlarının tespitinde ve başarısızlıklarının tahmininde kullanmaktadır. Yerinde denetim sisteminde, denetimle görevli olan denetçiler ilgilenilen bankanın kendi çalışma ortamında denetim faaliyetlerini yerine getirerek bankaların yönetim kalitelerini ve finansal durumlarını değerlendirirler.¹³⁹ Yerinde denetim sistemi, emek yoğun bir sistem olması nedeniyle denetçiler için maliyetli ve günlük operasyonlarını engellediğinden dolayı bankacılar için de kulfetli bir sistemdir. Uzaktan gözetim sistemlerinde ise temel olarak iki yaklaşımdan söz edilmektedir. Bu yaklaşımlar; gözetim ekranları (supervisory screen) ve ekonometrik modellerdir. Gözetim ekranları, denetçilerin belirlediği kriterlere göre, bilanço ve gelir tablolarından oluşan finansal tablolar yardımıyla, bankaların finansal durumlarının belirlendiği yöntemlerdir. Ekonometrik modeller yaklaşımında ise bankaların finansal durumları ekonometrik yöntemlerle tespit edilmektedir.¹⁴⁰ Dolayısıyla ekonometrik modeller yaklaşımının gözetim ekranları yaklaşımına göre daha nesnel sonuçlar verdiği söylenebilir.

Farklı denetim otoriteleri tarafından bankaların veya banka sahibi şirketlerin gözetimi amacıyla kullanılmakta olan pek çok farklı sistemden söz etmek

¹³⁸ Çinko ve Avcı, s.26.

¹³⁹ Rebel A. Cole and Jeffery W. Gunther, Predicting Bank Failures: A Comparison of On- and Off-Site Monitoring Systems, *Journal of Financial Services Research*, Vol.13, No.2, Year.1998, p.103.

¹⁴⁰ R. Alton Gilbert, Andrew P. Meyer and Mark D. Vaughan, The Role of a CAMEL Downgrade Model in Bank Surveillance, *The Federal Reserve Bank of St. Louis Working Paper*, No.2000-021A, Year.2000, p.4-5.

mümkündür. Söz konusu sistemlerden bazıları Denetim Dereceleri Tahmin Sistemi (System to Estimate Examination Ratings – SEER), Uzaktan CAMELS İstatistiksel Derecelemesi (Statistical CAMELS Off-Site Rating - SCOR) ve Büyüme İzleme Sistemi (Growth Monitoring System - GMS) olarak karşımıza çıkmaktadır.¹⁴¹

Bankaların finansal durum ve performansları değerlendirilirken, denetçiler, yerinde denetim ve uzaktan gözetim sistemlerini farklı alanlardaki avantajlarından dolayı birlikte kullanabilirler. Denetçiler, denetim bulgularına göre CAMEL kısaltması olarak bilinen, derecelendirme sisteminin beş bileşenini (sermaye yeterliliği, aktif kalitesi, yönetim kalitesi, karlılık ve likidite) ifade eden birleşik bir oran belirlemektedir. Finansal koşullar hızlı bir şekilde sürekli değiştiği için bankaların yerinde denetimiyle denetleyicilerin belirlemiş oldukları oranların uzun süre geçerli olması beklenemez. Bu nedenle Federal Mevduat Sigorta Kurumu Yasası (FDICIA) 1991 yılında yıllık denetimi zorunlu kılmıştır. Ancak bankaların finansal koşullarının hızı, yıllık oranların bile uygulanabilirliğini zaman zaman kısıtlayabilmektedir. Bu da, uzaktan gözetimin daha sık gerçekleştirilmesinde oldukça önemli bir etkidir. Bu bağlamda, denetleyiciler, uzun-periyodik yerinde denetimler sonucu elde edilen CAMEL oranlarını tamamlamak ve bireysel bankaların finansal durumlarının güncel değerlendirmelerini sağlamak için, daha çok uzaktan gözetim ya da erken uyarı modellerinden yararlanmaktadırlar.¹⁴²

Bankaların denetim ve gözetimi için verilebilecek en iyi model örneği, ilk olarak Amerika Birleşik Devletleri'nde uygulanmaya başlanan ve genellikle bankaların yerinde denetimi için yaygın olarak kullanılmakta olan fakat özellikle ABD'de uzaktan gözetimin önemli araçlarından biri olan sistem, orijinal adı ile; Tekdüzen Finansal Kurumlar Dereceleme Sistemi (The Uniform Financial Institutions Rating System-UFIRS) ve yaygın bilinen adı ile; CAMELS dereceleme sistemidir.¹⁴³

¹⁴¹ Thomas B. King, Daniel A. Nuxoll and Timothy J. Yeager, Are the Causes of Bank Distress Changing? Can the Researchers Keep Up?, *The Federal Reserve Bank of St. Louis Review*, Vol.88, No.1, Year.2006, p.63.

¹⁴² Cole and Gulther, p.103.

¹⁴³ Çinko ve Avcı, s.28.

Türkiye’de bankacılık sektörünün denetim görevini üstlenmiş olan BDDK da, CAMELS derecelendirme sistemini uzaktan gözetim faaliyetlerinin bir parçası olarak kullanmaktadır. Böylece Türk bankacılık sektörünün banka bazında finansal oranların kullanımıyla performans analizi yapılmakta ve yılda iki kez CAMELS bileşenlerine göre derecelendirmenin yapıldığı ‘Bankacılık Sektörü Performans Analizi Raporu’ hazırlanmaktadır.¹⁴⁴ Ayrıca TCMB, CAMELS sistemi bileşenlerinin oranlarına uygun olarak; özkaynak, aktif niteliği, karlılık, likidite ve pasif yapısı oranlarını, banka, grup ve sektör bazında incelemekte ve erken uyarı analizleri yapmaktadır.¹⁴⁵ Dolayısıyla CAMELS sisteminin kullanım amaçlarının bankaların denetim ve gözetimi, finansal performans analizlerinin yapılması ve finansal başarısızlık tahmini olduğu söylenebilir.

Bankaların kredibilitesinin değerlendirme yöntemlerinden biri uluslar arası derecelendirme kuruluşları tarafından yapılan derecelendirme iken diğeri de herhangi bir derecelendirme kuruluşu tarafından derecelendirilmeyen bankaların kendi bünyelerinde yaptıkları analiz olan CAMELS performans değerlendirme yöntemidir.¹⁴⁶

A.Camels Performans Değerleme Modeli ve Bileşenleri

CAMELS sistemi, ilk olarak 1970’li yıllarda ABD’de denetim otoriteleri tarafından bankaların yerinde denetimi amacıyla kullanılmaya başlanan, günümüzde ise yerinde denetim ve uzaktan gözetimin her ikisi için de kullanılan, bankaların genel finansal durumlarının değerlendirilmesini sağlayan denetim değerlendirme sistemidir.¹⁴⁷ CAMELS sistemi, bankalarda finansal performansın yanı sıra yönetim performansının da değerlendirilmesinde kullanılan bir finansal analiz tekniğidir.¹⁴⁸

¹⁴⁴ Abdurrahman Fettahoğlu ve Çağlar Kılıç, Türk Bankacılık Sektörünün CAMELS Analizi ile Değerlendirilmesi, *9.Ulusal Finans Sempozyumu*, Eylül 2005, Kapadokya, s.94.

¹⁴⁵ Melih İpeker, *Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası'nın Finansal Sistem İstikrarının Sağlanmasındaki Rolü*, TCMB Uzmanlık Yeterlilik Tezi, Ankara, 2002, s.75.

¹⁴⁶ Fettahoğlu ve Kılıç, s.93.

¹⁴⁷ Hasan Dincer, Gulsah Gencer, Nazife Orhan and Kevser Sahinbas, A Performance Evaluation of the Turkish Banking Sector after the Global Crises via CAMELS Ratios, *Procedia Social and Behavioral Sciences*, Vol.24, Year.2011, p.1531.

¹⁴⁸ Abdul Awwal Sarker, CAMELS Rating System in the Context of Islamic Banking: A Proposed ‘S’ for Shariah Framework, *Journal of Islamic Economics, Banking and Finance*, Vol.2, No.2, Year.2006, s.6.

Bankaların en önemli altı boyutunu tanımlayan faktörlerin bileşiminin kısaltması olan CAMELS performans değerlendirme modeli, bankalardaki denetim ihtiyaçlarının belirlenmesinde kullanılan bileşik performans değeridir.

CAMELS ismi, modeli oluşturan altı bileşenin baş harflerinden oluşturulmuştur. Buna göre C (Capital Adequacy) Sermaye Yeterliliğini, A (Asset Quality) Aktif Kalitesini, M (Management Quality) Yönetim Kalitesini, E (Earnings) Kazanç Durumunu, L (Liquidity) Likiditeyi, S (Sensitivity to Market Risk) Piyasa Riskine Duyarlılığı temsil etmektedir. 1997 yılına kadar beş bileşenden oluşan sistem (CAMEL), bu tarihten sonra piyasa riskine duyarlılığı ifade eden S bileşenin eklenmesiyle altı bileşenli bir sistem (CAMELS) haline gelmiştir. Bu bileşenler, güncel finansal tablolar gibi kamuya açık bilgilerin ve bireysel kredilerin kalitesi gibi banka denetçileri tarafından edinilen özel bilgilerin birleştirilmesiyle derecelendirilmektedir.¹⁴⁹

CAMELS performans değerlendirme modeli oluşturulurken ilk olarak bankalar, her bir CAMELS bileşeni için değerlendirilir. Çeşitli finansal oranlar kullanılarak yapılan bu değerlemede 1-5 arası bir ölçek kullanılmaktadır.¹⁵⁰ İlgili bileşende en iyi not '1' ile temsil edilir. Artan not ise kötüye giden performansın işaretçisidir. CAMELS bileşenlerinin ağırlıklı not ortalaması ise ilgili bankanın genel notunu gösterir. Bankalarda CAMELS modeli ile performans değerlemesi yapılırken, bileşenlere verilen ağırlıklar ise tamamen denetçilerin kontrolündedir. Bankaların 1-5 skalasında hesaplanan ağırlıklı CAMELS notunun değerlendirilmesi ABD Merkez Bankası Governörler Kurulu tarafından çıkarılan Ticari Banka Denetimi El Kitabı'nda şu şekilde yapılmaktadır:¹⁵¹

¹⁴⁹ Robert De Young, Mark J. Flannery, William W. Lang and Sorin M. Sorescu, The Informational Advantage of Specialized Monitors: The Case of Bank Examiners, August 1998, s.1-2. http://www.researchgate.net/publication/5043011_The_informational_advantage_of_specialized_monitors_the_case_of_bank_examiners/file/72e7e51dc1704abaa4.pdf (27.10.2013).

¹⁵⁰ Nabilah Rozzani and Rashidah Abdul Rahman, Camels and Performance Evolution of Banks in Malaysia: Conventional Versus Islamic, *Journal of Islamic Finance and Business Research*, Vol.2, No.1, Year.2013, p.36-39.

¹⁵¹ Yasemin Türker Kaya, Türk Bankacılık Sektöründe CAMELS Analizi, *BDDK Mali Sektör Politikaları Dairesi Çalışma Raporları*, Eylül 2001, s.1. ; Cole and Gunther, s.107.

- ‘1’ Her yönden güçlü bankaları, (Her bileşenin notu 1 veya 2 olmalı)
- ‘2’ Genel olarak güçlü fakat küçük zayıflıkları olan bankaları, (Her bileşenin notu 3’ten kötü olmamalı)
- ‘3’ Performansı ile ilgili problemlerin yaşandığı bankaları,
- ‘4’ Genel olarak ciddi performans problemleri olan, finansal ve yönetsel bozulmaların yaşandığı dolayısıyla performansı kötü olan bankaları,
- ‘5’ Çok ciddi finansal ve yönetsel problemlerin yaşandığı, kısa vadede finansal başarısızlık riski yüksek olan bankaları temsil etmektedir.

CAMELS modeli ile performans değerlendirmesinde öncelikle bankanın sermayesinin yeterli olup olmadığına bakılır. Bankaların karşılaşılabilecekleri olası riskleri değerlendirmek için özellikle aktif kalitesi ve karlılık analiz edilmektedir. Bankacılık sektörü gibi hizmet odaklı işletmelerin başarısı bu işletmeleri yönetenlere bağlı olduğundan dolayı yönetim kalitesi de analize dahil edilmelidir.

CAMELS’i oluşturan bileşenler aşağıdaki gibi incelenebilir:

C (Capital Adequacy) Sermaye Yeterliliği:

Sermaye yeterliliği, bankalarda finansal gücün ölçümünü göstermektedir. Sermaye yeterliliği standart oranı ise; bankaların, yükümlülüklerinin karşılanması, kredi, piyasa ve operasyonel risk gibi risklere karşı kapasitelerini belirleyen orandır. Bu oran, bankaların riskli varlıklarını desteklemek için ne kadar sermayeye sahip olmaları gerektiğinin ölçüsüdür. Bankaların faaliyetlerini sürdürebilmeleri ve büyümeleri, sermaye kaynaklarına ve bu kaynakların etkin bir şekilde kullanımına bağlıdır. Sermaye yeterliliği oranı, bankaların finansal sağlıkları ile pozitif, olası finansal başarısızlıkları ile de negatif ilişkilidir.¹⁵² Dolayısıyla bir bankanın yüksek sermaye yeterliliği oranı ya da güçlü sermaye yapısı, muhtemel risklere karşı finansal yapısının sağlamlığının ve olası mali başarısızlık riskinin düşük olduğunun göstergesidir.

Bankacılıkta denetim ve gözetim sisteminin işleyişinde sermaye yeterliliği oldukça önemli bir bileşendir. Bir bankanın sermayesinin hangi kritere göre yeterli veya yetersiz sayıldığı belirlenmelidir. Bu kriter bankanın üstlendiği risktir. Bankanın riski fazlaysa sermayesi riske oranla daha fazla olmalıdır. Burada olması

¹⁵² Dincer, Gencer, Orhan and Sahinbas, s.1532.

gereken, sermayenin olası riskleri karşılama gücüdür.¹⁵³ Yetkili otoritelerin standart bir sermaye yeterlilik oranı belirlenmesiyle bankacılık sektöründe haksız rekabet önlenir.

Bankaların sermaye yeterlilikleri değerlendirilirken dikkate alınması gereken faktörler şunlardır:¹⁵⁴

- Sermayenin düzeyi ve kalitesi, bankanın genel finansal durumunun banka büyüklüğü de dikkate alınarak değerlendirilmesi,
- Acil ek sermaye yaratılması gereken durumlarda kaynakların durumu,
- Problemler varlıkların durumu ve bunlara yeterli karşılık ayrılıp ayrılmadığı,
- Bilançonun varlık yapısının muhtelif riskleri de içerecek şekilde ayrıştırılması,
- Bilanço dışı işlemlerin yarattığı risklerin değerlendirilmesi,
- Karlılık durumu,
- Bankanın büyümeye ilişkin planları,
- Dağıtılmamış karların büyüklüğü,
- Sermaye piyasalarına ve diğer sermaye kaynaklarına erişim imkanları.

Bankaların gerekli miktarda sermayeye sahip olması; mevduat sahiplerine güvence sağlaması, bankacılık fonksiyonunun yerine getirilmesinde zorunlu sermaye yatırımlarını karşılayabilmesi ve finansal zorluk durumlarında bankaların sürekliliğini sağlaması bakımından önemlidir. Güçlü sermayeye sahip olan bankaların olası risklere karşı daha dayanıklı oldukları söylenebilir.

A (Asset Quality) Aktif Kalitesi:

Aktif kalitesi, bir bankanın finansal gücünün oranı ve varlıklarının risklilik düzeyini göstermektedir. Bunun yanı sıra aktif kalitesi, bankaların mevcut durumunun ve gelecekteki finansal kapasitesinin değerlendirilmesinde önemli bir role sahiptir. Bankaların aktifleri içinde verilen kredilerin payı fazla olduğu için aktif kalitesini ölçmek amacıyla değerlendirilen kriterlerin çoğu kredi kalitesini ölçmeye yöneliktir. Bankaların aktif kalitelerinin ölçümünde çeşitli oranlardan yararlanılabilir. Örneğin; aktif kalitesini ölçmek için toplam kredilerin toplam aktiflere oranı

¹⁵³ Gökmen, s.62.

¹⁵⁴ Türker Kaya, s.2.

(Toplam Krediler / Toplam Aktifler) kullanılabilir. Takipteki kredilerin değeri yüksek ise, aktif kalitesi düşük olacaktır. Aktif kalitesinin düşük olması da bankaların karlılığı ve gelecekteki finansal performansı için ciddi bir tehdit oluşturabilir.¹⁵⁵

Bankaların aktif kalitesi değerlendirilirken dikkate alınması gereken kriterler şunlardır:¹⁵⁶

- Kredi kullandırma sürecinin etkinliği, uygunluğu, şartları, yönetsel değerlendirme, kredi kullandırırken gerekli risk değerlendirmesinin yapılıp yapılmaması ve buna uygun teminat alınması,

- Problemler varlıkların (tahsili gecikmiş, yeniden yapılandırılmış, idari/kanuni takibe alınmış vb.) tespiti, izlenmesi ve bu süreçte gösterilen başarı,

- Kredi karşılıklarının durumu, yeterli muhtemel zarar karşılıklarının ayrılması,

- Kredi riskinin düzeyi ve bilanço dışı faaliyetlerde verilen teminatların, türev işlemlerin, kredi limitlerinin incelenerek değerlendirilmesi,

- Kredi ve yatırım portföyünün değerlendirilmesi,

- Varlık yoğunlaşmasının değerlendirilmesi,

- Sorunlu varlıkların tahsilatındaki başarı,

- İç denetim ve bilgi sistemlerinin durumu.

M (Management Quality) Yönetim Kalitesi:

Banka yönetimi, bankaların faaliyet etkinlikleri ve finansal sağlıkları açısından büyük önem arz etmektedir. Bankacılığın bir risk alma ve yönetme işi olduğu dikkate alındığında yönetim kalitesinin ne derece önemli olduğu daha iyi anlaşılmaktadır. Kaliteli ve ekip çalışması anlayışına uygun bir yönetici grubuna sahip olan bankalar verimli bir şekilde yönetilmektedir. Dünyadaki örneklerine bakıldığında; oldukça iyi ekonomik koşullarda faaliyet gösteren bankaların iyi yönetilmediği için iflas ettikleri görülmektedir.¹⁵⁷ Yetersiz yöneticilerin banka yönetiminin planlanması, kontrolü ve denetimini yeteri kadar yerine getirmemeleri bankaları finansal başarısızlığa sürükleyen en önemli işletme içi nedenlerdendir.

¹⁵⁵ Dincer, Gencer, Orhan and Sahinbas, s.1532-1533.

¹⁵⁶ Türker Kaya, s.3.

¹⁵⁷ Ramazan Küçükbaşakçı, Banka Yeniden Yapılandırma Programları ve Ekonomik Sonuçları, (Danışman: Doç. Dr. Yalçın Karatepe), TCMB Uzmanlık Yeterlilik Tezi, 2004, Ankara, s.9.

Bankalarda yönetim kalitesi sadece finansal performansa bağlı değildir. Yönetim kalitesi, eğitim seviyesi ve yönetim uzmanlığı konuları gibi geniş yelpazesi olan bir bileşendir. Bu nedenle, yönetim kalitesi bileşeni diğer bileşenlerle karşılaştırıldığında, ölçümü ve değerlendirmesi en zor olan bileşendir.¹⁵⁸ Diğer bileşenler finansal tablolardan kolaylıkla elde edilebilirken, yönetim kalitesi bileşeninin somut verilerle elde edilmesi oldukça güçtür.

Bankaların yönetim kalitesi, karlılığın sağlanması, günlük operasyonel faaliyetlerin sürdürülmesi, pay ve mevduat sahiplerinin menfaatlerinin gözetilmesi, bankacılık sisteminin mevcut yasa ve düzenlemelere uyumlu olarak etkin ve güvenilir bir şekilde faaliyet gösterebilmeleri ile ölçülebilmektedir. Bankaların yönetsel kapasitesini ifade eden bu bileşen, bankaların faaliyetleri sonucunda oluşan riskleri tespit etme, ölçme ve kontrol etmede bankaların yetenek ve rollerini ortaya koymaktadır.

Bankaların yönetim kalitesi değerlendirilirken dikkate alınması gereken kriterler şunlardır:¹⁵⁹

- Banka kararlarının yönetim kurulu tarafından desteklenme şartları,
- Yönetim kurulunun ve üst yönetimin faaliyetlere ait riskleri kontrol etme başarıları, stratejileri, sektördeki gelişmelere ve yeni ürün ve hizmetlere uyumu, önderlik etme kapasiteleri,
- Faaliyet alanlarındaki iç kontrol sistemlerinin yeterliliği, uygun politikaların üretilme düzeyi,
- Bankanın yönetim, bilgi ve risk sistemlerinin yapısı, büyüklüğü ve faaliyet alanlarına göre yeterliliği,
- Mevzuata uygun işleyiş,
- Banka yönetiminin denetçilerin değerlendirmelerini ve uyarılarını dikkate alması ve iyi çalışan, mevzuata uygun bir bankacılık sisteminin yaratılmasına katkı yapma istekliliği,
- Yönetimin derinliği ve başarısı,

¹⁵⁸ Dincer, Gencer, Orhan and Sahinbas, s.1533.

¹⁵⁹ Türker Kaya, s.3-4.

• Üst yönetim ve yönetim kurulunda otoritenin dağılımı, yönetim (governance) kalitesi,

• Bankanın genel başarısı ve risk profili.

E (Earnings) Kazançlar:

Kazançlar bileşeni, bankalarda karlılık analizi yapmak için kullanılan bir bileşendir. Karlılık ise bir bankanın faaliyetlerini sürdürebilmesini sağlayan en önemli unsurdur nitekim bankalar, kuruluş amaçları itibariyle kar etmeleri gereken kurumlardır. Karlılık analizleri neticesinde bankalarda, finansal sağlamlık, faaliyet etkinliği ve yönetimin kalitesi gibi birçok konuda bilgi edinilebilir. Bu nedenle bankalarda karlılık analizi yapılırken birçok finansal orandan yararlanılabilir.

Bankalarda karlılık durumunun analiz edilmesinde, bankaların karlılık trendi, elde edilen karın kalitesi ve sürdürülebilirliği ve bunun sektördeki rakipleriyle karşılaştırılması, kazançların piyasa riskine duyarlılığı, zarar durumunda sermayenin bu zararı karşılayabilirliği göz önünde bulundurulması gereken hususlardandır.¹⁶⁰

Bankaların kazanç durumu değerlendirilirken dikkate alınması gereken kriterler şunlardır:¹⁶¹

- Kazançların durumunun trende bağlı ve istikrar açısından değerlendirilmesi,
- Dağıtılmamış karlar yoluyla banka için yeterli sermayenin yaratılıp yaratılmadığı,
- Kazanç kaynakları ve kalitesi,
- Bütçelendirme sistemleri ve yönetim bilgi sistemlerinin değerlendirilmesi,
- Karşılık sisteminin ve yeniden değerlemenin durumu,
- Kazançların piyasa riskine duyarlılığı.

L (Liquidity) Likidite Durumu:

Likidite bankalar için hayati öneme sahip bir kavramdır. Çünkü bankalar likidite riskinden dolayı çok kısa zamanda iflasa sürüklenebilirler. Bu nedenle bankacılıkta likidite riski minimum düzeyde tutulmalıdır.

¹⁶⁰ Küçükbıçakçı, s.11.

¹⁶¹ Türker Kaya, s.4.

Bankaların likidite durumları değerlendirilirken dikkate alınması gereken kriterler şunlardır.¹⁶²

- Likidite kaynaklarının bugün ve gelecek için değerlendirilmesi, likidite ihtiyacının bankanın durumunu ve operasyonlarını olumsuz etkilemeden giderilmesi,
- Para piyasaları ve benzeri fon piyasalarına erişim imkanları,
- Bankaların fon kaynaklarının farklılaştırılma durumu (bilanço ve bilanço dışı),
- Kısa vadeli oynak fonlara bağımlılık düzeyi,
- Mevduatların gelişimi ve istikrarı,
- Varlıkların menkul kıymetlere dönüştürülebilme durumu ve ihtiyaç halinde satılabilme olanakları,
- Bankaların likidite durumunun kaynak yönetimindeki etkinlik, likidite stratejileri ve yönetim bilgi sistemlerini de içerecek şekilde değerlendirilmesi.

S (Sensitivity to Market Risks) Piyasa Risklerine Duyarlılık:

Piyasa risklerine duyarlılık bileşeni, özellikle son yıllarda yaşanan finansal krizler neticesinde, bankaların faiz oranı ve döviz kurları gibi piyasa risklerine karşı ne derece duyarlı ve kırılgan olduklarının anlaşılması sonucunda 1997 yılında CAMEL bileşenlerine dahil edilerek bankaların performans değerlemesinde kullanılmaya başlanmıştır.¹⁶³

Bankaların büyüklüğü ve kötü piyasa şartlarından dolayı başarısızlık riski olarak nitelendirilebilen piyasa riskine duyarlılığı arasında dolaylı bir ilişki bulunmaktadır. Bankanın büyüklüğü arttıkça piyasa risklerine olan duyarlılığı azalır. Bu nedenle, bir banka sektörle kıyaslandığında daha büyük bir aktif büyüklüğüne sahip ise, bu bankanın piyasa riskine duyarlılığının daha az olduğu ve başarısızlık ihtimalinin önlendiği söylenebilir.¹⁶⁴

Piyasa risklerine duyarlılık bileşeni değerlendirilirken göz önünde bulundurulması gereken kriterler şunlardır.¹⁶⁵

¹⁶² Türker Kaya, s.4.

¹⁶³ Gökmen, s.88-89.

¹⁶⁴ Dincer, Gencer, Orhan and Sahinbas, s.1533.

¹⁶⁵ Türker Kaya, s.5.

- Bankanın kazançlarının ve sermaye değerinin piyasa koşullarındaki olumsuz değişimlere duyarlılığı,

- Banka yönetiminin bankanın maruz kaldığı piyasa riskini tespit ve kontrol etmedeki başarısı,

- Bankanın ticari olmayan işlemlerde maruz kaldığı faiz riskinin yapısı,

- Bankanın ticaret ve döviz işlemlerinden kaynaklanan piyasa riski durumu.

CAMELS performans değerlendirme modeli dahilindeki bu altı bileşenin analiz edilmesi, bankalarda finansal durumun, yasalara ve düzenleyici politikalara uyum derecesinin, yönetim ve iç kontrol sistemlerinin değerlendirilmesini sağlamaktadır. Bu bileşenlerin bankaların risk profilini ve finansal yapısını en iyi şekilde ortaya koyacak nitelikte olması ve alt oranlarının bankaları en iyi yansıtacak şekilde seçilmesi, analizden güvenilir ve doğru sonuçlar elde edebilmeyi kolaylaştıracaktır.

CAMELS modeliyle ilgili yerli ve yabancı literatür taraması yapıldığında ulaşılan belli başlı araştırmalar özet olarak şu şekilde sunulabilir:

Cole ve Gunther (1998), banka başarısızlıklarının öngörülmesinde uzaktan gözetim ve yerinde denetim sistemlerinin ürettiği bilgilerin geçerliliğini sınamışlardır. Yerinde denetimde belirlenen CAMEL oranlarıyla ve uzaktan gözetim sistemlerinde kullanılan ekonometrik model yaklaşımlarıyla belirlenen CAMEL oranları karşılaştırıldığında; ekonometrik modellerin başarısızlığı belirlemede daha doğru sonuçlara ulaştırdığı belirlenmiştir.

Gilbert vd. (1999), banka başarısızlıklarında CAMEL modelinin etkinliğini incelemişlerdir. Bankaların gözetiminde tek bir model kullanmaktansa banka başarısızlık modeli ve CAMEL modelinin birlikte kullanılmasının daha iyi sonuçlara neden olabileceği belirlenmiştir. Son yıllarda başarısızlık olasılığı yüksek olan bankaların gelecekteki performanslarının belirlenmesinde başarısızlık modeli ve CAMEL modelinin bankaların gözetiminde önemli birer araç olabileceği sonucuna ulaşmışlardır.

Kaya (2001), Türkiye’de faaliyet gösteren 45 bankayı gruplandırma yapmaksızın 1997 ve 2000 yılları için CAMELS bileşenleri açısından değerlendirmiş ve bu modelin Türkiye’deki etkinliğini araştırmıştır. CAMELS modeline göre

başarılı bulunan fakat TMSF kapsamına alınan banka oranının %17 olmasını modelin ülkemizde etkin bir şekilde kullanılabileceği şeklinde yorumlamıştır.

Kılıç ve Fettahoğlu (2005), Türk bankacılık sektörünün performansını 2002-2004 dönemi için CAMELS modeli ile ölçmüş ve modelin sektörde yaşanan gelişmeleri iyi bir şekilde açıkladığı, öngörü gücünün yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Beycan (2007), ülkemizde faaliyet gösteren kamu bankalarının 2002-2006 döneminde sektör içindeki performanslarını CAMELS yaklaşımı ile analiz etmiştir. Analiz sonucunda kamu bankalarının performanslarında genel anlamda bir iyileşme gözlenmiştir. Sadece piyasa riskine duyarlılık bileşeninde kamu bankalarının performansında iyileşme olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Çinko ve Avcı (2008), ülkemizde faaliyet gösteren 44 bankanın mali oranlarını kullanarak CAMELS bileşenlerini 1996-2000 yılları için hesaplamışlardır. Çalışmanın sonucunda 1997-2001 yılları arasında TMSF'ye devredilen bazı bankaların, faaliyetlerini sürdüren bazı bankalara göre CAMELS derecelerinin daha iyi olduğu sonucuna ulaşmış ve bu modelin ülkemizde kullanılmasının yüksek seviyede yarar sağlayamayabileceğini öngörmüşlerdir.

Arıçelik (2010), Türk ticari bankacılık sektöründe 2002-2009 yılları arasında faaliyette bulunan 13 bankanın CAMELS analizi ile performans ölçümünü gerçekleştirmiştir. Bu dönemde en fazla performans artışı gösteren bileşenlerin; aktif kalitesi, yönetim kalitesi ve likidite olduğu; belirgin bir değişim görülmediği bileşenin ise; piyasa riskine duyarlılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Şen ve Solak (2011), Türkiye'de faaliyet gösteren ticari bankalarının 1995-2008 yılları arasındaki performanslarını CAMELS modeli ile analiz etmişlerdir. Bu analizler neticesinde, ticari bankaların özellikle de kamu bankalarının performansında 2001 krizi sonrası önemli bir iyileşme yaşandığı, yabancı bankaların özellikle karlılık, sermaye yeterliliği ve likidite bakımından 2008 global krizi öncesinde daha kötü bir performans sergilediği sonucuna ulaşmışlardır. Sonuç olarak CAMELS sistemini bankaların riskliliğini ölçmede başarılı bulmuşlardır.

Öztorul (2011), 2006-2010 dönemi için ülkemizde faaliyet gösteren bankaların performanslarını Veri Zarflama ve CAMELS analizi ile ölçmüş ve Türk bankalarının

performansını etkileyen faktörleri analiz etmiştir. Kamu bankalarının etkinlik seviyelerinin kamu varlıkları ve borçları çıkarıldığında düştüğü sonucuna ulaşılmıştır. Bankaların ait olduğu grubun kamuya açık olup olmaması, ATM ağı gibi özel faktörler ve makro ekonomik faktörlerin de bankaların etkinlik seviyelerinin belirlenmesinde önemli rol oynadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Jaffar ve Manarvi (2011), Pakistan’da faaliyet gösteren 5 islami ve 5 geleneksel bankanın 2005-2009 yılları arasındaki performanslarını CAMEL analizi ile ölçerek kıyaslama yapmıştır. Analiz neticesinde, İslami bankaların daha iyi sermaye ve likidite yeterliliğine, geleneksel bankaların ise daha iyi karlılık ve yönetim kalitesine sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Dinçer, Gencer, Orhan ve Şahinbaş (2011), mevduat bankalarının 2002-2009 yılları arasındaki performanslarını CAMELS analizi ölçerek, CAMELS bileşenlerinin alt oranlarının inceleme dönemindeki performans göstergelerini incelemişlerdir. CAMELS oranlarının bankacılık sektörünün performans sonuçlarını iyi bir şekilde yansıtan önemli parametreleri içerdiği ve ülkede yaşanan finansal krizlerin bankaların performanslarını etkilediği sonuçlarına ulaşılmıştır.

B.Analizin Amacı

Finansal sistemde faaliyetlerini sürdürmekte olan en önemli sektör olan bankacılık sektöründeki bankaların uyguladığı ekonomi politikalarının verimliliğinin takip edilmesi, finansal performanslarının ölçülmesi, analiz edilmesi ve sektörün olası risklerine karşı alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi için seçilen finansal verilerin sürekli olarak izlenmesi gerekmektedir. Bu analizler sayesinde, bankaların mevcut performansları takip edilerek istenmeyen durumlara neden olabilecek olumsuzluklar öngörüldüğünde; gelecekteki finansal durumu daha iyiye götürebilecek alternatif ekonomi politikalarının oluşturulması sağlanmaktadır. Bankaların kuruluş ve varoluş amaçlarını yerine getirebilmek için oluşturdukları ekonomi politikalarının etkinliği ölçtükleri yöntemlerden biri de CAMELS performans değerlendirme yöntemidir.

Bu çalışmada yapılacak olan analizin amacı, 2002-2012 yılları arasında Türkiye’de faaliyet gösteren mevduat bankalarının grup bazında (kamusal, özel ve yabancı sermayeli) finansal performanslarını CAMELS performans değerlendirme

modeli ile ölçerek karşılaştırmalı bir analiz yapmak ve bunun sonucunda mevduat banka gruplarının finansal performansları arasındaki (varsa) farklılıkları tespit etmektir.

Bankacılık sektöründe yaşanan ve ekonomide büyük etkileri görülen 2001 krizinden sonraki ilk tam bilanço dönemi olan ve finansal yeniden yapılandırmanın etkilerinin görülmeye başlandığı 2002 yılından itibaren 2012 yılı sonuna kadar mevduat bankalarının grup bazındaki performanslarında meydana gelen gelişmeler incelenecektir. Bu kapsamda Türkiye Bankalar Birliği (TBB)'nin "Türkiye'de Bankacılık Sistemi-Seçilmiş Rasyolar (2002-2012)" adlı istatistiki raporu baz alınarak ilgili dönemde faaliyet gösteren 3 kamu sermayeli mevduat bankası (KSMB), 11 özel sermayeli mevduat bankası (ÖSMB) ve Türkiye'de kurulmuş 10 yabancı sermayeli mevduat bankası (YSMB) olmak üzere toplam 24 banka analize dahil edilmiştir. TMSF bünyesindeki bankalar, Adabank ve Türkiye'de şube açmış olan yabancı sermayeli bankalar analize dahil edilmemiştir. Analize dahil edilen bankalar Tablo 5'te görüldüğü gibidir.

Tablo 5. Analize Dahil Edilen Bankalar

KSMB	ÖSMB	YSMB (Türkiye'de Kurulmuş)
T.C. Ziraat Bankası	Akbank T.A.Ş.	Arap Türk Bankası A.Ş.
Türkiye Halk Bankası T.A.O.	Alternatifbank A.Ş.	Burgan Bank A.Ş.
Türkiye Vakıflar Bankası	Anadolubank A.Ş.	Citibank A.Ş.
	Fibabanka A.Ş.	Denizbank A.Ş.
	Şekerbank T.A.Ş.	Deutsche Bank A.Ş.
	Tekstil Bankası A.Ş.	Finans Bank A.Ş.
	Turkish Bank A.Ş.	HSBC Bank A.Ş.
	Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	ING Bank A.Ş.
	Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	Odea Bank A.Ş.
	Türkiye İş Bankası A.Ş.	Turkland Bank A.Ş.
	Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	

Kaynak: TBB, Bankalarımız 2012, Yayın No:294, Mayıs 2013, https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/Dokuman/2072/Bankalarimiz_2012.pdf (03.11.2013).

C.Analizin Veri Seti ve Yöntemi

CAMELS Performans Değerleme Modeli ile 2002-2012 döneminde faaliyet gösteren mevduat bankalarının performans puanlarının hesaplanmasında CAMELS ana bileşenlerinin alt oranları olacak şekilde 17 adet finansal oran belirlenmiştir. Analizde kullanılan oranlara ilişkin veriler, ‘‘Türkiye’de Bankacılık Sistemi-Seçilmiş Rasyolar (2002-2012)’’ raporundan elde edilmiştir. Dolayısıyla analizde kullanılan veri seti kamuya açık bir veri seti olma özelliği taşımaktadır. Analizde kullanılan oranların belirlenmesinde ve ağırlıklandırılmasında analiz yöntemi olan CAMELS Modeli ile ilgili literatür ve yazarların subjektif değerlendirmeleri dikkate alınmıştır. Analiz için seçilen oranlara, bu oranlara verilen ağırlıklara ve finansal oran ile oranın ait olduğu bileşen arasındaki ilişkinin yönüne (+/-) Tablo 6’da yer verilmiştir.

Tablo 6.Analizde Kullanılan Finansal Oranlar ve Ağırlıkları

Bileşen ve Oranlar	Kısaltma	İlişkinin Yönü	Oran Ağırlığı	Bileşen Ağırlığı
C-SERMAYE YETERLİLİĞİ				%20
1.Özkaynaklar/ (Kredi+Piyasa+Operasyonel Riske Esas Tutar)	SYO1	+	%50	
2.Özkaynaklar / Toplam Aktifler	SYO2	+	%30	
3.(Özkaynaklar-Duran Aktifler) /Toplam Aktifler	SYO3	+	%20	
A-AKTİF KALİTESİ				%20
1.Toplam Krediler ve Alacaklar /Toplam Aktifler	AKO1	+	%40	
2.Takipteki Krediler (brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar	AKO2	-	%30	
3.Duran Aktifler / Toplam Aktifler	AKO3	-	%30	

Tablo 6.(Devam) Analizde Kullanılan Finansal Oranlar ve Ağırlıkları

M-YÖNETİM KALİTESİ				%10
1.Takipteki Krediler (brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar	YKO1	-	%40	
2.Toplam Faaliyet Gelirleri / Toplam Aktifler	YKO2	+	%30	
3.Şube Başına Net Kar (milyon TL)	YKO3	+	%30	
E-KAZANÇLAR (KARLILIK)				%15
1.Net Dönem Karı (Zararı) / Toplam Aktifler	KO1	+(-)	%30	
2.Net Dönem Karı (Zararı) / Özkaynaklar	KO2	+(-)	%30	
3.Vergi Öncesi Kar / Toplam Aktifler	KO3	+	%20	
4. Net Dönem Karı (Zararı) / Ödenmiş Sermaye	KO4	+	%20	
L-LİKİDİTE				%20
1.Likit Aktifler / Toplam Aktifler	LO1	+	%50	
2.Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler	LO2	+	%50	
S-PİYASA RİSKİNE DUYARLILIK				%15
1.YP Aktifler / YP Pasifler	PRDO1	-	%50	
2.Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Aktifler	PRDO2	-	%50	

Tablo 6'nın ilişkinin yönü sütununda yer alan (+/-) işaretleri, finansal oran ve oranın ait olduğu bileşen arasındaki ilişki yönünün olumlu/olumsuz olduğunu göstermektedir. Örneğin; Likit Aktifler/Toplam Aktifler oranı (LO1) arttıkça bankanın likiditesi artmaktadır. Bu, oran ile bileşen arasında pozitif bir ilişki yönü olduğunu göstermektedir. Takipteki Krediler/Toplam Krediler ve Alacaklar oranı (AKO2) arttıkça bankanın aktif kalitesi düşmektedir. Bu ise; oran ile bileşen arasında negatif bir ilişki yönü olduğunu göstermektedir.

CAMELS Performans Değerleme Modeli ile yapılacak olan analizde izlenecek aşamalar şu şekildedir:

1.Aşama: Referans Değer Hesaplaması: Sektördeki mevduat bankalarının ilgili yıla ilişkin ilgili bileşene ait oran ortalaması hesaplanır.

2.Aşama: Endeks Değer Hesaplaması: Seçilen her bir banka grubunun ilgili yıla ilişkin oranını referans değere bölünerek 100 ile çarpılır.

3.Aşama: Sapma Değer Hesaplaması: Söz konusu oranın ilgili olduğu bileşenle ilişki yönüne göre endeks değer ile 100 baz puan arasındaki fark hesaplanır.

4.Aşama: Oran Ağırlığı x Sapma Değer: Hesaplanan sapma değer ile söz konusu orana verilen ağırlık çarpılır.

5.Aşama: Ağırlıklı Sapma Değerlerin Toplamı: Hesaplanan ağırlıklandırılmış sapma değerler bileşen grubunda toplanır.

6.Aşama: Toplam Ağırlıklı Sapma Değerler x İlgili Bileşen Ağırlığı: Toplam ağırlıklı sapma değerler ile bileşen ağırlıkları çarpılır.

7.Aşama: Ağırlıklı Bileşen Değerlerin Toplamı (Bileşik Camels Değeri): Hesaplanan ağırlıklı bileşen değerler toplanır.

8.Aşama: Bileşik Camels Derecesi (Notu) Verilmesi: Bileşik Camels değerleri 1-5 ölçeğinde derecelendirilir.

Türk Bankacılık Sistemi mevduat bankası ağırlıklı olduğundan dolayı referans değer olarak mevduat bankalarının finansal oran değerleri esas alınmıştır. İlk aşamada, banka gruplarının seçilen göstergeler itibarıyla performans durumlarının mevduat bankalarıyla karşılaştırılabilmesi için analize dahil edilen 24 adet mevduat bankasının ilgili her bir gösterge için veri setinin aritmetik ortalama değerleri

alınarak referans değerler hesaplanmıştır. Elde edilen referans değerler Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7.CAMELS Analizinde Kullanılan 2002-2012 Yıllarına Ait Referans Değerler

CAMELS Bileşenleri ve Finansal Oranlar	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
C(Sermaye Yeterliliği)											
SYO1	30,4	35,1	31,7	25,2	22,4	18,8	19,5	21,1	19,1	17,3	19,6
SYO2	13,0	16,5	15,2	13,8	11,7	13,9	14,5	14,6	13,6	12,0	14,0
SYO3	4,8	8,0	8,5	9,1	8,0	9,2	10,1	10,7	10,3	9,1	11,1
A(Aktif Kalitesi)											
AKO1	26,0	29,9	37,3	43,5	47,8	52,8	52,6	51,5	55,1	56,8	59,0
AKO2	16,0	9,9	5,2	4,7	3,2	3,0	3,7	6,1	4,5	3,4	3,2
AKO3	9,1	8,4	6,6	4,6	3,6	4,7	4,3	3,9	3,3	2,9	2,9
M(Yönetim Kalitesi)											
YKO1	16,0	9,9	5,2	4,7	3,2	3,0	3,7	6,1	4,5	3,4	3,2
YKO2	11,2	11,3	9,5	8,2	6,8	7,4	6,9	7,7	6,0	5,0	6,2
YKO3	0,4	0,6	0,6	0,8	0,8	1,4	0,8	1,4	1,5	1,4	1,6
E(Kazançlar)											
KO1	1,4	1,9	1,8	1,4	1,6	2,0	1,5	1,8	1,4	1,1	1,6
KO2	17,4	12,8	12,6	6,3	14,4	15,0	12,0	13,4	10,8	9,9	11,0
KO3	1,8	3,2	2,4	2,2	2,1	2,5	1,8	2,3	1,7	1,4	2,0
KO4	51,2	41,0	48,1	44,5	52,4	57,3	38,0	51,0	48,4	36,9	54,0
L(Likidite)											
LO1	39,6	41,1	40,8	40,1	40,7	34,6	30,2	33,7	33,2	34,2	33,5
LO2	94,5	85,0	77,6	75,0	65,4	70,0	54,6	55,4	53,6	58,1	66,3
S(Piyasa Risklerine Duyarlılık)											
PRDO1	95,6	112,5	88,4	82,5	78,0	73,0	74,1	69,6	68,8	80,4	77,4
PRDO2	5,9	3,0	4,1	3,0	3,0	4,0	4,1	4,1	3,6	3,3	4,1

İkinci aşamadaki endeks değer hesaplaması tek tek bankalar bazında ya da banka grupları bazında yapılabilmektedir. Bu çalışmada, çalışmanın amacına uygun olarak banka grupları bazında endeks değer hesaplaması yapılmıştır.

Üçüncü aşamada sapma değerinin hesaplanması için, ikinci aşamada elde edilmiş olan endeks değer, ilgili bileşen ve oran arasındaki ilişkinin pozitif/negatif olması durumuna göre 100'den çıkarılacak veya endeks değerden 100 çıkarılacaktır. (İlişki yönü pozitif (+) ise, sapma değer=endeks değer-100 ; İlişki yönü negatif (-) ise, sapma değer=100-endeks değer)

Dördüncü aşamada, ilgili bileşenin tüm oranları için önceki aşamada hesaplanmış olan sapma değerler, her bir bileşeni oluşturan oranlara verilen ağırlıklarla çarpılacaktır.

Beşinci aşamada, önceki aşamada elde edilen çarpım sonuçları her bir bileşen bazında toplanacaktır. Böylece ilgili bileşenin CAMELS değeri elde edilmiş olacaktır.

Altıncı aşamada ise beşinci aşamada elde edilmiş olan bileşenlerin CAMELS değerleri, her bir bileşene verilen ağırlıklarla çarpılacaktır.

Son olarak da; altıncı aşamada elde edilmiş olan ağırlıklı bileşen değerlerinin toplanmasıyla elde edilen sonuçlar Bileşik CAMELS Değerini (CAMELS performansını) verecektir.

Dolayısıyla ilgili yıl ve banka grubu bazında ilk dört aşamada, her bir orana ilişkin CAMELS değerleri ayrı ayrı hesaplanır ve beşinci aşamada bu değerler toplanarak ilgili bileşene ait CAMELS değeri elde edilir. Altıncı aşamada bileşenlerin CAMELS değerleri ile her bir bileşene verilen ağırlıklar çarpılır. Son olarak da önceki aşamadaki çarpım sonucunda elde edilen değerler toplanarak ilgililenilen banka grubunun inceleme dönemindeki bileşik CAMELS değeri elde edilir.

Bu analizde sekizinci aşama olan CAMELS Notlandırılmasının yapılmamasının nedenleri; çalışmanın verilerinin kamuya açık nicel veriler olması, bankalarla ilgili nitel veriler bulunmamasından dolayı bankalara CAMELS notu verilmesinden kaçınılması ve tek bir notu yorumlamaktansa her bir bileşene ait

sektör ortalamasından sapma değerlerinin incelenmesinin daha sağlıklı sonuçlar doğuracağı düşünülmesidir.

D.Analiz Sonuçları

Analizin yönteminde açıklanan aşamalar izlenip gerekli ölçümler yapılarak Türk Bankacılık Sektöründe inceleme dönemlerinde faaliyet gösteren kamu, özel ve yabancı sermayeli mevduat bankalarının finansal performansları karşılaştırılmıştır.

CAMELS Performans Değerleme Modeli'nin aşamaları gereğince ilgili yıllar için hesaplanan analiz sonuçları inceleme dönemini kapsayan her bir yıl için tablolar halinde sunulmuştur (Tablo 8, Tablo 9, Tablo 10, Tablo 11, Tablo 12, Tablo 13, Tablo14, Tablo 15, Tablo 16, Tablo 17 ve Tablo 18). Daha sonra bankaların grup bazında ve mevduat bankaları içindeki performanslarını gösteren sonuçlar her bir bileşen için ayrı ayrı tablo ve grafikler halinde sunulmuştur (Tablo 19-Şekil 11, Tablo 20-Şekil 12, Tablo 21-Şekil 13, Tablo 22-Şekil 14, Tablo 23-Şekil 15, Tablo 24-Şekil 16). Bu sayede banka gruplarının hangi finansal özelliklerinden dolayı ilgili yıllarda performanslarının değişiklik gösterdiği saptanmaya çalışılmıştır. Son olarak da banka grupları bazında ilgili yıllar için bileşik CAMELS değerlerinin sonuçları tablo ve grafik halinde sunulmuştur (Tablo 25-Şekil 17).

Tablo 8.2002 Yılı CAMELS Değerleri Hesaplaması

CAMELS Bileşen ve Oranları	İlişki Yönü	Ağırlık	2002 Yılı Referans Değerleri	2002 Yılı Grup Bazında Bankaların Finansal Oran Değerleri			2002 Yılı Endeks Değerleri			2002 Yılı Sapma Değerleri			CAMELS Değerleri		
				KSMB	ÖSMB	YSMB	KSMB	ÖSMB	YSMB	KSMB	ÖSMB	YSMB	KSMB	ÖSMB	YSMB
C		0,20											21,7	-37,5	62,5
SYO1	+	0,50	30,4	50,2	19,7	32,6	165,1	64,8	107,2	65,1	-35,2	7,2	32,6	-17,6	3,6
SYO2	+	0,30	13,0	9,9	12,7	21,0	76,2	97,7	161,5	-23,8	-2,3	61,5	-7,2	-0,7	18,5
SYO3	+	0,20	4,8	3,9	0,2	14,5	81,3	4,2	302,1	-18,8	-95,8	202,1	-3,8	-19,2	40,4
A		0,20											-69,7	8,8	41,7
AKO1	+	0,40	26,0	13,8	30,8	33,9	53,1	118,5	130,4	-46,9	18,5	30,4	-18,8	7,4	12,2
AKO2	-	0,30	16,0	48,6	9,1	5,0	303,8	56,9	31,3	-203,8	43,1	68,8	-61,1	12,9	20,6
AKO3	-	0,30	9,1	6,0	12,6	6,4	65,9	138,5	70,3	34,1	-38,5	29,7	10,2	-11,5	8,9
M		0,10											-39,2	55,1	14,4
YKO1	-	0,40	16,0	48,6	9,1	5,0	303,8	56,9	31,3	-203,8	43,1	68,8	-81,5	17,3	27,5
YKO2	+	0,30	11,2	10,2	8,5	17,5	91,1	75,9	156,3	-8,9	-24,1	56,3	-2,7	-7,2	16,9
YKO3	+	0,30	0,4	1	1	0	250,0	250,0	0,0	150,0	150,0	-100,0	45,0	45,0	-30,0
E		0,15											0,3	12,6	-13,3
KO1	+(-)	0,30	1,4	1,6	2,0	1,2	114,3	142,9	85,7	14,3	42,9	-14,3	4,3	12,9	-4,3
KO2	+(-)	0,30	17,4	15,7	16,0	5,9	90,2	92,0	33,9	-9,8	-8,0	-66,1	-2,9	-2,4	-19,8
KO3	+	0,20	1,8	2,5	2,2	4,0	138,9	122,2	222,2	38,9	22,2	122,2	7,8	4,4	24,4
KO4	+	0,20	51,2	28,6	45,2	16,4	55,9	88,3	32,0	-44,1	-11,7	-68,0	-8,8	-2,3	-13,6
L		0,20											-42,6	-7,3	-2,9
LO1	+	0,50	39,6	21,9	40,0	43,4	55,3	101,0	109,6	-44,7	1,0	9,6	-22,3	0,5	4,8
LO2	+	0,50	94,5	56,3	79,7	80,0	59,6	84,3	84,7	-40,4	-15,7	-15,3	-20,2	-7,8	-7,7
S		0,15											4,9	17,7	-36,8
PRDO1	-	0,50	95,6	96,0	90,9	94,7	100,4	95,1	99,1	-0,4	4,9	0,9	-0,2	2,5	0,5
PRDO2	-	0,50	5,9	5,3	4,1	10,3	89,8	69,5	174,6	10,2	30,5	-74,6	5,1	15,3	-37,3
TOPLAM(Bileşik CAMELS Değerleri)												-21,3	2,8	14,2	

Tablo 9.2003 Yılı CAMELS Değerleri Hesaplaması

CAMELS Bileşen ve Oranları	İlişki Yönü	Ağırlık	2003 Yılı Referans Değerleri	2003 Yılı Grup Bazında Bankaların Finansal Oran Değerleri			2003 Yılı Endeks Değerleri			2003 Yılı Sapma Değerleri			CAMELS Değerleri		
				KSMB	ÖSMB	YSMB	KSMB	ÖSMB	YSMB	KSMB	ÖSMB	YSMB	KSMB	ÖSMB	YSMB
C		0,20											20,6	-30,8	39,0
SYO1	+	0,50	35,1	56,3	23,5	36,2	160,4	67,0	103,1	60,4	-33,0	3,1	30,2	-16,5	1,6
SYO2	+	0,30	16,5	11,5	14,7	24,0	69,7	89,1	145,5	-30,3	-10,9	45,5	-9,1	-3,3	13,6
SYO3	+	0,20	8,0	7,8	3,6	17,5	97,5	45,0	218,8	-2,5	-55,0	118,8	-0,5	-11,0	23,8
A		0,20											-75,5	3,9	36,9
AKO1	+	0,40	29,9	15,3	33,0	39,9	51,2	110,4	133,4	-48,8	10,4	33,4	-19,5	4,1	13,4
AKO2	-	0,30	9,9	33,8	6,8	4,4	341,4	68,7	44,4	-241,4	31,3	55,6	-72,4	9,4	16,7
AKO3	-	0,30	8,4	3,8	11,1	6,5	45,2	132,1	77,4	54,8	-32,1	22,6	16,4	-9,6	6,8
M		0,10											-81,6	25,3	58,2
YKO1	-	0,40	9,9	33,8	6,8	4,4	341,4	68,7	44,4	-241,4	31,3	55,6	-96,6	12,5	22,2
YKO2	+	0,30	11,3	9,4	8,6	17,4	83,2	76,1	154,0	-16,8	-23,9	54,0	-5,0	-7,2	16,2
YKO3	+	0,30	0,6	1	1	1	166,7	166,7	166,7	66,7	66,7	66,7	20,0	20,0	20,0
E		0,15											24,1	5,3	18,4
KO1	+(-)	0,30	1,9	2,2	2,1	2,7	115,8	110,5	142,1	15,8	10,5	42,1	4,7	3,2	12,6
KO2	+(-)	0,30	12,8	18,7	13,9	11,2	146,1	108,6	87,5	46,1	8,6	-12,5	13,8	2,6	-3,8
KO3	+	0,20	3,2	3,5	2,8	5,1	109,4	87,5	159,4	9,4	-12,5	59,4	1,9	-2,5	11,9
KO4	+	0,20	41,0	48,5	45,1	36,3	118,3	110,0	88,5	18,3	10,0	-11,5	3,7	2,0	-2,3
L		0,20											-13,3	-3,3	1,5
LO1	+	0,50	41,1	34,0	40,8	43,3	82,7	99,3	105,4	-17,3	-0,7	5,4	-8,6	-0,3	2,7
LO2	+	0,50	85,0	77,0	79,8	83,0	90,6	93,9	97,6	-9,4	-6,1	-2,4	-4,7	-3,0	-1,2
S		0,15											-21,0	19,7	-85,6
PRDO1	-	0,50	112,5	96,1	90,6	87,7	85,4	80,5	78,0	14,6	19,5	22,0	7,3	9,7	11,0
PRDO2	-	0,50	3,0	4,7	2,4	8,8	156,7	80,0	293,3	-56,7	20,0	-193,3	-28,3	10,0	-96,7
TOPLAM(Bileşik CAMELS Değerleri)												-21,3	0,2	11,2	

Tablo 10.2004 Yılı CAMELS Değerleri Hesaplaması

CAMELS Bileşen ve Oranları	İlişki Yönü	Ağırlık	2004 Yılı Referans Değerleri	2004 Yılı Grup Bazında Bankaların Finansal Oran Değerleri			2004 Yılı Endeks Değerleri			2004 Yılı Sapma Değerleri			CAMELS Değerleri		
				KSMB	ÖSMB	YSMB	KSMB	ÖSMB	YSMB	KSMB	ÖSMB	YSMB	KSMB	ÖSMB	YSMB
C		0,20											-8,6	-21,5	18,1
SYO1	+	0,50	31,7	37,1	22,3	26,9	117,0	70,3	84,9	17,0	-29,7	-15,1	8,5	-14,8	-7,6
SYO2	+	0,30	15,2	9,4	15,6	20,1	61,8	102,6	132,2	-38,2	2,6	32,2	-11,4	0,8	9,7
SYO3	+	0,20	8,5	6,1	5,3	15,3	71,8	62,4	180,0	-28,2	-37,6	80,0	-5,6	-7,5	16,0
A		0,20											-37,5	-13,1	29,4
AKO1	+	0,40	37,3	20,1	39,6	46,3	53,9	106,2	124,1	-46,1	6,2	24,1	-18,4	2,5	9,7
AKO2	-	0,30	5,2	11,1	5,0	3,2	213,5	96,2	61,5	-113,5	3,8	38,5	-34,0	1,2	11,5
AKO3	-	0,30	6,6	3,3	10,3	4,8	50,0	156,1	72,7	50,0	-56,1	27,3	15,0	-16,8	8,2
M		0,10											-31,7	18,3	48,3
YKO1	-	0,40	5,2	11,1	5,0	3,2	213,5	96,2	61,5	-113,5	3,8	38,5	-45,4	1,5	15,4
YKO2	+	0,30	9,5	7,5	8,5	13,6	78,9	89,5	143,2	-21,1	-10,5	43,2	-6,3	-3,2	12,9
YKO3	+	0,30	0,6	1	1	1	166,7	166,7	166,7	66,7	66,7	66,7	20,0	20,0	20,0
E		0,15											63,6	-13,7	15,6
KO1	+(-)	0,30	1,8	2,5	1,6	2,4	138,9	88,9	133,3	38,9	-11,1	33,3	11,7	-3,3	10,0
KO2	+(-)	0,30	12,6	26,6	10,3	11,9	211,1	81,7	94,4	111,1	-18,3	-5,6	33,3	-5,5	-1,7
KO3	+	0,20	2,4	3,5	2,4	3,5	145,8	100,0	145,8	45,8	0,0	45,8	9,2	0,0	9,2
KO4	+	0,20	48,1	70,7	36,3	43,6	147,0	75,5	90,6	47,0	-24,5	-9,4	9,4	-4,9	-1,9
L		0,20											7,8	-2,6	-5,1
LO1	+	0,50	40,8	32,8	40,2	42,0	80,4	98,5	102,9	-19,6	-1,5	2,9	-9,8	-0,7	1,5
LO2	+	0,50	77,6	104,9	74,7	67,4	135,2	96,3	86,9	35,2	-3,7	-13,1	17,6	-1,9	-6,6
S		0,15											-19,2	-10,1	-24,9
PRDO1	-	0,50	88,4	92,2	91,1	85,0	104,3	103,1	96,2	-4,3	-3,1	3,8	-2,1	-1,5	1,9
PRDO2	-	0,50	4,1	5,5	4,8	6,3	134,1	117,1	153,7	-34,1	-17,1	-53,7	-17,1	-8,5	-26,8
TOPLAM(Bileşik CAMELS Değerleri)													-4,2	-9,2	11,9

Tablo 11.2005 Yılı CAMELS Değerleri Hesaplaması

CAMELS Bileşen ve Oranları	İlişki Yönü	Ağırlık	2005 Yılı Referans Değerleri	2005 Yılı Grup Bazında Bankaların Finansal Oran Değerleri			2005 Yılı Endeks Değerleri			2005 Yılı Sapma Değerleri			CAMELS Değerleri		
				KSMB	ÖSMB	YSMB	KSMB	ÖSMB	YSMB	KSMB	ÖSMB	YSMB	KSMB	ÖSMB	YSMB
C		0,20											15,0	-26,8	-4,1
SYO1	+	0,50	25,2	37,7	17,2	17,4	149,6	68,3	69,0	49,6	-31,7	-31,0	24,8	-15,9	-15,5
SYO2	+	0,30	13,8	10,6	12,4	15,9	76,8	89,9	115,2	-23,2	-10,1	15,2	-7,0	-3,0	4,6
SYO3	+	0,20	9,1	7,8	5,5	12,2	85,7	60,4	134,1	-14,3	-39,6	34,1	-2,9	-7,9	6,8
A		0,20											-26,1	-11,7	16,8
AKO1	+	0,40	43,5	25,3	43,6	50,6	58,2	100,2	116,3	-41,8	0,2	16,3	-16,7	0,1	6,5
AKO2	-	0,30	4,7	8,0	4,2	3,9	170,2	89,4	83,0	-70,2	10,6	17,0	-21,1	3,2	5,1
AKO3	-	0,30	4,6	2,8	6,9	3,8	60,9	150,0	82,6	39,1	-50,0	17,4	11,7	-15,0	5,2
M		0,10											-28,3	-29,0	23,1
YKO1	-	0,40	4,7	8,0	4,2	3,9	170,2	89,4	83,0	-70,2	10,6	17,0	-28,1	4,3	6,8
YKO2	+	0,30	8,2	6,1	7,3	10,6	74,4	89,0	129,3	-25,6	-11,0	29,3	-7,7	-3,3	8,8
YKO3	+	0,30	0,8	1	0	1	125,0	0,0	125,0	25,0	-100,0	25,0	7,5	-30,0	7,5
E		0,15											109,9	-47,3	83,2
KO1	+(-)	0,30	1,4	2,3	0,6	2,5	164,3	42,9	178,6	64,3	-57,1	78,6	19,3	-17,1	23,6
KO2	+(-)	0,30	6,3	21,6	4,7	15,5	342,9	74,6	246,0	242,9	-25,4	146,0	72,9	-7,6	43,8
KO3	+	0,20	2,2	3,3	1,3	3,4	150,0	59,1	154,5	50,0	-40,9	54,5	10,0	-8,2	10,9
KO4	+	0,20	44,5	61,7	12,4	55,3	138,7	27,9	124,3	38,7	-72,1	24,3	7,7	-14,4	4,9
L		0,20											5,7	-3,1	-5,3
LO1	+	0,50	40,1	39,2	40,8	39,9	97,8	101,7	99,5	-2,2	1,7	-0,5	-1,1	0,9	-0,2
LO2	+	0,50	75,0	85,3	69,0	67,4	113,7	92,0	89,9	13,7	-8,0	-10,1	6,9	-4,0	-5,1
S		0,15											-18,5	-21,3	-36,8
PRDO1	-	0,50	82,5	91,1	90,2	88,2	110,4	109,3	106,9	-10,4	-9,3	-6,9	-5,2	-4,7	-3,5
PRDO2	-	0,50	3,0	3,8	4,0	5,0	126,7	133,3	166,7	-26,7	-33,3	-66,7	-13,3	-16,7	-33,3
TOPLAM(Bileşik CAMELS Değerleri)													9,8	-21,5	10,7

Tablo 12.2006 Yılı CAMELS Değerleri Hesaplaması

CAMELS Bileşen ve Oranları	İlişki Yönü	Ağırlık	2006 Yılı Referans Değerleri	2006 Yılı Grup Bazında Bankaların Finansal Oran Değerleri			2006 Yılı Endeks Değerleri			2006 Yılı Sapma Değerleri			CAMELS Değerleri		
				KSMB	ÖSMB	YSMB	KSMB	ÖSMB	YSMB	KSMB	ÖSMB	YSMB	KSMB	ÖSMB	YSMB
C		0,20											11,6	-22,0	-11,0
SYO1	+	0,50	22,4	29,1	17,5	16,0	129,9	78,1	71,4	29,9	-21,9	-28,6	15,0	-10,9	-14,3
SYO2	+	0,30	11,7	10,4	10,4	12,0	88,9	88,9	102,6	-11,1	-11,1	2,6	-3,3	-3,3	0,8
SYO3	+	0,20	8,0	8,0	4,9	9,0	100,0	61,3	112,5	0,0	-38,8	12,5	0,0	-7,8	2,5
A		0,20											-19,5	-19,3	-2,6
AKO1	+	0,40	47,8	32,8	48,1	56,3	68,6	100,6	117,8	-31,4	0,6	17,8	-12,6	0,3	7,1
AKO2	-	0,30	3,2	5,1	3,6	2,7	159,4	112,5	84,4	-59,4	-12,5	-15,6	-17,8	-3,8	-4,7
AKO3	-	0,30	3,6	2,3	5,5	3,0	63,9	152,8	83,3	36,1	-52,8	-16,7	10,8	-15,8	-5,0
M		0,10											18,2	0,3	22,6
YKO1	-	0,40	3,2	5,1	3,6	2,7	159,4	112,5	84,4	-59,4	-12,5	15,6	-23,8	-5,0	6,3
YKO2	+	0,30	6,8	6,1	6,3	8,8	89,7	92,6	129,4	-10,3	-7,4	29,4	-3,1	-2,2	8,8
YKO3	+	0,30	0,8	2	1	1	250,0	125,0	125,0	150,0	25,0	25,0	45,0	7,5	7,5
E		0,15											57,3	5,5	38,3
KO1	+(-)	0,30	1,6	2,6	1,8	2,5	162,5	112,5	156,3	62,5	12,5	56,3	18,8	3,8	16,9
KO2	+(-)	0,30	14,4	25,1	16,9	20,5	174,3	117,4	142,4	74,3	17,4	42,4	22,3	5,2	12,7
KO3	+	0,20	2,1	3,4	2,3	3,0	161,9	109,5	142,9	61,9	9,5	42,9	12,4	1,9	8,6
KO4	+	0,20	52,4	62,5	38,2	52,6	119,3	72,9	100,4	19,3	-27,1	0,4	3,9	-5,4	0,1
L		0,20											8,7	-6,9	-6,2
LO1	+	0,50	40,7	44,3	37,7	38,4	108,8	92,6	94,3	8,8	-7,4	-5,7	4,4	-3,7	-2,8
LO2	+	0,50	65,4	71,0	61,2	60,9	108,6	93,6	93,1	8,6	-6,4	-6,9	4,3	-3,2	-3,4
S		0,15											-28,6	-14,0	-25,3
PRDO1	-	0,50	78,0	91,4	92,0	78,4	117,2	117,9	100,5	-17,2	-17,9	-0,5	-8,6	-9,0	-0,3
PRDO2	-	0,50	3,0	4,2	3,3	4,5	140,0	110,0	150,0	-40,0	-10,0	-50,0	-20,0	-5,0	-25,0
TOPLAM(Bileşik CAMELS Değerleri)													6,3	-10,9	0,2

Tablo 13.2007 Yılı CAMELS Değerleri Hesaplaması

CAMELS Bileşen ve Oranları	İlişki Yönü	Ağırlık	2007 Yılı Referans Değerleri	2007 Yılı Grup Bazında Bankaların Finansal Oran Değerleri			2007 Yılı Endeks Değerleri			2007 Yılı Sapma Değerleri			CAMELS Değerleri		
				KSMB	ÖSMB	YSMB	KSMB	ÖSMB	YSMB	KSMB	ÖSMB	YSMB	KSMB	ÖSMB	YSMB
C		0,20											-6,9	-12,8	-11,8
SYO1	+	0,50	18,8	20,1	17,2	14,5	106,9	91,5	77,1	6,9	-8,5	-22,9	3,5	-4,3	-11,4
SYO2	+	0,30	13,9	10,3	12,2	13,2	74,1	87,8	95,0	-25,9	-12,2	-5,0	-7,8	-3,7	-1,5
SYO3	+	0,20	9,2	8,0	7,0	9,7	87,0	76,1	105,4	-13,0	-23,9	5,4	-2,6	-4,8	1,1
A		0,20											-5,8	-10,3	16,1
AKO1	+	0,40	52,8	38,6	52,1	62,6	73,1	98,7	118,6	-26,9	-1,3	18,6	-10,8	-0,5	7,4
AKO2	-	0,30	3,0	4,1	3,6	2,9	136,7	120,0	96,7	-36,7	-20,0	3,3	-11,0	-6,0	1,0
AKO3	-	0,30	4,7	2,2	5,3	3,5	46,8	112,8	74,5	53,2	-12,8	25,5	16,0	-3,8	7,7
M		0,10											-7,5	4,9	-4,9
YKO1	-	0,40	3,0	4,1	3,6	2,9	136,7	120,0	96,7	-36,7	-20,0	3,3	-14,7	-8,0	1,3
YKO2	+	0,30	7,4	6,0	7,4	8,0	81,1	100,0	108,1	-18,9	0,0	8,1	-5,7	0,0	2,4
YKO3	+	0,30	1,4	2	2	1	142,9	142,9	71,4	42,9	42,9	-28,6	12,9	12,9	-8,6
E		0,15											48,0	18,5	-8,7
KO1	+(*)	0,30	2,0	2,8	2,4	2,0	140,0	120,0	100,0	40,0	20,0	0,0	12,0	6,0	0,0
KO2	+(*)	0,30	15,0	26,8	19,9	15,2	178,7	132,7	101,3	78,7	32,7	1,3	23,6	9,8	0,4
KO3	+	0,20	2,5	3,4	3,0	2,5	136,0	120,0	100,0	36,0	20,0	0,0	7,2	4,0	0,0
KO4	+	0,20	57,3	72,2	53,6	31,3	126,0	93,5	54,6	26,0	-6,5	-45,4	5,2	-1,3	-9,1
L		0,20											16,6	-8,1	-20,8
LO1	+	0,50	34,6	44,6	35,2	29,8	128,9	101,7	86,1	28,9	1,7	-13,9	14,5	0,9	-6,9
LO2	+	0,50	70,0	73,0	57,4	50,5	104,3	82,0	72,1	4,3	-18,0	-27,9	2,1	-9,0	-13,9
S		0,15											-13,3	-9,3	-5,3
PRDO1	-	0,50	73,0	92,4	92,1	62,5	126,6	126,2	85,6	-26,6	-26,2	14,4	-13,3	-13,1	7,2
PRDO2	-	0,50	4,0	4,0	3,7	5,0	100,0	92,5	125,0	0,0	7,5	-25,0	0,0	3,8	-12,5
TOPLAM(Bileşik CAMELS Değerleri)													5,2	-4,4	-5,9

Tablo 14.2008 Yılı CAMELS Değerleri Hesaplaması

CAMELS Bileşen ve Oranları	İlişki Yönü	Ağırlık	2008 Yılı Referans Değerleri	2008 Yılı Grup Bazında Bankaların Finansal Oran Değerleri			2008 Yılı Endeks Değerleri			2008 Yılı Sapma Değerleri			CAMELS Değerleri		
				KSMB	ÖSMB	YSMB	KSMB	ÖSMB	YSMB	KSMB	ÖSMB	YSMB	KSMB	ÖSMB	YSMB
C		0,20											-28,9	-21,2	-12,9
SYO1	+	0,50	19,5	16,4	16,4	16,7	84,1	84,1	85,6	-15,9	-15,9	-14,4	-7,9	-7,9	-7,2
SYO2	+	0,30	14,5	8,3	11,1	12,6	57,2	76,6	86,9	-42,8	-23,4	-13,1	-12,8	-7,0	-3,9
SYO3	+	0,20	10,1	6,0	6,9	9,2	59,4	68,3	91,1	-40,6	-31,7	-8,9	-8,1	-6,3	-1,8
A		0,20											5,1	3,4	10,1
AKO1	+	0,40	52,6	42,0	54,1	61,8	79,8	102,9	117,5	-20,2	2,9	17,5	-8,1	1,1	7,0
AKO2	-	0,30	3,7	3,8	3,5	4,1	102,7	94,6	110,8	-2,7	5,4	-10,8	-0,8	1,6	-3,2
AKO3	-	0,30	4,3	2,3	4,2	3,4	53,5	97,7	79,1	46,5	2,3	20,9	14,0	0,7	6,3
M		0,10											36,1	45,0	6,7
YKO1	-	0,40	3,7	3,8	3,5	4,1	102,7	94,6	110,8	-2,7	5,4	-10,8	-1,1	2,2	-4,3
YKO2	+	0,30	6,9	5,1	6,4	7,7	73,9	92,8	111,6	-26,1	-7,2	11,6	-7,8	-2,2	3,5
YKO3	+	0,30	0,8	2	2	1	250,0	250,0	125,0	150,0	150,0	25,0	45,0	45,0	7,5
E		0,15											53,8	18,7	-17,8
KO1	+(*)	0,30	1,5	1,9	1,8	1,3	126,7	120,0	86,7	26,7	20,0	-13,3	8,0	6,0	-4,0
KO2	+(*)	0,30	12,0	22,5	15,8	10,5	187,5	131,7	87,5	87,5	31,7	-12,5	26,3	9,5	-3,8
KO3	+	0,20	1,8	2,4	2,1	1,7	133,3	116,7	94,4	33,3	16,7	-5,6	6,7	3,3	-1,1
KO4	+	0,20	38,0	62,5	37,9	21,1	164,5	99,7	55,5	64,5	-0,3	-44,5	12,9	-0,1	-8,9
L		0,20											-30,6	-11,3	-6,3
LO1	+	0,50	30,2	22,3	28,3	28,5	73,8	93,7	94,4	-26,2	-6,3	-5,6	-13,1	-3,1	-2,8
LO2	+	0,50	54,6	35,5	45,6	50,8	65,0	83,5	93,0	-35,0	-16,5	-7,0	-17,5	-8,2	-3,5
S		0,15											-7,4	-3,2	1,0
PRDO1	-	0,50	74,1	95,9	96,9	56,3	129,4	130,8	76,0	-29,4	-30,8	24,0	-14,7	-15,4	12,0
PRDO2	-	0,50	4,1	3,5	3,1	5,0	85,4	75,6	122,0	14,6	24,4	-22,0	7,3	12,2	-11,0
TOPLAM(Bileşik CAMELS Değerleri)												-0,3	1,0	-3,7	

Tablo 15.2009 Yılı CAMELS Değerleri Hesaplaması

CAMELS Bileşen ve Oranları	İlişki Yönü	Ağırlık	2009 Yılı Referans Değerleri	2009 Yılı Grup Bazında Bankaların Finansal Oran Değerleri			2009 Yılı Endeks Değerleri			2009 Yılı Sapma Değerleri			CAMELS Değerleri		
				KSMB	ÖSMB	YSMB	KSMB	ÖSMB	YSMB	KSMB	ÖSMB	YSMB	KSMB	ÖSMB	YSMB
C		0,20											-23,6	-10,2	-4,9
SYO1	+	0,50	21,1	18,4	19,7	18,8	87,2	93,4	89,1	-12,8	-6,6	-10,9	-6,4	-3,3	-5,5
SYO2	+	0,30	14,6	9,4	13,0	14,7	64,4	89,0	100,7	-35,6	-11,0	0,7	-10,7	-3,3	0,2
SYO3	+	0,20	10,7	7,2	8,8	10,9	67,3	82,2	101,9	-32,7	-17,8	1,9	-6,5	-3,6	0,4
A		0,20											13,2	1,9	-1,2
AKO1	+	0,40	51,5	41,5	47,6	59,8	80,6	92,4	116,1	-19,4	-7,6	16,1	-7,8	-3,0	6,4
AKO2	-	0,30	6,1	4,5	5,4	7,8	73,8	88,5	127,9	26,2	11,5	-27,9	7,9	3,4	-8,4
AKO3	-	0,30	3,9	2,2	4,2	3,8	56,4	107,7	97,4	43,6	-7,7	2,6	13,1	-2,3	0,8
M		0,10											37,8	16,7	-13,9
YKO1	-	0,40	6,1	4,5	5,4	7,8	73,8	88,5	127,9	26,2	11,5	-27,9	10,5	4,6	-11,1
YKO2	+	0,30	7,7	5,9	7,5	9,2	76,6	97,4	119,5	-23,4	-2,6	19,5	-7,0	-0,8	5,8
YKO3	+	0,30	1,4	3	2	1	214,3	142,9	71,4	114,3	42,9	-28,6	34,3	12,9	-8,6
E		0,15											72,2	29,8	-8,8
KO1	+(-)	0,30	1,8	2,6	2,4	1,9	144,4	133,3	105,6	44,4	33,3	5,6	13,3	10,0	1,7
KO2	+(-)	0,30	13,4	27,2	18,5	13,1	203,0	138,1	97,8	103,0	38,1	-2,2	30,9	11,4	-0,7
KO3	+	0,20	2,3	3,2	3,0	2,2	139,1	130,4	95,7	39,1	30,4	-4,3	7,8	6,1	-0,9
KO4	+	0,20	51,0	102,3	56,9	28,3	200,6	111,6	55,5	100,6	11,6	-44,5	20,1	2,3	-8,9
L		0,20											-15,5	3,0	2,9
LO1	+	0,50	33,7	29,7	34,9	33,4	88,1	103,6	99,1	-11,9	3,6	-0,9	-5,9	1,8	-0,4
LO2	+	0,50	55,4	44,8	56,7	59,1	80,9	102,3	106,7	-19,1	2,3	6,7	-9,6	1,2	3,3
S		0,15											-21,4	-9,0	-3,4
PRDO1	-	0,50	69,6	96,0	90,6	53,9	137,9	130,2	77,4	-37,9	-30,2	22,6	-19,0	-15,1	11,3
PRDO2	-	0,50	4,1	4,3	3,6	5,3	104,9	87,8	129,3	-4,9	12,2	-29,3	-2,4	6,1	-14,6
TOPLAM(Bileşik CAMELS Değerleri)													6,2	3,7	-3,9

Tablo 16.2010 Yılı CAMELS Değerleri Hesaplaması

CAMELS Bileşen ve Oranları	İlişki Yönü	Ağırlık	2010 Yılı Referans Değerleri	2010 Yılı Grup Bazında Bankaların Finansal Oran Değerleri			2010 Yılı Endeks Değerleri			2010 Yılı Sapma Değerleri			CAMELS Değerleri		
				KSMB	ÖSMB	YSMB	KSMB	ÖSMB	YSMB	KSMB	ÖSMB	YSMB	KSMB	ÖSMB	YSMB
C		0,20											-19,3	-4,4	-3,9
SYO1	+	0,50	19,1	16,7	18,2	17,3	87,4	95,3	90,6	-12,6	-4,7	-9,4	-6,3	-2,4	-4,7
SYO2	+	0,30	13,6	9,9	13,4	13,6	72,8	98,5	100,0	-27,2	-1,5	0,0	-8,2	-0,4	0,0
SYO3	+	0,20	10,3	7,8	9,5	10,7	75,7	92,2	103,9	-24,3	-7,8	3,9	-4,9	-1,6	0,8
A		0,20											15,5	0,8	-3,5
AKO1	+	0,40	55,1	49,2	52,7	60,1	89,3	95,6	109,1	-10,7	-4,4	9,1	-4,3	-1,7	3,6
AKO2	-	0,30	4,5	3,3	3,3	6,1	73,3	73,3	135,6	26,7	26,7	-35,6	8,0	8,0	-10,7
AKO3	-	0,30	3,3	2,0	3,9	2,9	60,6	118,2	87,9	39,4	-18,2	12,1	11,8	-5,5	3,6
M		0,10											36,7	41,7	-19,7
YKO1	-	0,40	4,5	3,3	3,3	6,1	73,3	73,3	135,6	26,7	26,7	-35,6	10,7	10,7	-14,2
YKO2	+	0,30	6,0	5,2	6,2	6,9	86,7	103,3	115,0	-13,3	3,3	15,0	-4,0	1,0	4,5
YKO3	+	0,30	1,5	3	3	1	200,0	200,0	66,7	100,0	100,0	-33,3	30,0	30,0	-10,0
E		0,15											92,7	58,1	-9,5
KO1	+(*)	0,30	1,4	2,3	2,4	1,4	164,3	171,4	100,0	64,3	71,4	0,0	19,3	21,4	0,0
KO2	+(*)	0,30	10,8	23,4	17,6	10,6	216,7	163,0	98,1	116,7	63,0	-1,9	35,0	18,9	-0,6
KO3	+	0,20	1,7	2,8	2,9	1,8	164,7	170,6	105,9	64,7	70,6	5,9	12,9	14,1	1,2
KO4	+	0,20	48,4	110,1	57,3	23,9	227,5	118,4	49,4	127,5	18,4	-50,6	25,5	3,7	-10,1
L		0,20											-12,4	4,5	8,7
LO1	+	0,50	33,2	30,2	34,1	33,9	91,0	102,7	102,1	-9,0	2,7	2,1	-4,5	1,4	1,1
LO2	+	0,50	53,6	45,1	56,9	61,7	84,1	106,2	115,1	-15,9	6,2	15,1	-7,9	3,1	7,6
S		0,15											-15,6	-10,9	-4,9
PRDO1	-	0,50	68,8	94,1	91,5	52,6	136,8	133,0	76,5	-36,8	-33,0	23,5	-18,4	-16,5	11,8
PRDO2	-	0,50	3,6	3,4	3,2	4,8	94,4	88,9	133,3	5,6	11,1	-33,3	2,8	5,6	-16,7
TOPLAM(Bileşik CAMELS Değerleri)													12,0	11,4	-3,9

Tablo 17.2011 Yılı CAMELS Değerleri Hesaplaması

CAMELS Bileşen ve Oranları	İlişki Yönü	Ağırlık	2011 Yılı Referans Değerleri	2011 Yılı Grup Bazında Bankaların Finansal Oran Değerleri			2011 Yılı Endeks Değerleri			2011 Yılı Sapma Değerleri			CAMELS Değerleri		
				KSMB	ÖSMB	YSMB	KSMB	ÖSMB	YSMB	KSMB	ÖSMB	YSMB	KSMB	ÖSMB	YSMB
C		0,20											-19,5	-8,0	-1,0
SYO1	+	0,50	17,3	14,5	15,5	16,9	83,8	89,6	97,7	-16,2	-10,4	-2,3	-8,1	-5,2	-1,2
SYO2	+	0,30	12,0	9,1	11,7	11,9	75,8	97,5	99,2	-24,2	-2,5	-0,8	-7,3	-0,8	-0,2
SYO3	+	0,20	9,1	7,2	8,2	9,3	79,1	90,1	102,2	-20,9	-9,9	2,2	-4,2	-2,0	0,4
A		0,20											16,5	3,4	-4,2
AKO1	+	0,40	56,8	54,2	57,9	58,9	95,4	101,9	103,7	-4,6	1,9	3,7	-1,8	0,8	1,5
AKO2	-	0,30	3,4	2,5	2,4	4,4	73,5	70,6	129,4	26,5	29,4	-29,4	7,9	8,8	-8,8
AKO3	-	0,30	2,9	1,9	3,5	2,6	65,5	120,7	89,7	34,5	-20,7	10,3	10,3	-6,2	3,1
M		0,10											21,0	25,3	-14,4
YKO1	-	0,40	3,4	2,5	2,4	4,4	73,5	70,6	129,4	26,5	29,4	-29,4	10,6	11,8	-11,8
YKO2	+	0,30	5,0	4,6	5,1	6,0	92,0	102,0	120,0	-8,0	2,0	20,0	-2,4	0,6	6,0
YKO3	+	0,30	1,4	2	2	1	142,9	142,9	71,4	42,9	42,9	-28,6	12,9	12,9	-8,6
E		0,15											72,7	46,1	16,6
KO1	+(*)	0,30	1,1	1,6	1,7	1,5	145,5	154,5	136,4	45,5	54,5	36,4	13,6	16,4	10,9
KO2	+(*)	0,30	9,9	17,3	14,4	12,3	174,7	145,5	124,2	74,7	45,5	24,2	22,4	13,6	7,3
KO3	+	0,20	1,4	2,1	2,1	1,6	150,0	150,0	114,3	50,0	50,0	14,3	10,0	10,0	2,9
KO4	+	0,20	36,9	86,0	48,1	28,8	233,1	130,4	78,0	133,1	30,4	-22,0	26,6	6,1	-4,4
L		0,20											-23,8	-6,7	13,4
LO1	+	0,50	34,2	27,8	31,5	35,6	81,3	92,1	104,1	-18,7	-7,9	4,1	-9,4	-3,9	2,0
LO2	+	0,50	58,1	41,3	54,9	71,4	71,1	94,5	122,9	-28,9	-5,5	22,9	-14,5	-2,8	11,4
S		0,15											-9,4	3,3	0,2
PRDO1	-	0,50	80,4	97,9	87,2	60,6	121,8	108,5	75,4	-21,8	-8,5	24,6	-10,9	-4,2	12,3
PRDO2	-	0,50	3,3	3,2	2,8	4,1	97,0	84,8	124,2	3,0	15,2	-24,2	1,5	7,6	-12,1
TOPLAM(Bileşik CAMELS Değerleri)													6,2	7,7	2,7

Tablo 18.2012 Yılı CAMELS Değerleri Hesaplaması

CAMELS Bileşen ve Oranları	İlişki Yönü	Ağırlık	2012 Yılı Referans Değerleri	2012 Yılı Grup Bazında Bankaların Finansal Oran Değerleri			2012 Yılı Endeks Değerleri			2012 Yılı Sapma Değerleri			CAMELS Değerleri		
				KSMB	ÖSMB	YSMB	KSMB	ÖSMB	YSMB	KSMB	ÖSMB	YSMB	KSMB	ÖSMB	YSMB
C		0,20											-17,1	-10,6	-8,0
SYO1	+	0,50	19,6	17,2	17,1	17,6	87,8	87,2	89,8	-12,2	-12,8	-10,2	-6,1	-6,4	-5,1
SYO2	+	0,30	14,0	11,0	13,3	13,3	78,6	95,0	95,0	-21,4	-5,0	-5,0	-6,4	-1,5	-1,5
SYO3	+	0,20	11,1	8,6	9,6	10,3	77,5	86,5	92,8	-22,5	-13,5	-7,2	-4,5	-2,7	-1,4
A		0,20											1,3	1,8	-14,0
AKO1	+	0,40	59,0	54,7	60,1	63,3	92,7	101,9	107,3	-7,3	1,9	7,3	-2,9	0,7	2,9
AKO2	-	0,30	3,2	3,3	2,2	4,9	103,1	68,8	153,1	-3,1	31,3	-53,1	-0,9	9,4	-15,9
AKO3	-	0,30	2,9	2,4	3,7	3,0	82,8	127,6	103,4	17,2	-27,6	-3,4	5,2	-8,3	-1,0
M		0,10											1,9	16,6	-28,7
YKO1	-	0,40	3,2	3,3	2,2	4,9	103,1	68,8	153,1	-3,1	31,3	-53,1	-1,2	12,5	-21,3
YKO2	+	0,30	6,2	5,3	5,5	7,0	85,5	88,7	112,9	-14,5	-11,3	12,9	-4,4	-3,4	3,9
YKO3	+	0,30	1,6	2	2	1	125,0	125,0	62,5	25,0	25,0	-37,5	7,5	7,5	-11,3
E		0,15											40,7	13,4	-14,9
KO1	+(*)	0,30	1,6	1,8	1,8	1,4	112,5	112,5	87,5	12,5	12,5	-12,5	3,8	3,8	-3,8
KO2	+(*)	0,30	11,0	16,2	13,3	10,9	147,3	120,9	99,1	47,3	20,9	-0,9	14,2	6,3	-0,3
KO3	+	0,20	2,0	2,3	2,3	1,9	115,0	115,0	95,0	15,0	15,0	-5,0	3,0	3,0	-1,0
KO4	+	0,20	54,0	107,3	54,9	27,6	198,7	101,7	51,1	98,7	1,7	-48,9	19,7	0,3	-9,8
L		0,20											-16,8	-9,6	-7,1
LO1	+	0,50	33,5	30,3	31,7	32,3	90,4	94,6	96,4	-9,6	-5,4	-3,6	-4,8	-2,7	-1,8
LO2	+	0,50	66,3	50,4	57,1	59,2	76,0	86,1	89,3	-24,0	-13,9	-10,7	-12,0	-6,9	-5,4
S		0,15											-5,3	4,7	5,3
PRDO1	-	0,50	77,4	95,1	89,0	63,5	122,9	115,0	82,0	-22,9	-15,0	18,0	-11,4	-7,5	9,0
PRDO2	-	0,50	4,1	3,6	3,1	4,4	87,8	75,6	107,3	12,2	24,4	-7,3	6,1	12,2	-3,7
TOPLAM(Bileşik CAMELS Değerleri)													-1,0	0,7	-10,1

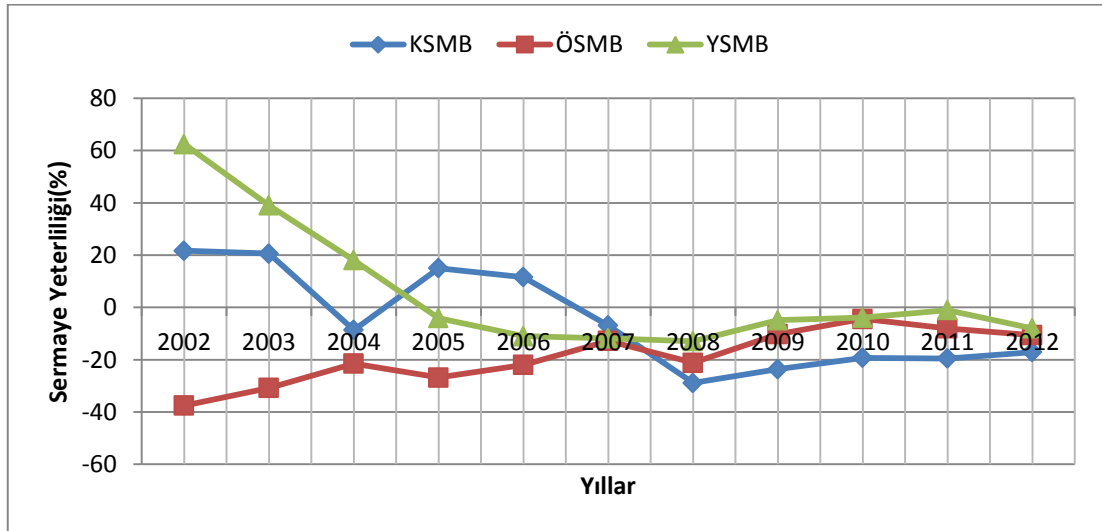
Hesaplamalar sonucunda elde edilen CAMELS değerleri bileşenler bazında gruplanarak; yıllara göre performans değişimlerinin hangi finansal oranlardan kaynaklandığı belirlenmeye çalışılmıştır. Bu sayede statik analizle banka gruplarının hesaplanan yıllık CAMELS verilerinin yıllara göre değişimlerini gösteren tablo ve grafikler oluşturularak dinamik analize uygun hale getirilecek ve yorumlanacaktır.

Tablo 19 ve Şekil 11 Sermaye Yeterliliği bileşeni açısından banka gruplarının yıllara göre performanslarını göstermektedir.

Tablo 19.C (Capital Adequacy) Sermaye Yeterliliği Bileşeni CAMELS Değerleri

C	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	ORT.
KSMB	21,7	20,6	-8,6	15,0	11,6	-6,9	-28,9	-23,6	-19,3	-19,5	-17,1	-5,0
ÖSMB	-37,5	-30,8	-21,5	-26,8	-22,0	-12,8	-21,2	-10,2	-4,4	-8,0	-10,6	-18,7
YSMB	62,5	39,0	18,1	-4,1	-11,0	-11,8	-12,9	-4,9	-3,9	-1,0	-8,0	5,6

Şekil 11.C (Capital Adequacy) Sermaye Yeterliliği Bileşeni CAMELS Değerleri

Sermaye yeterliliği, bankaların karşılaşılabilecekleri beklenmedik olumsuz koşullar ve belirsizliklerden kaynaklanabilecek risklere karşı sürekliliklerini güvence altına alabilme yetilerini göstermektedir. Dolayısıyla banka ya da banka gruplarının sermaye yeterliliğinin yüksek olması, muhtemel risklere karşı finansal yapılarının sağlamlığının ve olası mali başarısızlık risklerinin düşük olduğunun göstergesidir.

İncelenen dönem itibariyle mevduat bankalarının Sermaye yeterliliği (C) bileşenine genel olarak bakıldığında; YSMB'nın sermaye yeterliliği bileşeni açısından en iyi performansı, ÖSMB'nın ise en düşük performansı gösterdiği sonucuna ulaşılabilir. Sermaye yeterliliğine ilişkin performanslarının tüm mevduat banka gruplarında son 6 yılda negatif değerler aldığı görülmektedir. Buna rağmen bankaların sermaye yeterliliklerindeki en önemli oran olan SYO1 oranının tüm mevduat banka gruplarında, Basel II 'de bu oran için öngörülen asgari sınırın oldukça üzerinde olması nedeniyle incelenen dönemde mevduat bankalarının sermaye yeterliliklerinde yasal açıdan zayıflık olmadığı görülmektedir. Yüksek olan sermaye yeterlilik oranları banka denetim otoriteleri için herhangi bir sorun teşkil etmese de; banka sermayedarları için önemli bir sorundur. Riskten uzak duran bankaların sermayeleri ihtiyacı olan sermayeden oldukça fazla olabilmektedir. Risk-getiri dengesi göz önünde bulundurulacak olursa da riskin olmaması ya da az olması karlılığın da azalmasına neden olmaktadır. Bu nedenle bankalar yasal sermaye yeterliliği oranı yerine ihtiyacı olan gerçek sermaye yeterliliğini belirlemelidirler.

Yapılan analizde sermaye yeterliliği bileşenini temsil eden üç adet finansal oran kullanılmıştır. Sermaye yeterliliği bileşeninde en büyük ağırlığa sahip olan SYO1 oranı (Özkaynaklar/(Kredi+Piyasa+Operasyonel Riske Esas Tutar)), inceleme döneminde genellikle yüksek düzeyde pozitif değerler alarak, ilgili bileşen bazında özellikle yeniden yapılandırma döneminde KSMB ve YSMB'nın performansının yüksek çıkmasındaki en önemli unsur olmuştur. 2001 krizi sonrası dönem olan 2002-2003 yıllarında SYO1 değeri KSMB'nda %50, ÖSMB'nda %30, YSMB'nda ise %20 civarındadır. SYO1 değerinin bu denli yüksek çıkmasının en önemli nedeninin 2001 krizi sonrası uygulanan yeniden yapılandırma programı olduğu söylenebilir. İncelenen dönemde mevduat banka gruplarındaki SYO1 (Sermaye Yeterliliği Oranı) oranı, Basel II Uzlaşısında öngörülen asgari %8 düzeyinin oldukça üzerindedir. 2003 yılı sonuna kadar tüm mevduat banka gruplarında artış eğiliminde olan SYO1 oranı 2003 yılından sonra azalmaya başlamıştır. 2002-2012 döneminde SYO1 ortalaması, KSMB'nda %28.5, ÖSMB'nda %18.5 ve YSMB'nda ise %21 düzeylerinde seyretmektedir. 2008 yılında tüm mevduat banka gruplarında risklere karşı hemen hemen aynı oranda sermaye yeterliliği ayrıldığı görülmektedir. Bu durum 2008

küresel finansal krizi döneminde ve sonrasında tüm banka gruplarının riskler karşısında eşit düzeyde mevduat kabul ettiklerini göstermektedir. 2008 küresel krizine rağmen 2009 yılında tüm mevduat banka gruplarının sermaye yeterlilik oranlarında artış gözlenmiştir. 2010 yılı ve sonrasında ise tüm mevduat banka gruplarında ılımlı bir azalma gözlenmiştir. Sermaye yeterlilik oranındaki bu azalışın nedeninin kredi riskine esas tutardaki artış ve küresel kriz etkilerinin devam ettiği dönemde bankaların düşürdükleri kredi arzını arttırmaları olduğu söylenebilir.

Özkaynakların toplam aktifler içindeki payını gösteren SYO2 (Özkaynaklar/Toplam Aktifler) oranı incelenirse; Türk Bankacılık Sisteminde 2001 krizi ve 2008 küresel finansal krizi dönemi sonrasında risklere karşı ayrılan özkaynak artışına paralel olarak, toplam aktifler içindeki özkaynak yüzdesinin, 2003 yılı sonuna kadar ve 2009-2010 yıllarında tüm mevduat banka gruplarında arttığı görülmektedir. 2004-2008 dönemi ve 2010-2012 dönemi itibariyle toplam aktifler içindeki özkaynak oranı, sektördeki risk algısının azaltılmasıyla düşüşe geçmiştir. 2002-2012 döneminde genel olarak SYO2 oranının en yüksek olduğu mevduat banka grubu YSMB, en düşük olduğu grup ise KSMB'dir. Bunun sebebi ise kamu sermayeli bankaların aktif büyüklüklerinin sektörde önemli bir paya sahip olmasıdır.

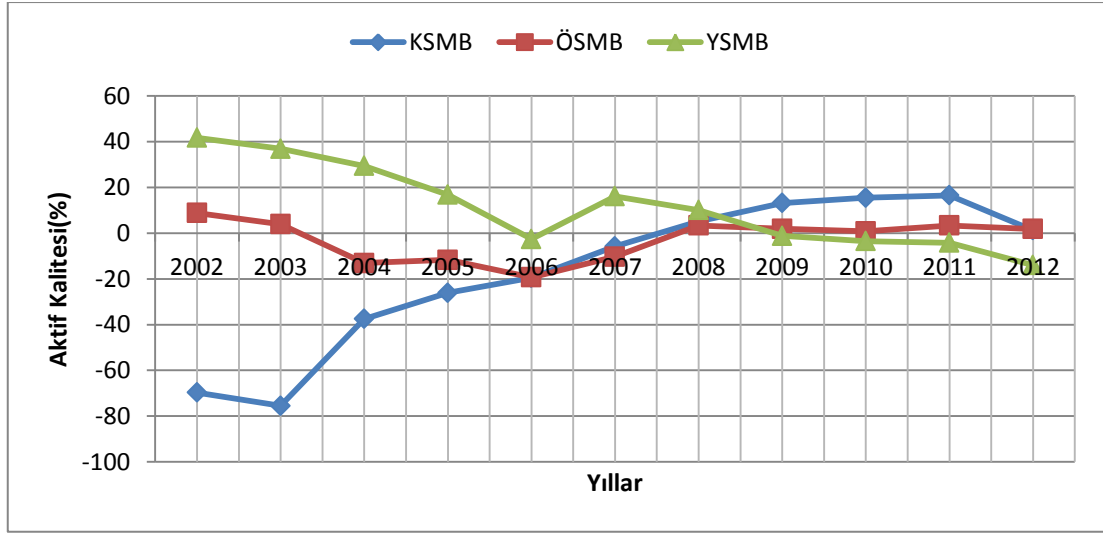
SYO3 ((Özkaynaklar-Duran Aktifler)/Toplam Aktifler) oranı incelendiğinde ise; inceleme döneminde, toplam aktifler içindeki duran varlıklar dışındaki özkaynaklar oranının YSMB'nda en yüksek olduğu gözlenmiştir. Genel olarak 2003 yılından sonra azalma eğiliminde olan SYO3 oranının, küresel kriz sonrasında tüm banka gruplarında giderek arttığı görülmüştür.

Tablo 20 ve Şekil 12 Aktif Kalitesi bileşeni açısından banka gruplarının yıllara göre performanslarını göstermektedir.

Tablo 20.A (Asset Quality) Aktif Kalitesi Bileşeni CAMELS Değerleri

A	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	ORT.
KSMB	-69,7	-75,5	-37,5	-26,1	-19,5	-5,8	5,1	13,2	15,5	16,5	1,3	-16,6
ÖSMB	8,8	3,9	-13,1	-11,7	-19,3	-10,3	3,4	1,9	0,8	3,4	1,8	-2,7
YSMB	41,7	36,9	29,4	16,8	-2,6	16,1	10,1	-1,2	-3,5	-4,2	-14,0	11,4

Şekil 12.A (Asset Quality) Aktif Kalitesi Bileşeni CAMELS Değerleri

Aktif kalitesi, bir bankanın finansal gücünün oranı ve varlıklarının risklilik düzeyini göstermektedir. Bunun yanı sıra aktif kalitesi, bankaların mevcut durumunun ve gelecekteki finansal kapasitesinin değerlendirilmesinde önemli bir role sahiptir. Bankaların aktifleri içinde verilen kredilerin payının ve riskinin fazla olmasından dolayı aktif kalitesini ölçmek amacıyla değerlendirilen kriterlerin çoğu kredi kalitesini ölçmeye yöneliktir. Bankaların kar elde edebilmeleri için kredi riskini belli düzeyde tutarak yönetebilmeleri oldukça önemlidir.

İncelenen dönem itibariyle mevduat bankalarının Aktif Kalitesi (A) bileşenine genel olarak bakıldığında; aktif kalitesi açısından en iyi performansı YSMB, en kötü performansı ise KSMB göstermiştir. Bunun nedeninin ise küresel kriz sonrasında aktif kalitesi içindeki bileşen ağırlığı en fazla olan AKO1 oranının, küresel kriz sonrasında YSMB ve KSMB’nda önceki yıllara göre tam tersi seyir izleyerek;

toplam aktifler içindeki kredi ve alacaklar oranının YSMB'nda azalması ve KSMB'nda artması olduğu söylenebilir.

Yapılan analizde aktif kalitesi bileşenini temsil eden üç adet finansal oran kullanılmıştır. İlk olarak toplam aktifler içerisindeki kredi ve alacak oranının değerlendirildiği AKO1 (Toplam Krediler ve Alacaklar/Toplam Aktifler) oranı incelenmiştir. İncelenen dönemin genelinde toplam aktifleri içindeki kredi ve alacaklar oranının en yüksek olduğu mevduat banka grubunun YSMB, en düşük olduğu mevduat banka grubunun ise KSMB olduğu görülmüştür. AKO1'in en düşük olduğu dönem 2001 bankacılık krizi dönemini takip eden 2002 yılıdır. Bunun nedeninin 2001 krizinin etkisiyle bankacılık sektöründe risklerin artmaya başlamasıyla bankaların verdikleri kredileri geri istemeye başlamaları sonucunda batık kredi oranlarının artması olduğu söylenebilir. 2002 yılından sonra sürekli artış eğiliminde olan AKO1 oranı 2008 küresel finansal krizinin etkisiyle 2009 yılında az da olsa değer kaybetmiş fakat sonraki yıllarda tekrar yükselişe geçmiştir. AKO2 (Takipteki Kredi ve Alacaklar/Toplam Krediler) oranı, bankaların vermiş olduğu krediler içerisinde takibe düşen kredilerin payını göstermektedir. Bu oranın en yüksek olduğu dönem krizin etkilediği 2002 yılıdır. Bu dönemde bankacılık sektöründe verilen kredilerin geri dönüş oranının azalması, reel ekonomideki durgunluk ve enflasyondaki yükselme bankacılık sektörünün aktif kalitesini zayıflatmıştır. İnceleme dönemi genelinde, 2001 krizi sonrası dönemde oldukça büyük bir farkla, kredileri en fazla takibe düşen mevduat banka grubu KSMB'dır. Kriz dönemlerinde tüm mevduat banka gruplarında yüksek olan takipteki krediler oranı, kriz sonrasında azalmaya başlamıştır. Nitekim 2008 krizinin etkisiyle 2009 yılında bir miktar artan AKO2 oranı 2010 yılı ve sonrasında tekrar düşmeye başlamıştır. AKO3 (Duran Aktifler/Toplam Aktifler) oranı, bankaların duran varlıklarının aktifleri içindeki payını göstermektedir. Bankalar aktif portföylerini doğru seçtikleri takdirde aktif kaliteleri artmakta, yanlış seçtikleri takdirde ise aktif kaliteleri bozulmakta ve olası krizlerden olumsuz etkilenmektedirler. Aktif kalitesinin düşük olması da bankaların karlılığı ve gelecekteki finansal performansı için ciddi bir tehdit oluşturabilir. AKO3 oranının artması bankaların aktif kalitesini bozan ve performanslarını olumsuz etkileyen bir durumdur. Bankaların toplam

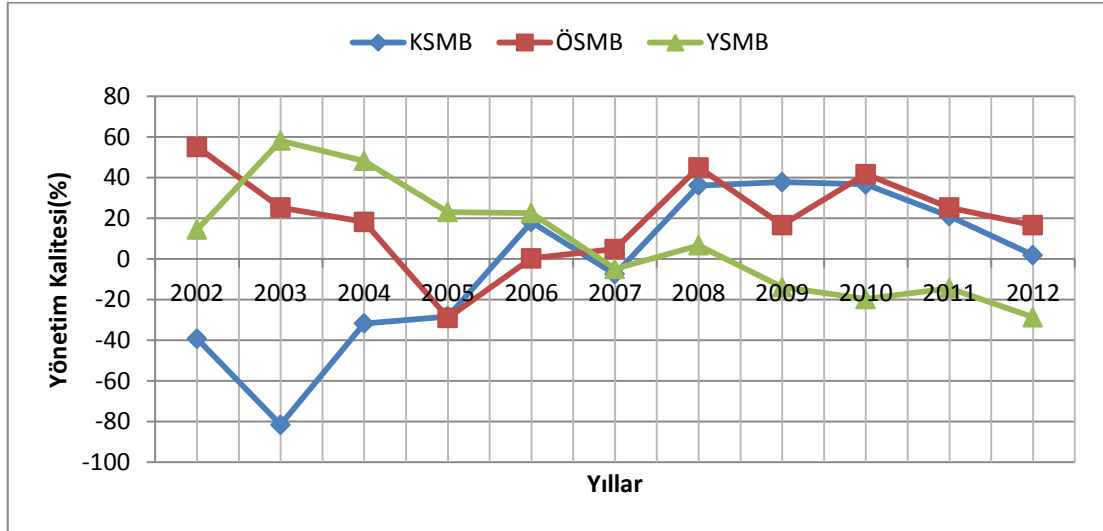
aktifleri içindeki maddi duran varlıklarının oranı sektörle paralel olarak 2001 krizinden sonraki dönemde giderek azalmıştır. İnceleme dönemi genelindeki en büyük düşüş ÖSMB’nda görülmekle birlikte bu oran, 2008 küresel finansal krizi sonrasında tüm banka gruplarında yakın değerler almaya başlamıştır.

Tablo 21 ve Şekil 13 Yönetim Kalitesi bileşeni açısından banka gruplarının yıllara göre performanslarını göstermektedir.

Tablo 21.M (Management Quality) Yönetim Kalitesi Bileşeni CAMELS Değerleri

M	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	ORT.
KSMB	-39,2	-81,6	-31,7	-28,3	18,2	-7,5	36,1	37,8	36,7	21,0	1,9	-3,3
ÖSMB	55,1	25,3	18,3	-29,0	0,3	4,9	45,0	16,7	41,7	25,3	16,6	20,0
YSMB	14,4	58,2	48,3	23,1	22,6	-4,9	6,7	-13,9	-19,7	-14,4	-28,7	8,3

Şekil 13.M (Management Quality) Yönetim Kalitesi Bileşeni CAMELS Değerleri

Bilindiği üzere bankalarda yönetim kalitesi performansı sadece finansal performansa bağlı değildir. Yönetim kalitesi, eğitim seviyesi ve yönetim uzmanlığı konuları gibi geniş yelpazesi olan bir bileşendir. Bu nedenle, yönetim kalitesi bileşeni diğer bileşenlerle karşılaştırıldığında, ölçümü ve değerlendirmesi en zor olan bileşendir.

İncelenen dönem itibariyle mevduat bankalarının Yönetim Kalitesi (M) bileşenine genel olarak bakıldığında; KSMB'nın yönetim kalitesinde 2008 krizinden sonra önemli bir iyileşme gözlenmiştir. ÖSMB'nın yönetim kalitesi performansı ise inceleme dönemi genelinde yüksek düzeyde pozitif değerlere ulaşmıştır. İnceleme dönemi genel ortalaması itibariyle yönetim kalitesi performansı en iyi olan banka grubunun ÖSMB olduğu söylenebilir. YSMB'nın küresel kriz dönemi sonrasında şube başına net karları sektörün gerisinde kalmış fakat kredi riskini en iyi yöneten ve aktif getiri oranı en fazla olan banka grubu olmuştur. İnceleme dönemi genelinde 'M' bileşeni performansının en kötü olduğu banka grubu küresel kriz sonrasındaki artışa rağmen KSMB olmuştur.

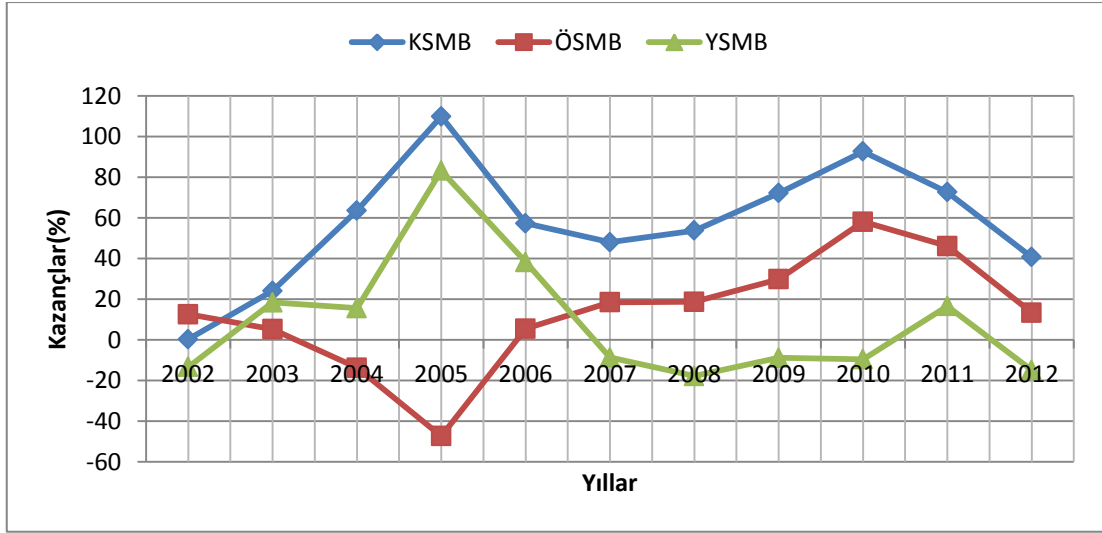
Yapılan analizde finansal veriler içerisinde yönetim kalitesi bileşenini en iyi şekilde temsil eden üç adet finansal oran kullanılmıştır. YKO1 (Takipteki Krediler/Toplam Krediler ve Alacaklar) oranı bankaların aktif kalitesini etkilediği gibi yönetim kalitesini de etkilemektedir. İnceleme döneminin geneline bakıldığında YSMB'nın takibe düşen kredi oranının diğer banka gruplarına göre daha düşük olduğu ve dolayısıyla kredi riskini en iyi yöneten banka grubu olduğu söylenebilir. YKO2 (Toplam Faaliyet Gelirleri/Toplam Aktifler) oranı, aktif getiri oranını gösteren ve yönetim kalitesini etkileyen bir diğer orandır. YSMB grubunun mevduat bankaları içindeki aktif getiri oranı en yüksek olan banka grubu olduğu sonucuna varılmıştır. YKO3 (Şube Başına Net Kar) oranı incelendiğinde; 2001 bankacılık krizi döneminde zarar ettiği bilinen bankacılık sektörünün YKO3 oranı kriz sonrası dönemde mevduat banka gruplarında pozitif değerler almaya dolayısıyla bankalar kar etmeye başlamıştır. Özellikle 2008 krizinden sonraki dönemde, KSMB ve ÖSMB'nda şube başına net kar 2 milyon TL'yi aşmıştır. YSMB'nda ise şube başına net kar yaklaşık 1 milyon TL'ye ulaşabilmiş ve 2008 krizi sonrasındaki dönemde sürekli olarak diğer mevduat banka gruplarının gerisinde kalmıştır.

Tablo 22 ve Şekil 14 Kazançlar bileşeni açısından banka gruplarının yıllara göre performanslarını göstermektedir.

Tablo 22.E (Earnings) Kazançlar Bileşeni CAMELS Değerleri

E	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	ORT.
KSMB	0,3	24,1	63,6	109,9	57,3	48,0	53,8	72,2	92,7	72,7	40,7	57,7
ÖSMB	12,6	5,3	-13,7	-47,3	5,5	18,5	18,7	29,8	58,1	46,1	13,4	13,4
YSMB	-13,3	18,4	15,6	83,2	38,3	-8,7	-17,8	-8,8	-9,5	16,6	-14,9	9,0

Şekil 14.E (Earnings) Kazançlar Bileşeni CAMELS Değerleri

Bankaların faaliyetlerini sürdürebilmek için kazanç (kar) elde etme zorunlulukları bulunmaktadır. Kar elde eden bankalar karlarını sermayelerine ilave ederek finansal performanslarını artırabilmektedirler.

İncelenen dönem itibariyle mevduat bankalarının Kazançlar (E) bileşenine genel olarak bakıldığında; KSMB'nın kazançlar bileşeni açısından en iyi performansı, YSMB'nın ise en kötü performansı gösteren mevduat banka grubu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen pozitif CAMELS değerleri ise tüm grupların karlılıklarını korumaya çalıştıklarını göstermektedir. Yeniden yapılandırma döneminde ÖSMB, 'E' bileşeni performansı açısından artış eğiliminde olan KSMB ve YSMB'ye göre ters yönde bir seyir izlemiştir. Küresel kriz sonrasında ise YSMB hariç diğer grupların karlılıkları pozitif değerler almış, özellikle KSMB'nın performansları yüksek değerlere ulaşmıştır.

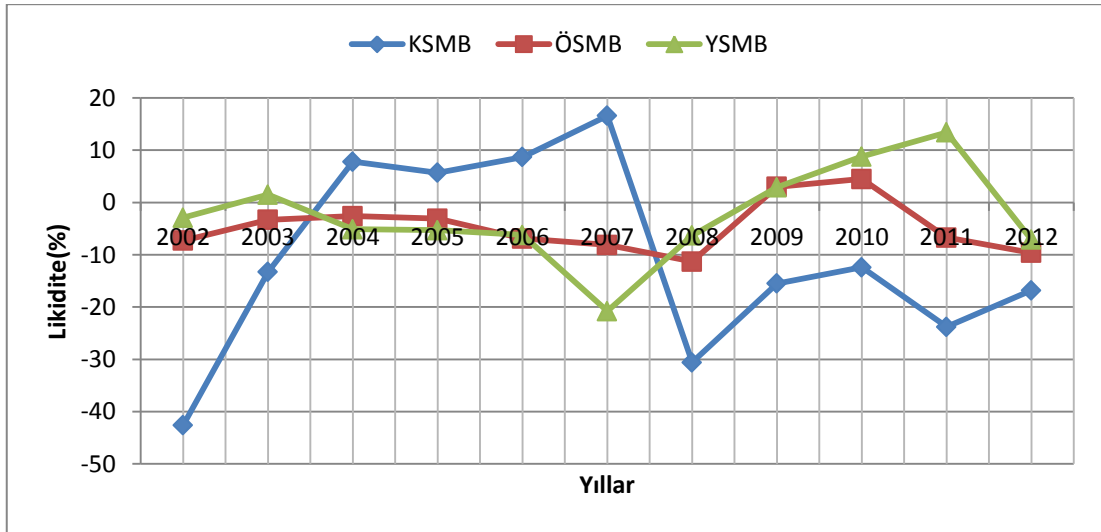
Yapılan analizde kazançlar bileşenini temsil eden 4 adet finansal oran kullanılmıştır. İncelenen oranlar; KO1 (Net Dönem Karı/Toplam Aktifler), KO2 (Net Dönem Karı/Özkaynaklar), KO3 (Vergi Öncesi Kar/Toplam Aktifler) ve KO4 (Net Dönem Karı/Ödenmiş Sermaye) 'tür. KO1, bankaların aktiflerini ne ölçüde sağlıklı değerlendirdiklerini göstermektedir. Bankacılıkta amaç aktif karlılığını niteleyen bu oranı maksimuma çıkarmaktır. 2001 krizinden sonraki dönemde artış eğiliminde olan aktif karlılığı oranı, 2008 küresel kriz dönemi hariç incelenen dönemin genelinde mevduat bankalarında ortalamanın üzerinde seyretmiştir. Fakat bu genellemeye YSMB'nın aktif karlılık oranı 2008 krizi sonrasında ters düşmüş, 2008-2012 döneminde diğer banka gruplarının gerisinde kalmıştır. Bu bileşeni temsil etmek üzere incelenen bir diğer oran olan KO2, bankaların öz kaynaklarını ne ölçüde verimli kullandıklarını göstermektedir. Öz kaynak karlılığı oranı da aktif karlılığı oranında olduğu gibi 2001 krizinden sonra YSMB hariç diğer banka gruplarında artmaya başlamış fakat ÖSMB'nda 2003-2006 yılları arasında azalmıştır. 2008 yılında ise krizin etkisiyle KSMB hariç diğer banka gruplarında ortalamanın gerisinde kalmıştır. YSMB'nda KO2 oranı, inceleme döneminin tamamına yakınında ve özellikle kriz dönemlerinde ortalamanın oldukça altında kalmıştır. Buna karşın, KSMB grubunun KO2 oranı, tüm dönemlerde diğer mevduat banka grupları ortalamayı aşan bir performans sergilemiştir. KO3, banka aktiflerinin vergi öncesindeki karlılığını göstermektedir. 2001 krizinden sonra tüm mevduat banka gruplarında ortalamanın üzerinde olan KO3 oranının, YSMB'nda en yüksek değeri aldığı görülmektedir. Özellikle 2008 krizinden sonra tüm gruplarda azalma eğiliminde olan bu oran, YSMB'nda grup içindeki en düşük değerlere gerileyerek ortalamanın altında kalmıştır. ÖSMB ve KSMB ise son dönemlerde hemen hemen eşit KO3 performansı sergilemiştir. KO4 ise ödenmiş sermayenin karlılığını gösteren orandır. KO4 oranı kriz dönemlerinde bir miktar düşüşe maruz kalsa da inceleme döneminde YSMB hariç diğer banka grupları mevduat bankaları ortalamasının üzerinde bir performans sergilemiştir. KSMB'ndaki KO4 oranının, özellikle 2009 yılında gerçekleşen yüksek ivmeli artışı ve 2012 yılına kadar süregelmesi dikkat çekicidir.

Tablo 23 ve Şekil 15 Likidite bileşeni açısından banka gruplarının yıllara göre performanslarını göstermektedir.

Tablo 23.L (Liquidity) Likidite Bileşeni CAMELS Değerleri

L	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	ORT.
KSMB	-42,6	-13,3	7,8	5,7	8,7	16,6	-30,6	-15,5	-12,4	-23,8	-16,8	-10,6
ÖSMB	-7,3	-3,3	-2,6	-3,1	-6,9	-8,1	-11,3	3,0	4,5	-6,7	-9,6	-4,7
YSMB	-2,9	1,5	-5,1	-5,3	-6,2	-20,8	-6,3	2,9	8,8	13,4	-7,1	-2,5

Şekil 15. L (Liquidity) Likidite Bileşeni CAMELS Değerleri

Bankaların likiditelerinin yeterli ve güçlü olması, kriz dönemlerinde ayakta kalabilmelerini sağlayan en önemli unsurlardan biridir. Bankaların taahhütlerini zamanında yerine getirememeleri iflas ile karşı karşıya gelmelerine neden olabilmektedir. Bu nedenle bankacılıkta likidite riski, asgari düzeyde tutulmaya çalışılan ve dikkatle yönetilmesi gereken en temel risktir. Likidite riskinin azaltılması bankaların likiditelerinin ve dolayısıyla performanslarının yükselmesi anlamına gelmektedir. Fakat likidite ile getiri arasındaki ters yönlü ilişki nedeniyle bankacılık sektöründe likidite riskinin iyi yönetilmesi gerekmektedir. İncelenen dönem itibariyle sermaye yeterliliğinin sektörde faaliyet gösteren bankalarda asgari sınırın oldukça üzerinde seyretmesi ve TCMB'nin zorunlu karşılıklar oranı, gecelik

faiz oranı gibi para politikası araçlarını piyasa düzenini korumak amacıyla kullanması likidite bileşenini daha da önemli hale getirmiştir.

İncelenen dönem itibarıyla mevduat bankalarının Likidite Durumu (L) bileşenine genel olarak bakıldığında; inceleme döneminin genelinde bu bileşen açısından en iyi performansı YSMB'nın, en kötü performansı ise KSMB'nın gösterdiği söylenebilir. İncelenen dönemde karlılık performansı en yüksek bulunan KSMB grubunun likidite performansının en düşük olması ve karlılık performansı en düşük bulunan YSMB grubunun likidite performansının en yüksek olması, likidite ve getiri arasındaki ters yönlü ilişkiyi doğrulamaktadır. Kriz dönemlerinden sonra KSMB'nda artış eğiliminde olan likidite performansı diğer grupların performans değerlerine ulaşamamıştır. Bu da krizlerden sonra bankaların likit kalmayı tercih ettiklerinin göstergesi olabilir.

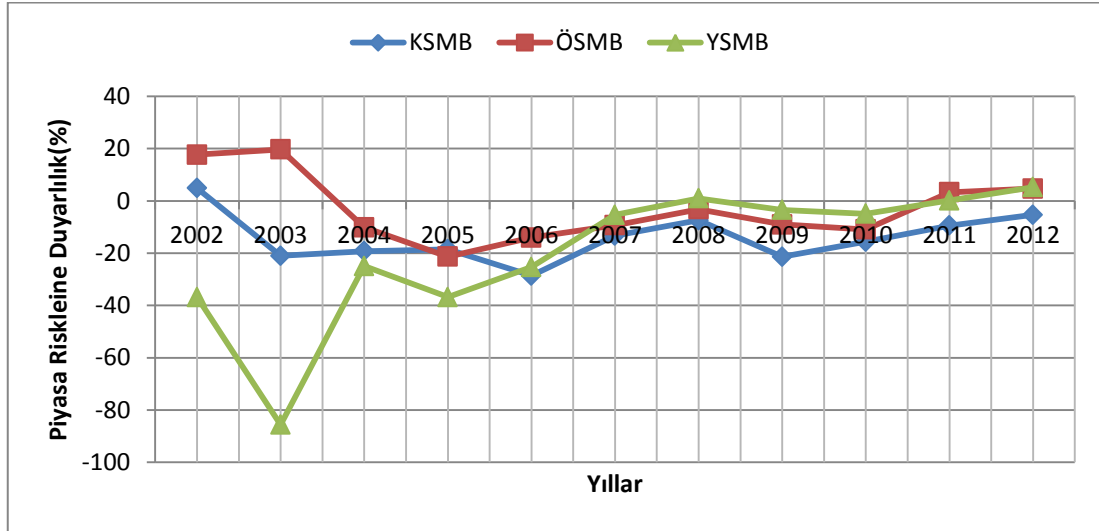
Yapılan analizde likidite bileşenini temsil eden 2 adet finansal oran kullanılmıştır. İncelenen oranlar LO1 (Likit Aktifler/Toplam Aktifler) ve LO2 (Likit Aktifler/Kısa Vadeli Yükümlülükler)'dir. 2001 Bankacılık krizinden sonra Türk Bankacılık Sektörü önemli bir yeniden yapılanma sürecine girmiştir. Bu süreçte KSMB'nda nakit ve nakit benzeri varlıklar, menkul kıymetler, para piyasasından alınacak borçların artmaya başlamasıyla aktiflerin likidite oranı(LO1) nda hızlı bir artış görülmüştür. 2008 krizinden sonra toplam aktifler içindeki likit aktifler oranı (LO1), tüm banka gruplarında artmış fakat ÖSMB ve YSMB 'nda ciddi bir artış olmamıştır. Bu durum Türk Bankacılık Sektörü'ndeki bankaların ani likidite ihtiyaç durumları için yeterli düzeydeki likit aktif oranını sağlamaya çalıştıklarını göstermektedir. 2002 yılından sonra KSMB, LO2 oranında ciddi bir artış sağlamıştır. KSMB 'nın LO2 oranı özellikle 2004 yılında %100'ün üzerinde bir performans sergileyerek inceleme dönemindeki en yüksek seviyeyi görmüştür. Bunun yanı sıra zamanla küresel anlamda finansal istikrarın sağlanması nedeniyle 2008 yılına kadar tüm bankacılık gruplarında LO2 oranı azalmıştır. İlgili oran 2008 küresel ekonomik krizinden sonra tüm mevduat banka gruplarında artmış fakat KSMB'nda mevduat bankaları ortalamasının gerisinde kalmıştır.

Tablo 24 ve Şekil 16 Piyasa Riskine Duyarlılık bileşeni açısından banka gruplarının yıllara göre performanslarını göstermektedir.

Tablo 24.S (Sensitivity of Market Risk) Piyasa Riskine Duyarlılık Bileşeni CAMELS Değerleri

S	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	ORT.
KSMB	4,9	-21,0	-19,2	-18,5	-28,6	-13,3	-7,4	-21,4	-15,6	-9,4	-5,3	-14,0
ÖSMB	17,7	19,7	-10,1	-21,3	-14,0	-9,3	-3,2	-9,0	-10,9	3,3	4,7	-3,0
YSMB	-36,8	-85,6	-24,9	-36,8	-25,3	-5,3	1,0	-3,4	-4,9	0,2	5,3	-19,6

Şekil 16.S (Sensitivity of Market Risk) Piyasa Riskine Duyarlılık Bileşeni CAMELS Değerleri

Piyasa riski, genel anlamda, bankaların sahip oldukları ticari varlıkların işleme tabi tutulabileceği süre dahilinde, piyasada meydana gelen beklenmeyen olumsuz dalgalanmaların sebep olduğu zarar veya beklenenden düşük seviyedeki karlılık durumunu ifade etmektedir. Piyasalarda yaşanan dalgalanmalardan kaynaklanan hisse senedi fiyat değişimleri, faiz ve kur değişimlerine bağlı olarak ortaya çıkabilecek riskler nedeniyle oluşabilecek zarar etme olasılığı piyasa riski olarak nitelendirilmektedir.

İncelenen dönem itibarıyla mevduat bankalarının Piyasa Risklerine Duyarlılık (S) bileşenine genel olarak bakıldığında; ÖSMB, piyasa risklerine duyarlılık bileşeninin genel performans değerlemesinde piyasa risklerine en fazla duyarlı banka

grubu olmuştur. YSMB'nın ise piyasa risklerine en az duyarlı olan banka grubu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

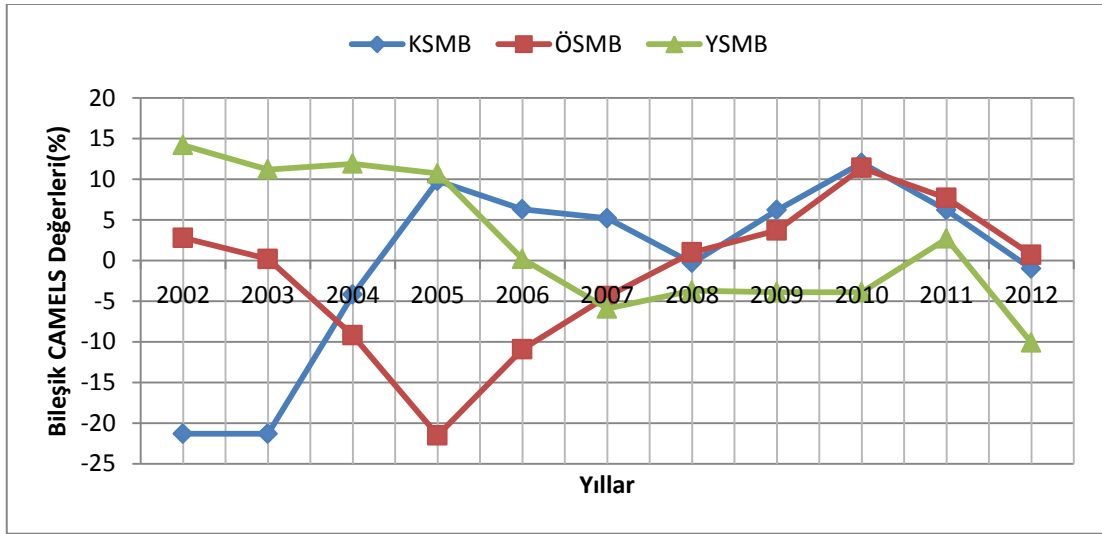
Yapılan analizde piyasa riskine duyarlılık bileşenini temsil etmek üzere 2 adet finansal oran kullanılmıştır. Bu oranlar; PRDO1 (YP Aktifler / YP Pasifler) ve PRDO2 (Özel Karşılıklar Sonrası Net Faiz Geliri / Toplam Aktifler)'dir. PRDO1 kur riskinin, PRDO2 ise faiz riskinin değerlendirilmesi için seçilmiştir. Faiz oranı riski, faiz oranlarındaki değişim sonucu yatırımlardan elde edilecek olan getirinin beklenen getiriden farklı olması riskidir. Bankalar, faaliyetleri nedeniyle faiz oranı riskine sürekli açık olan kurumlardır. Kur riski, döviz kuru değişiminden dolayı bankaların varlık ve yükümlülüklerinde meydana gelen değişimler şeklinde ifade edilir. Bankaların bilançolarının aktif ve pasiflerinde aynı tutar ve cinsten yabancı para bulunmamasından kaynaklanan zarar ihtimali kur riskine neden olmaktadır. Bankaların aktiflerindeki YP varlıkları, pasiflerindeki YP borçlarını geçiyorsa pozisyon fazlası; tersi durumda ise pozisyon açığı meydana gelir. TL değerlendirilirse pozisyon fazlası olan bankalar, değer kaybederse pozisyon açığı olan bankalar zarar ederler. Dolayısıyla kur riski, pozisyon açığında da fazlasında da artmaktadır. Bu nedenle kur riskine duyarlılığın ölçüldüğü PRDO1 oranının % 100 olması ideal durumu göstermektedir. Seçilen banka grupları arasında PRDO1 oranı en yüksek olan banka grubu KSMB'dır bu da KSMB'nın kur riskine en az duyarlılığa sahip grup olduğunu göstermektedir. PRDO1 oranının en düşük olduğu ve kur riskine karşı en fazla duyarlılığa sahip olan banka grubu ise YSMB'dır. Seçilen banka grupları arasında PRDO2 oranı en yüksek olan ve dolayısıyla faiz oranı riskine en az duyarlı banka grubu YSMB; PRDO2 oranı en düşük olan, faiz oranı riskine en fazla duyarlı banka grubu ise ÖSMB'dır.

Tablo 19 ve Şekil 17 banka gruplarının ağırlıklı CAMELS bileşenlerinin yıllara göre sergiledikleri performansları göstermektedir.

Tablo 25.Grup Bazında Bileşik CAMELS Değerleri

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	ORT.
KSMB	-21,3	-21,3	-4,2	9,8	6,3	5,2	-0,3	6,2	12,0	6,2	-1,0	-0,2
ÖSMB	2,8	0,2	-9,2	-21,5	-10,9	-4,4	1,0	3,7	11,4	7,7	0,7	-1,7
YSMB	14,2	11,2	11,9	10,7	0,2	-5,9	-3,7	-3,9	-3,9	2,7	-10,1	2,1

Şekil 17.Grup Bazında Bileşik CAMELS Değerleri

Bileşik CAMELS değerlerinin yorumlanmasıyla mevduat banka gruplarının genel performansları hakkında fikir edinilebilmektedir. Grup bazında bileşik CAMELS değerlerini mevduat bankalarının genel performanslarıyla karşılaştırmak ve yorumlamak için Mevduat Bankaları'nın da bileşik CAMELS değerinin hesaplanması gerekmektedir. Hesaplamalar sonucunda mevduat bankalarının CAMELS değerinin 0¹⁶⁶ (sıfır) olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla Tablo 25'te görülen pozitif değerler, ilgili banka grubunun mevduat bankalarına göre daha iyi performans gösterdiği; negatif değerler ise daha kötü performans gösterdiği şeklinde yorumlanabilir.

¹⁶⁶ Örneğin 2002 yılı Mevduat Bankaları SYO1 için; 1. Aşama (Referans Değer): 30,4, 2.Aşama (Endeks Değer): $(30,4/30,4) \times 100 = 100$, 3.Aşama (Sapma Değer): $100 - 100 = 0$, Sapma değer '0' olduğundan dolayı diğer aşamalara gerek kalmadan Mevduat Bankaları'nın CAMELS değerinin '0' olduğu anlaşılmaktadır.

Bileşik CAMELS değerlerine bakılarak bir değerlendirme yapıldığında, Kamu Sermayeli Mevduat Bankaları (KSMB) 2002, 2003, 2004, 2008 ve 2012 yılları haricinde mevduat bankaları ortalamasının üzerinde bir performans göstermiştir. Özel Sermayeli Mevduat Bankaları (ÖSMB), 2002, 2003 yılları ve 2008-2012 döneminde mevduat bankaları ortalamasının üzerinde bir performans sergilerken 2004-2007 döneminde mevduat bankalarına göre kötü bir performans göstermiştir. Yabancı Sermayeli Mevduat Bankaları (YSMB) ise, 2002-2006 dönemi ve 2011 yılında mevduat bankalarına göre iyi bir performans sergilerken diğer dönemlerde kötü bir performans göstermiştir. Bileşik CAMELS değerlerine göre; KSMB'nin performansında yeniden yapılandırma döneminde iyileşme görülmüş, küresel kriz döneminde performans düşüşü yaşanmıştır. ÖSMB'nda bileşik CAMELS performansı, 2004 yılına kadar mevduat bankaları geneline göre iyi seyrederken 2004 yılında performans gerilemesi gözlenmiş fakat bu seyir 2008 kriz dönemiyle birlikte değişmiştir. ÖSMB'nin CAMELS performansı 2008 krizine rağmen artmaya devam etmiştir. YSMB'nin ağırlıklı performansı ise 2007 yılına kadar olumlu seyrederken, 2007 yılında azalan performans, kriz sonrası dönemde de azalmaya devam etmiştir. 2001 krizi sonrası yeniden yapılandırma döneminde YSMB'nin performansları mevduat bankaları içinde en iyi durumda iken, 2008 krizi sonrasında ise KSMB'nin performansları mevduat bankaları içinde en iyi durumda olduğu söylenebilir. İnceleme dönemi ortalamasına göre; YSMB'nin bileşik CAMELS değeri en yüksek olan dolayısıyla en iyi performans gösteren mevduat banka grubu olduğu; ÖSMB'nin ise bileşik CAMELS değeri en düşük olan dolayısıyla en düşük performans sergileyen mevduat banka grubu olduğu sonucuna ulaşılabilir.

SONUÇ VE DEĞERLENİRME

Türk finans sisteminin baş aktörlerinden biri olan Türk bankacılık sektörü, dünya ekonomisinde yaşanan finansal serbestleşme hareketlerinin etkisiyle ulusal finansal piyasaların liberalizasyonu için bir takım politika reformları yapmış ancak ekonomik altyapı sorunlarına çözüm bulunmadan bu sürece girilmesi sonucunda yüksek maliyetli finansal krizler yaşanmıştır.

Bankacılık sektöründeki başarı ya da başarısızlıkların reel sektörü ve ülke ekonomisini hızlı bir şekilde etkisi altına almasından dolayı bankaların finansal yapılarının daha iyi analiz edilmesi, gerekli altyapı ve hukuki düzenlemelerle birlikte etkin bir denetim ve gözetim mekanizmasının oluşturulması ve performanslarının sürekli olarak izlenmesi oldukça önemli bir konudur. 2000 ve 2001 krizlerinin doğurduğu makroekonomik sonuçlar olan faiz oranlarında yükselme, TL'nin önemli oranda değer kaybetmesi ve reel ekonominin daralması bankacılık sektörünü derinden etkilemiştir. Türk Bankacılık Sektörü bu süreçte; vade uyumsuzluğu, menkul kıymet portföyünün değer kaybetmesi, açık pozisyon, aktif kalitesinin azalması, kredi riskinin artması ve bütün bunların etkisiyle öz kaynaklarının erimesi sonuçlarına katlanmak durumunda kalmıştır. Bu amaçla Türk Bankacılık sektöründe 2000 ve 2001 krizlerinden sonra uygulanan 'Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı' ile bir yandan ekonomik istikrar sağlanmaya bir yandan da bankacılık sektörü yeniden yapılandırılarak güçlendirilmeye çalışılmıştır. Yeniden Yapılandırma Programı ile finansal aracılık fonksiyonuna odaklı, iç ve dış şoklara dayanıklı ve uluslar arası düzeyde rekabet edebilir bir bankacılık sektörüne ulaşılması hedeflenmiştir. Bu bağlamda bankacılık sektörünün finansal ve operasyonel açıdan yeniden yapılandırılması için sektörde önemli paya sahip olan kamu bankalarının yeniden yapılandırılması, mali bünyesi zayıflayan bankaların TMSF'ye alınarak çözümlenmesi ve özel bankaların güçlendirilmesi için girişimlerde bulunulmuştur. Finansal yeniden yapılandırma kapsamında bankalarının sermaye yapısı güçlendirilmiş, Merkez Bankası dışındaki kaynaklardan gecelik borçlanma sıfırlanmış, mevduat ve kredi faiz oranları piyasa şartlarına göre belirlenmeye başlanmıştır. Operasyonel yeniden yapılandırma kapsamında ise bankalara ortak ve profesyonel yönetim kurulu atanmış, kar/zarar, likidite ve faiz oranı marjlarını izleme

programı oluşturulmuş, iç kontrol, mali kontrol ve risk yönetimi birimleri kurulmuş, şube ve personel sayıları azaltılmıştır. Yeniden yapılanma programının başarısı kendisini 2008 küresel ekonomik krizinde dahi göstermiştir. Bu program sayesinde büyüyen bankacılık sektörü 2008 krizine rağmen büyümeye devam etmiştir. Yeniden Yapılandırma Programı'nı destekleyici olarak da bankacılık sektörünün denetim ve gözetimin etkinliğini arttırıcı düzenlemeler yapılmıştır.

Türk Bankacılık Sistemi'nde yaşanan krizler ve sonrasında uygulanmaya çalışılan yeniden yapılandırma sürecinde, alınan önlemlerin ve yapılan düzenlemelerin yeterli olup olmadığının, bankaların performanslarında gelişme yaşanıp yaşanmadığının sürekli ve objektif bir şekilde ölçülmesi gereği doğmuştur. Bu ölçümlerin sistematik bir şekilde izlenmesi, sonuçlarının yorumlanması ve olası başarısızlıkların önceden tahmin edilebilmesi bankacılık sektörü açısından çok önemli bir unsurdur. Bankaların finansal analizleri ve performans değerlemeleri için geliştirilen yöntemlerden biri de CAMELS performans değerlendirme modelidir. Bu çalışmada Türkiye'de faaliyet gösteren kamusal, özel ve yabancı sermayeli mevduat bankalarının 2002-2012 dönemine ait grup bazındaki performansları CAMELS performans değerlendirme modeli ile ölçülerek gruplar arası ve mevduat bankaları genelinde karşılaştırmalı bir analiz yapılmıştır. Yapılan karşılaştırmalı analiz sayesinde, seçilen banka gruplarının performanslarında gözlenen değişiklikler sonucunda bankacılık sektörünün sermaye yapısı hakkında önemli çıkarımlarda bulunulmuştur. İnceleme dönemi itibarıyla Türkiye'de ve dünyada yaşanan iki önemli kriz olan 2001 Bankacılık Krizi ve 2008 Küresel Ekonomik Krizi'nin mevduat bankalarına ve seçilen banka gruplarına etkileri incelenmiştir.

Yapılan analiz neticesinde inceleme döneminin genelinde inceleme dönemine ait bileşik CAMELS performanslarının değerlendirilmesi sonucunda YSMB'nin performansı en iyi olan banka grubu olduğu, KSMB'nin YSMB'nı izlediği ve ÖSMB'nin performansı en düşük olan mevduat bankası grubu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Banka gruplarının iyi ya da kötü olan performanslarının CAMELS bileşenlerinin hangisi ya da hangilerinden, bu bileşenlerin hangi finansal oranlarından dolayısıyla ilgili banka gruplarının hangi finansal özelliklerinden kaynaklandığının tespit edilmesi için ise ilgili banka gruplarının CAMELS

bileşenlerinin performansları ayrı ayrı incelenmiştir. İnceleme dönemi genelinde KSMB, karlılık performansı açısından en iyi performansı gösteren grup olurken; aktif kalitesi yönetim kalitesi ve likidite durumu açısından diğer gruplara göre daha kötü bir performans sergilemiştir. ÖSMB'nın yönetim kalitesi ve piyasa risklerine karşı duyarlılık performansı açısından en iyi performans gösterdiği fakat sermaye yeterliliği performansının diğer grupların gerisinde kaldığı görülmüştür. YSMB sermaye yeterliliği, aktif kalitesi ve likidite durumu açısından en iyi performans gösteren grup olurken; karlılık ve piyasa risklerine duyarlılık açısından performansı en düşük olan mevduat banka grubunun YSMB olduğu tespit edilmiştir.

Sermaye yeterliliği bileşeni bazında performans değerlemesi yapılacak olursa; inceleme dönemi genelinde mevduat bankalarındaki sermaye yeterliliği performansının en yüksek olduğu grubun YSMB, en düşük olduğu grubun ÖSMB olmakla birlikte genel olarak tüm gruplarda bu performansın beklenenin üzerinde gerçekleştiği tespit edilmiştir. Basel II uzlaşısında öngörülen % 8 yasal sınırının üzerinde olması gereken bankaların ilgili risklere karşı ayrılan sermaye oranı, krizlerden sonra makroekonomik gelişmelere paralel olarak değişiklik göstermiştir. Kriz dönemlerinde bankalar bu oranı yüksek tutmaya çalışmışlardır. Bu durum, Türk Bankacılık Sektörü'nün ve mevduat banka gruplarının ilgili dönemde risklere karşı yeterli düzeyde sermaye stoğu sağladığını ve bu sayede olası krizlerden korunmak için risklerden kaçındığını göstermiştir. 2002-2012 döneminde sermaye yeterliliği oranı ortalaması KSMB'nda %28.5, ÖSMB'nda %18.5 ve YSMB'nda ise %21 düzeylerinde seyretmiştir. Görüldüğü gibi tüm banka gruplarının sermaye yeterliliği öngörülen yasal sınırın (%8) oldukça üzerindedir. Yüksek sermaye yeterlilik oranlarına ulaşan tüm mevduat banka grupları riskten kaçınırken atıl kalan sermayenin getirisinden vazgeçmektedirler. Bu nedenle bankalar, karlılıklarını ve performanslarını arttırabilmek için gerçek sermaye yeterliliği ihtiyaçlarını belirlemelidirler.

Aktif Kalitesi bileşeni bazında performans değerlemesi yapılacak olursa; inceleme dönemi genelinde aktif kalitesi bileşeni açısından en iyi performansı en fazla kredi kullandıran ve kredileri en az takibe düşen banka grubu olan YSMB'nın; en kötü performansı ise en az kredi kullandıran ve kredileri en fazla takibe düşen

banka grubu olan KSMB'nın gösterdiği tespit edilmiştir. 2001 krizinin etkisiyle sektörde artmaya başlayan riskler nedeniyle batık kredi oranlarının artmasının bir sonucu olarak, toplam aktifler içindeki kredi ve alacaklar oranı 2002 yılında incelenen dönemin en düşük değerine sahiptir. İlerleyen yıllarda risklerin azalmasıyla bu oran, 2008 küresel krizine kadar sürekli artış eğiliminde olmuştur. Küresel krizden sonra ÖSMB haricinde mevduat bankalarında toplam aktifler içinde önemli bir kredi azalışı görülmemiştir. Diğer taraftan bankaların kullandıkları kredilerin takibe düşme oranı ise kriz dönemlerinde tüm banka gruplarında en yüksek değere sahip iken; kriz sonrası dönemlerde azalma eğiliminde olmuştur. Bankaların aktiflerini hareketsizleştiren duran varlık oranı 2001 krizinden sonra hızla azalmış ve 2008 küresel krizi sonrasında tüm gruplarda yakın değerler almaya başlamıştır.

Yönetim Kalitesi bileşeni bazında performans değerlemesi yapmadan önce incelenmiş olan bileşenler arasında ölçümü en zor olanın yönetim kalitesi bileşeni olduğunu belirtmek gerekmektedir. KSMB'nın yönetim kalitesinde 2008 krizinden sonra ciddi manada bir iyileşme gözlenmiştir. ÖSMB'nın yönetim kalitesi performansı ise inceleme dönemi genelinde yüksek düzeyde pozitif değerlere ulaşmıştır. İnceleme dönemi genel ortalaması itibariyle yönetim kalitesi performansı en iyi olan banka grubunun ÖSMB olduğu söylenebilir. YSMB'nın küresel kriz dönemi sonrasında şube başına net karları sektörün gerisinde kalmış fakat kredi riskini en iyi yöneten ve aktif getiri oranı en fazla olan banka grubu olmuştur. İnceleme dönemi genelinde 'M' bileşeni performansının en kötü olduğu banka grubu küresel kriz sonrasındaki artışa rağmen KSMB olmuştur.

Kazançlar bileşeni bazında performans değerlemesi yapılacak olursa; KSMB'nın kazançlar bileşeni açısından en iyi performansı, YSMB'nın ise en kötü performansı gösteren mevduat banka grubu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Küresel ekonomik kriz sonrasında tüm bankacılık gruplarında aktif ve öz kaynak karlılığında önemli bir artış gözlenmiştir. Bankacılık sektörü bu esnada krizi fırsata dönüştürerek karlılık oranında ciddi bir artış sağlamıştır. Karlılıkta en yüksek performansının KSMB'nda görülmesinin nedenleri; KSMB'nın öz kaynak ve aktif karlılığının ve bilançolarındaki menkul kıymet kazançlarının diğer bir deyişle faaliyet dışı gelirlerinin diğer gruplara göre daha yüksek olmasıdır.

Likidite durumu bileşeni bazında performans değerlemesi yapılacak olursa; inceleme döneminin genelinde Likidite Durumu açısından en iyi performansı YSMB'nın, en kötü performansı ise KSMB'nın gösterdiği görülmüştür. İncelenen dönemde karlılık performansı en yüksek bulunan KSMB grubunun likidite performansının en düşük olması ve karlılık performansı en düşük bulunan YSMB grubunun likidite performansının en yüksek olması, likidite ve getiri arasındaki ters yönlü ilişkiyi doğrulamaktadır. 2001 Bankacılık krizinden sonra Türk Bankacılık Sektörü önemli bir yeniden yapılanma sürecine girmiştir ve krizden sonra tüm mevduat banka gruplarının likit kalmayı tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu süreçte KSMB'nda nakit ve nakit benzeri varlıklar, menkul kıymetler, para piyasasından alınacak borçların artmaya başlamasıyla likit aktifler oranında hızlı bir artış görülmüştür. Küresel krizden önce banka gruplarında değişkenlik gösteren likit aktifler oranı, kriz sonrasında tüm banka gruplarında küresel ekonomik kriz dönemine göre önemli bir gelişme göstermiştir. Bu durum Türk Bankacılık Sektörü'ndeki bankaların ani likidite ihtiyaç durumları için yeterli düzeydeki likit aktif oranını sağlamaya çalıştıklarını göstermektedir. 2002 yılından sonra KSMB, likit aktifler/kısa vadeli yükümlülükler oranında ciddi bir artış sağlamıştır. Bunun yanı sıra yeniden yapılandırma döneminde küresel anlamda finansal istikrarın sağlanmasıyla 2008 yılına kadar tüm bankacılık gruplarında kısa vadeli yükümlülüklerdeki likit aktiflerin payı azalmıştır. İlgili oran 2008 küresel ekonomik krizinden sonra tüm mevduat banka gruplarında artmış fakat KSMB'nda diğer grupların gerisinde kalmıştır.

Piyasa risklerine duyarlılık bileşeni bazında performans değerlemesi yapılacak olursa; piyasa risklerine duyarlılık bileşeninde incelenen dönem itibariyle ÖSMB kur ve faiz riski oranlarına ayrı ayrı bakıldığında diğer banka gruplarının gerisinde kalmış olsa da piyasa risklerine duyarlılık bileşeninin genel performans değerlemesinde piyasa risklerine en fazla duyarlı banka grubu olmuştur. YSMB'nın ise piyasa risklerine en az duyarlı olan banka grubu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Analiz verileri incelendiğinde, inceleme döneminde yaşanan 2001 ve 2008 krizlerinden sonra genelde tüm mevduat banka gruplarının performanslarında iyileşme gözlenmiştir. Özellikle 2001 krizinden sonraki bankacılık yasa değişikliği,

sermaye artırımını, etkin iç kontrol mekanizmasının oluşturulması gibi çeşitli düzenlemeler yeniden yapılandırılan bankacılık sektörü üzerinde önemli etkiler oluşturmuştur. Bu düzenlemelerin, 2008 küresel kriz döneminde bankacılık sektöründeki finansal oranlarda başarılı sonuçlar elde edilmesinde önemli rol oynadığı söylenebilir. Türk Bankacılık Sektörü, küresel kriz etkileriyle karşı karşıya kaldığı dönemde sermaye yeterliliği ve likidite yönünden önemli avantajlara sahipti. Şöyle ki; küresel ekonomik kriz döneminde, uzun süren ve zorlu geçen bir yeniden yapılandırma sürecinin ardından Türk Bankacılık Sektörü krizin derinden etkilediği ülkelerden farklı olarak, yüksek riskli finansal ürünler barındırmaması, yasal hedeflerden oldukça yüksek (yaklaşık %18) sermaye yeterliliğine sahip olması ve likidite sorunlarından uzak oluşu Türk Bankacılık Sektörü'nde küresel krizin etkilerini hafifletmeye yetmiştir.

Özetle; Türk Bankacılık Sektörü, 2001 yılında Türkiye'de yaşanan en büyük bankacılık krizinden önemli dersler çıkarmış ve krizden sonra yeniden yapılandırma sürecine girerek özellikle karlılık performansı açısından olumlu gelişme göstermiş, bu sayede 2008 küresel ekonomik krizinden diğer sektörlerle göre çok daha az etkilenmiştir. Mevduat bankaları ise 2001 Bankacılık Krizi'nden sonra yüksek sermaye yeterlilik ve likidite oranlarına sahip olduklarından dolayı krizlere karşı temkinli hareket etmiş ve 2008 küresel ekonomik krizini ufak sıyrıklarla atlattımlardır.

Görüldüğü gibi CAMELS modeliyle ölçülen performans; incelenen performans çeşitlerinden nispi, formüle dayalı ve finansal performansa dahil edilmektedir. Bu analiz metodu, banka yönetimi ve denetim-gözetim otoriteleri tarafından kullanılan, tek tek banka bazında ya da banka grupları bazında uygulanabilen, bankaların performanslarının ölçümü açısından hızlı, maliyetsiz ve objektif sonuçlar veren karşılaştırmalı bir performans değerlendirme aracıdır. Analiz sonucunda elde edilen bileşik CAMELS değerlerinin banka yöneticilerine, yatırımcılara, risk yöneticilerine ve analistlere bankaların verimlilikleri, finansal sağlımlıkları dolayısıyla finansal performansları hakkında önemli bulgular sağlayacağı söylenebilir. Bu sayede CAMELS modeli, bir erken uyarı sistemi gibi çalışarak bankaların olası başarısızlıklarının öngörülmesi ve tedbir alınmasını kolaylaştıracaktır. Diğer

sektörlerle sürekli etkileşim içinde olan ve risk ağırlıklı bir ortamda faaliyet gösteren bankacılık sektöründe meydana gelebilecek finansal zayıflıklar, yaşanan ve yaşanabilecek finansal krizler, bankaların ve sektörün performansı ile ilgilenen tüm tarafları, CAMELS modelini bir öngörme ve tedbir alma yöntemi olarak kullanmaya yönlendirecektir. Bu sayede bankacılık sektöründe etkin bir denetim-gözetim mekanizmasıyla değerlendirilecek olan performanslar, bankaların makyajlı bilançolarını su yüzüne çıkararak ve finansal sistemdeki güvenilirliği artıracaktır. Aynı zamanda güvenilir otoritelerce bankalar arasında yapılacak olan karşılaştırmalı performans değerlemeleri rekabet ortamında daha verimli ve etkin bir bankacılık sisteminin sürekliliğini sağlayacaktır. Buradan ulaşılabilecek sonuç ise, CAMELS modelinin sektörde yaşanan gelişmeleri, sektörün risk yapısını açıklayabildiği ve öngörü gücünün yüksek olduğudur. Bankaların finansal yapılarındaki olası başarısızlıkların işaretlerinin görülebilmesi için ise bu modelin, sadece kamu otoritelerince değil, bankaların kendi bünyelerinde de kısa dönemli ve sürekli olarak uygulanması önerilebilir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- AKGÜÇ, Öztin; Finansal Yönetim, 7.Baskı, İstanbul, Avcıol Basım, 1998.
- AYDIN, Nurhan; BAŞAR, Mehmet ve COŞKUN, Metin; Finansal Yönetim, 1.Baskı, Ankara, Detay Yayıncılık, 2010.
- COŞKUN, Metin; Para ve Sermaye Piyasaları, 1.Baskı, Ankara, Detay Yayınları, 2010.
- ERTÜRK, Mümin; İnsan Kaynakları Yönetimi, 1. Baskı, İstanbul, Beta Yayınları, 2011.
- SEVİLENGÜL, Orhan; Genel Muhasebe, 15. Baskı, Ankara, Gazi Kitabevi Yayınları, 2009.

Makaleler

- AFŞAR, Aslı; “Finansal Gelişme ile Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişki”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı.36, 2007, ss.188-198.
- AKGÜÇ, Öztin; “Türkiye’de Yabancı Bankalar”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı.36, 2007, ss.6-17.
- BAKAN, İsmail; DOĞAN, İ. Fatma; ERŞAHAN, Burcu ve EYİTMİŞ, A. Melih; “Bankalarda Performans Değerleme ve Ücretleme İlişkisine Dair Çalışanların Algılamaları: Yerli ve Yabancı Menşeli Banka Uygulamalarının Karşılaştırılmasına Yönelik Bir Alan Araştırması”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt.17, Sayı.1, 2012, ss.1-26.
- BALAK, Deniz ve SEYMEN, Dilek; “Avrupa Birliği’ne Uyum Sürecinde Gümrük Birliği’nin Türk Bankacılık Sistemi Üzerindeki Muhtemel Etkileri”, *TBB Yayınları*, Sayı.201, 1996, s.49-51.
- BUMİN, Mete; “Türk Bankacılık Sektörünün Karlılık Analizi: 2002-2008”, *Maliye Finans Yazıları*, Sayı.84, 2009, s.39-60.
- CLAESSENS, Stijin; KLINGEBIEL, Daniela and Laeven, Luc; “Financial Restructuring In Banking And Corporate Sector Crises: What Policies To

- Purpose?”, *National Bureau Of Economic Research*, NBER Working Paper, No.8386, 2001, pn.1-38.
- COLE, Rebel A. and GUNTHER, Jeffery W.; “Predicting Bank Failures: A Comparison of On- and Off-Site Monitoring Systems”, *Journal of Financial Services Research*, Vol.13, No.2, 1998, pn.103-117.
- ÇİNKO, Murat ve AVCI, Emin; “Camels Dereceleme Sistemi ve Türk Ticari Bankacılık Sektöründe Başarısızlık Tahmini”, *BDDK Bankacılık ve Finansal Piyasalar Dergisi*, Cilt.2, Sayı.2, 2008, ss.25-48.
- DINCER, Hasan; GENCER, Gulsah; ORHAN, Nazife and SAHINBAS, Kevser; “A Performance Evaluation of the Turkish Banking Sector after the Global Crises via CAMELS Ratios”, *Procedia Social and Behavioral Sciences*, Vol.24, 2011, pn.1530-1545.
- ELİTAŞ, Cemal ve AĞCA, Veysel; “Firmalarda Çok Boyutlu Performans Değerleme Yaklaşımları: Kavramsal Bir Çerçeve”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt.8, Sayı.2, 2006, ss.343-369.
- FETTAHOĞLU, Abdurrahman ve KILIÇ, Çağlar; “Türk Bankacılık Sektörünüm CAMELS Analizi ile Değerlendirilmesi”, *9.Ulusal Finans Sempozyumu*, Eylül 2005, Kapadokya.
- GILBERT, R. Alton; MEYER, Andrew P. and VAUGHAN, Mark D.; “The Role of a CAMEL Downgrade Model in Bank Surveillance”, *The Federal Reserve Bank of St. Louis Working Paper*, No.2000-021A, 2000, pn.1-33.
- IŞIĞIÇOK, Erkan; “Performans Ölçümü, Yönetimi ve İstatistiksel Analizi”, *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Ekonometri ve İstatistik Dergisi*, Sayı.7, 2008, ss.1-23.
- IŞIK, Sayım; DUMAN, Koray ve KORKMAZ Adil; “Türkiye Ekonomisinde Finansal Krizler: Bir Faktör Analizi Uygulaması”, *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı.1, 2004, ss.45-69.
- İNAN, E. Alpan; “Banka Etkinliğinin Ölçülmesi ve Düşük Enflasyon Sürecinde Bankacılıkta Etkinlik”, *Bankacılar Dergisi*, Sayı.34, 2000, ss.82-96.

- KARAÇOR, Zeynep; “Öğrenen Ekonomi Türkiye: Kasım 2000- Şubat 2001 Krizinin Öğrettikleri”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı.16, 2006, ss.379-391.
- KING, Thomas B.; NUXOLL, Daniel A. and YEAGER, Timothy J.; “Are the Causes of Bank Distress Changing? Can the Researchers Keep Up?”, *The Federal Reserve Bank of St. Louis Review*, Vol.88, No.1, 2006, pn.57-80.
- ÖZER, Mehmet Akif; “Performans Yönetimi Uygulamalarında Performansın Ölçümü ve Değerlendirilmesi”, *Sayıştay Dergisi*, Sayı.73, 2009, ss.1-29.
- ROZZANI, Nabilah and RAHMAN, R. Abdul; “Camels and Performance Evolution of Banks in Malaysia: Conventional Versus Islamic”, *Journal of Islamic Finance and Business Research*, Vol.2, No.1, 2013, pn.36-45.
- SARKER, A. Awwal; “CAMELS Rating System in the Context of Islamic Banking: A Proposed ‘S’ for Shariah Framework”, *Journal of Islamic Economics, Banking and Finance*, Vol.2, No.2, 2006, pn.1-26.
- SAYGILI, Arıkan Tarık; “Impacts of Wrong Financial Decisions On Collapse Of An Empire: The Ottoman Case”, *African Journal of Business Management*, Vol.3(4), 2009, pn.151-159.
- SELÇUK, Bora; “Küresel Krizin Türk Finans Sektörü Üzerindeki Etkileri”, *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, Cilt.2, Sayı.2, 2010, ss.21-27.
- SEYREK, İ. Halil ve ATA, H. Ali; “Veri Zarflama Analizi ve Veri Madenciliği ile Mevduat Bankalarında Etkinlik Ölçümü”, *BDDK Bankacılık ve Finansal Piyasalar Dergisi*, Cilt.4, Sayı.2, 2010, ss.67-84.
- SÜER, Ömür; “Will Foreign Bank Entry Lead To Sounder Banks In Turkey?”, *Journal Of Business And Behavioral Sciences*, Vol.19, No.1, 2008, pn.133-146.
- URAL, Mert; “Bankacılık Sistemimizde Verimlilik”, *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Sayı.2, 1999, ss.147-157.
- ÜNSAL, Aydın ve DUMAN, Sibel; “Türkiye’deki Bankaların Performanslarının Temel Bileşenler Yaklaşımı İle Karşılaştırmalı Analizi”, *VII. Ulusal Ekonometri ve İstatistik Sempozyumu*, 2005, ss.1-20.

YANG, Zijiang; "DEA Evaluation Of Bank Branch Performance", *Engineering Management Conference 2005 Proceedings*, 2005 IEEE International, Vol.1, 2005, pn.82-85.

YOUNG, Robert De; FLANNERY, Mark J.; LANG, William W. and SORESCU, Sorin M.; "The Informational Advantage of Specialized Monitors: The Case of Bank Examiners", August 1998, pn.1-36.

Tezler

ADANUR, Seyfettin; "Türk Bankacılık Sisteminde 2001 Krizi ve 2008 Finansal Krizinin Türk Bankacılık Sektörüne Etkileri", Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2012, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

AKKOÇ, Soner; "Finansal Başarısızlığın Öngörülmesinde Sinirsel Bulanık Ağ Modelinin Kullanımı ve Ampirik Bir Çalışma", Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kütahya 2007, (Yayınlanmamış Doktora Tezi).

ARSLAN, Battal; "The Evolution Of Turkish Banking System (1980-2003) And The Restructuring Of The Banking System After The Financial Crises In 1999-2001", Bogazici University Institute for Modern Turkish History, İstanbul 2010, (Unpublished Master of Arts Thesis).

ATAN, Murat; "Risk Yönetimi ve Türk Bankacılık Sektöründe Bir Uygulama", Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2002, (Yayınlanmamış Doktora Tezi).

BEYCAN, Mehmet; "Bankalarda Performans Değerlemesi ve Bir Uygulama", Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2007, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

ÇELİK, Pelin; "Bankaların Risk Derecelendirmesi", TCMB Uzmanlık Yeterlilik Tezi, Ankara 2004.

DEMİRAL, Mehmet; "Türkiye'de Sıcak Para Hareketleri ve Ekonomik Krizlere Etkisi (1990-2006 Dönemi)", Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde 2008, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

- DİLEK, Barış İ.; ‘‘Performans Değerlendirme ve Bankacılık Sektörüne Yönelik Bir Uygulama’’, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2009, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- GÖKÇEN, Belgin; ‘‘2001-2010 Basel II Kriterleri ve Türk Bankacılık Sistemine Etkileri’’, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın 2012, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- GÖKMEN, Berrak; ‘‘Bankalarda Finansal Tablolar Analizi’’, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- GÜLCAN, Nazlıgöl; ‘‘Finansal Oranlar Yardımıyla İşletmelerin Finansal Başarısızlıklarının Tespit Edilmesi; IMKB’de Bir Uygulama’’, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta 2011, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- İBİCİOĞLU, Mustafa; ‘‘Türkiye’de Mali Aracılar Sektörünün Mali Sistem İçindeki Yeri ve Finansal İşlemlerin Mali İstatistiklere Yansıtılması’’, TCMB Uzmanlık Yeterlilik Tezi, Ankara 2006.
- İPEKER, Melih; ‘‘Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası’nın Finansal Sistem İstkrarının Sağlanmasındaki Rolü’’, TCMB Uzmanlık Yeterlilik Tezi, Ankara, 2002.
- KARAAYHAN, İsmail; ‘‘Bankalarda Performans Değerlendirme ve Türkiye’de Faaliyet Gösteren Katılım Bankaları Üzerinde Bir Uygulama’’, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2008, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- KÖKSAL, C. Deniz; Veri Zarflama Analizi İle Bankacılıkta Göreceli Verimlilik Ölçümü, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta 2001, (Yayınlanmamış Doktora Tezi).
- KÜÇÜKBIÇAKÇI, Ramazan; ‘‘Banka Yeniden Yapılandırma Programları ve Ekonomik Sonuçları’’, TCMB Uzmanlık Yeterlilik Tezi, Ankara, 2004.

- OKUR, Hatice; ‘‘Bankaların Performans Değerlendimelerinde Bilgisayarın ve Bilgi Teknolojilerinin Kullanımı’’, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, İstanbul 2010, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- OZTORUL, Guliz; ‘‘Performance Evaluation Of Banks And Banking Groups: Turkey Case’’, Middle East Technical University The Graduate School Of Social Sciences The Degree Of Master Of Science, Ankara 2011, (Unpublished Master Thesis).
- ÖZGÜR, Ersan; ‘‘Katılım Bankalarının Finansal Etkinliği ve Mevduat Bankaları İle Rekabet Edebilirliği’’, Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon 2007, (Yayınlanmamış Doktora Tezi).
- ÖZKAN, Hamza; ‘‘Katılım Bankacılığının Klasik Bankalarla Karşılaştırılması ve Muhasebe Uygulamaları’’, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde 2012, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- POLAT, Cevahir; ‘‘Basel II Kriterlerinin Türk Bankacılık Sistemine Etkileri’’, Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2011, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- TELLİOğLU, Tuğba; ‘‘Finansal Piyasalarda Düzenleme: Uluslar arası Bankacılık Faaliyetlerinin Düzenlenmesi ve Türk Bankacılık Sistemi’’, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa 2011, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- TOKMAKOğLU, Gözde; ‘‘The Role and The Importance of Foreign Banks In Turkish Banking System’’, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2011, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- URAL, Mert; ‘‘Türk Bankacılık Sisteminde Verimlilik’’, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 1998, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- YAŞA, Ahu; ‘‘Bankacılık Sektöründe Etkinlik ve Veri Zarflama Analizi Yöntemi ile Ölçülmesi’’, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2008, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

İnternet

www.tbb.org.tr

www.tkbb.org.tr

http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/Bankacilikta_Yapisa Gelismeler/11085bygr_2011.pdf (31.08.2013).

http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/Bankacilikta_Yapisa Gelismeler/11085bygr_2011.pdf (31.08.2013).

TBB, Bankalarımız-2012, 2013, s.I-4,I-5. http://www.tbb.org.tr/tr/banka-ve-sektor-bilgileri/istatistiki-raporlar/Bankalarimiz_Kitabi_/1237 (31.08.2013).

<http://www.kalkinma.com.tr/misyonumuz-ve-vizyonumuz.aspx> (03.09.2013).

http://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Yayinlar/Dokumanlar/2tbb50yil.pdf?bcsi_scan_C9AC10A0497 (11.09.2013).

http://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Yayinlar/Dokumanlar/2tbb50yil.pdf?bcsi_scan_C9AC10A0497 (11.09.2013).

TBB, Bankalarımız-2012, 2013, s.I-20. http://www.tbb.org.tr/tr/banka-ve-sektor-bilgileri/istatistiki-raporlar/Bankalarimiz_Kitabi_/1237 (15.09.2013).

<http://tkbb.org.tr/banka-bilgileri.aspx?pageID=121> (15.09.2013).

http://www.nber.org/papers/w8386.pdf?new_window=1 (17.09.2013).

http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/Diger_Raporlar/1533vakif2000.pdf (18.09.2013).

http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Raporlar/Calisma_Raporlari/7378Krizden%20C4%B0stikrara%20T%C3%BCrkiye%20Tecer%C3%BCbesi.pdf (18.09.2013).

http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Raporlar/Finansal_Piyasalar_Raporlari/6320_Finansal_Piyasalar_Raporu_Aralik_2008.pdf (18.09.2013).

http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Raporlar/Finansal_Piyasalar_Raporlari/7824_FPRAral%C4%B1k2009.pdf (18.09.2013).

<http://oxforddictionaries.com/definition/english/performance?q=performance> (21.09.2013).

<http://www.tbb.org.tr/tr/tbb/hakkinda/vizyon,-mision-ve-temel-degerler/12>

(26.09.2013).

<http://www.tbb.org.tr/tr/tbb/hakkinda/gorevleri/13> (26.09.2013).

<http://www.spk.gov.tr/indexcont.aspx?action=showpage&menuid=0&pid=0&submenuheader=-1> (26.09.2013).

http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/mevzuat/bankacilik_kanununa_iliskin_duzenlemeler/1683likidite_yonetmelik_rg_10.2.2012_28200_islenmis.pdf
(08.10.2013).

<http://www.ziraat.com.tr/tr/Bankamiz/Hakkimizda/Pages/BankamizTarihcesi.aspx>
(10.10.2013).

http://www.researchgate.net/publication/5043011_The_informational_advantage_of_specialized_monitors_the_case_of_bank_examiners/file/72e7e51dc1704aba4.pdf (27.10.2013).

https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/Dokuman/2072/Bankalarimiz_2012.pdf
(03.11.2013).

Raporlar

AKÇAKOCA, Engin; Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı: Vakıf 2000 Tarafından Düzenlenen ‘‘Türk Bankacılık Sisteminin Temel Sorunları ve Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı’’ Konulu Toplantıda Yapılan Sunuş, *Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Raporları*, 2002.

BDDK, Finansal Piyasalar Raporu, Sayı.24, Aralık 2011.

BDDK, Finansal Piyasalar Raporu, Sayı.28, Aralık 2012.

BDDK, Krizden İstikrara Türkiye Tecrübesi, Çalışma Tebliği, Gözden Geçirilmiş İkinci Baskı, Aralık 2009.

BDDK, Finansal Piyasalar Raporu, Sayı.12, Aralık 2008.

BDDK, Finansal Piyasalar Raporu, Sayı.16, Aralık 2009.

BDDK, Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik, 28.06.2013 Tarih ve 28337 Sayılı R.G., Md.3.

- BDDK, Bankaların Likidite Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik, 10.02.2012 Tarih ve 28200 Sayılı RG., Md.3. BDDK, Bankaların Likidite Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik, 01.11.2006 Tarih ve 26333 Sayılı RG., Md.13.
- Gülen Ünsal, 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu, BDDK 2006.
- Mesut Yıldırım, TBB Yayınları, Banka Muhasebesi, Yayın No.258, Temmuz 2008.
- TBB, Türkiye’de Bankacılık Sistemi ‘‘Seçilmiş Rasyolar’’ 2002-2012, Haziran 2013.
- TBB, 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu, Yayın No.273, Nisan 2011.
- TBB, Bankalarımız 2012, Yayın No:294, Mayıs 2013.
- TCMB, Finansal İstikrar Raporu, Sayı.16, Mayıs 2013.
- TÜRKER KAYA, Yasemin; Türk Bankacılık Sektöründe CAMELS Analizi, *BDDK Mali Sektör Politikaları Dairesi Çalışma Raporları: 2001/6.*
- TÜRKER KAYA, Yasemin ve DOĞAN, Eda; Dezenflasyon Sürecinde Türk Bankacılık Sektöründe Etkinliğin Gelişimi, *BDDK Ard Çalışma Raporları 2005/10.*